

5 1965

planinski vestnik

VSEBINA:

JUGOSLOVANSKA ALPINISTIČNA ODPRAVA KAVKAZ 1964	
Dr. France Srakar	193
DVA ZAPISA O ISTEM DOGODKU	
UZBA PODOLGEM IN POCEZ	196
Tone Skarja	
SREČANJE S CAROVNICO	
Vanč Potrč	205
PREČENJE UŽBE	
Franc Urh	217
PIK KAVKAZ, BŽEDUH, SVOBODNA ŠPANIJA	
Roman Robas	221
SLOVENE EXPEDITION IN CAUCASUS	221
DRUŠTVENE NOVICE	224
ALPINISTIČNE NOVICE	229
OBČNI ZBORI	232
IZ MLADINSKIH ODSEKOV	235
IZ PLANINSKE LITERATURE	235
RAZGLED PO SVETU	237
NASLOVNA STRAN:	
BRANA IN PLANJAVA	
Foto Viktor Šostarič	
PRILOGA:	
GORE NAD PIŠENCO	
Foto Viktor Šostarič, Maribor	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - určuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 1200.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 300.— (naročnina za inozemstvo din 2000.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-608-10 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

poštnina plačana v gotovini

planinski vestnik

maj • letnik 65.

IZVOZNO PODJETJE

SLOVENIJA VINO

LJUBLJANA
FRANKOPANSKA 11

Priporoča svoje renomirane proizvode

BISER SLOVIN
LAŠKI RIZLING
CABERNET

in želi vsem delovnim ljudem in poslovnim partnerjem mnogo delovnih uspehov in prijetno prvomajsko praznovanje

planinski vestnik

glasilo planinske zveze slovenije

1895 - 1965

Jugoslovanska alpinistična odprava Kavkaz 1964

Dr. France Srakar

Letošnja jug. alpinistična odprava v Kavkaz je bila organizirana podobno kot lani na podlagi brezdevizne izmenjave s sovjetskimi alpinisti. Po dopisovanju z Moskvo naj bi trajalo naše bivanje v Kavkazu od 15. VII. do 3. VIII. 1964, izmenjava pa naj bi se izvršila z 10 sovjetskimi alpinisti športnega kluba »MEHNAT« iz Taškenta. Sprejeli pa nas bodo zopet v centralno kavkaškem alplagerju Elbrus.

Ko sem prevzel vodstvo odprave, sem si mislil, da po poti, ki jo je utrla odprava 1963, ne bo težko hoditi. Pa so se začele težave že doma. Po dogovoru med PZS in PS Srbije naj bi odpravo sestavljalo 5 članov iz Slovenije (vključno z vodjo) in 5 iz Srbije. V tem smislu so šle vse priprave in je bil organiziran prvomajski trening. Potem zagotovila in obljube, da je oz. da bo vse v redu. En teden pred nameranim odhodom pa sem definitivno zvedel, da bosta šla le dva člana iz Srbije. Dobiti v enem tednu sposobne alpiniste, ki si bodo lahko uredili dopuste, pripravili opremo in dobili dovoljenja, je praktično nemogoče. Imeli smo sicer predvideno rezervo, pa si je eden poškodoval gleženj, drugi pa ni mogel iz službe. K sreči sta na te »express« pogoje pristala rezervni Andske ekspedicije Urh in Robas. Tako nas je iz Slovenije odpotovalo 7: vodja dr. France Srakar (AO matica), Ljubo

Juvan (AO matica), Tone Škarja (AO Kamnik), Pavel Šimenc (AO Kamnik), Vanč Potrč (AO Ruše), Urh Franc (AO Univerza), Roman Robas (AO Medvode), iz Srbije pa ing. Živojin Gradišar in Zvonimir Blažina.

Potovali smo z vlakom preko Beograda, Budimpešte, Lwova, Kijeva, Rostova do Pjati-gorska. Tam so nas pričakovali z avtobusom načelnik alplagerja Elbrus V. Markov s tovariši. Sami stari znanci. Sprejem v taborišču je bil zelo prisrčen.

Glavni cilj naše odprave je bil preplezati Užbo. Lanskoletna kavkaška odprava, ki jo je vodil dr. M. Potočnik, je bila izredno uspešna. Pomeni uspešno afirmacijo naših alpinističnih zmogljivosti pri Rusih. Ni pa ji uspelo dobiti dovoljenja za Užbo, zato jo je bodoči odpravil, to je nam, postavila za cilj. Divje romantična gora je to, cilj vsake resnejše alpinistične odprave, ki pride v ta predel. Lahkega vzpona nanjo ni. Zato pa pomeni vzpon na Užbo priznanje za odpravo in deželo, ki ji pripada. Čeprav smo v pismu iz Moskve dobili obljubo, da nam bo Užba letos dovoljena, smo se morali prvi dan, ko smo sestavljali program našega bivanja, zagrizeno boriti, da je bil sestavljen po naši želji. Pri vodstvu tabora to ne bi bilo težko. Saj že od lani vedo, čemu smo kos. Tuda bil je tu tovariš iz Moskve, ki je zahteval, da bi po Elbrusu izvršili še nekatere lažje vzpone, preden bi šli na Užbo. Tako bi bil »princip postopnosti« upoštevan. Na to nismo hoteli pristati, kajti v primeru slabega vremena bi tako prav lahko izpadla Užba in bi se vrnil s klavrnim občutkom neuspeha. Spremenili smo taktiko. Povedali smo o lanskoletnih uspehih naših alpinistov. Pri tem so nas krepko podprli vodilni iz tabora, ki so do tedaj molčali.

Še isti večer na banketu, ki so ga priredili za naš prihod, pa je po mnogih zdravicah izginila vsa uradnost in so nam vsi po vrsti zagotavljali, da lahko plezamo, kjer želimo. Če so nam branili, so le zato, ker se boje, da se nam ne bi kaj zgodilo.

Program v končni obliki je bil naslednji:

15. 7. — Prihod
16. 7. — Dopoldne obisk sosednjih taborišč, popoldne priprava za Elbrus
17. 7. — Ob 7. uri odhod na Elbrus
18. 7. — Vzpon na vrh Elbrusa in povratek
19. 7. — Počitek (še Elbrus)
20. 7. — Počitek

I. grupa

21. 7. — Prečenje Užbe V. A
22. 7. — Prečenje Užbe V. A
23. 7. — Prečenje Užbe V. A
24. 7. — Prečenje Užbe V. A
25. 7. — Prečenje Užbe V. A
26. 7. — Počitek
27. 7. — Počitek
28. 7. — Ulu Kara (sev. stena) V. B
29. 7. — Ulu Kara (sev. stena) V. B
30. 7. — Ulu Kara (sev. stena) V. B
31. 7. — Počitek
1. 8. — Poljubni vzpon
2. 8. — Poljubni vzpon
3. 8. — Poljubni vzpon

II. grupa

- Pik Kavkaz II. B
Pik Kavkaz II. B
Pik Kavkaz II. B
Počitek
Sev. Užba IV. A
Sev. Užba IV. A
Sev. Užba IV. A
Počitek
Donguz-Orun (sev. stena) V. A
Donguz-Orun (sev. stena) V. A
Donguz-Orun (sev. stena) V. A
Počitek
Poljubni vzpon
Poljubni vzpon

Na Elbrus smo se odpravili 17. VII. ob 7. uri. Pri sestavljanju programa smo dosegli »izjemen popust«. Dovolili so nam turo opraviti v 2 dneh, to je brez vmesnega dne aklimatizacije. Kot zdravnik se s tem nisem smel strinjati in sem bil previdno tiho. Vse zaradi Užbe. Preočili smo v »Zavetišču 11« na višini 4200 m. 18. VII. smo odšli ob 4. uri zjutraj v hudem vetru. Z nami so bili tudi 3 taškentski alpinisti. Ob 11. uri smo bili na zapadnem (5633 m) vrhu. Zaradi nezadostne aklimatizacije je bilo več pojavov višinske bolezni z močnimi glavoboli pa tudi bruhanjem. Juvana je »stisnilo« tik pod vrhom. Lani pa je bil z zadostno aklimatizacijo brez posebnih težav na obch vrhovih. Blažini se je pri zavetišču na 5200 zlomila dereza, zato ni mogel dalje. Po vrnitvi so nam na »Zavetišču 11« slovesno podelili značke za Elbrus. Tudi v taboru so nas slovesno pričakali. Trikratni športni pozdrav, potem metanje v zrak z vso opremo

vred, čestitanje, cvetje. Vse tako spontano in pristrčno, da nas je lahko le veselilo.

Po vrnitvi z Elbrusa sem razdelil odpravo v dve grupi.

V I.: Juvan—Potrč, Škarja—Šimenc.

V II.: Urh—Robas—Srakar, Gradišar—Blažina.

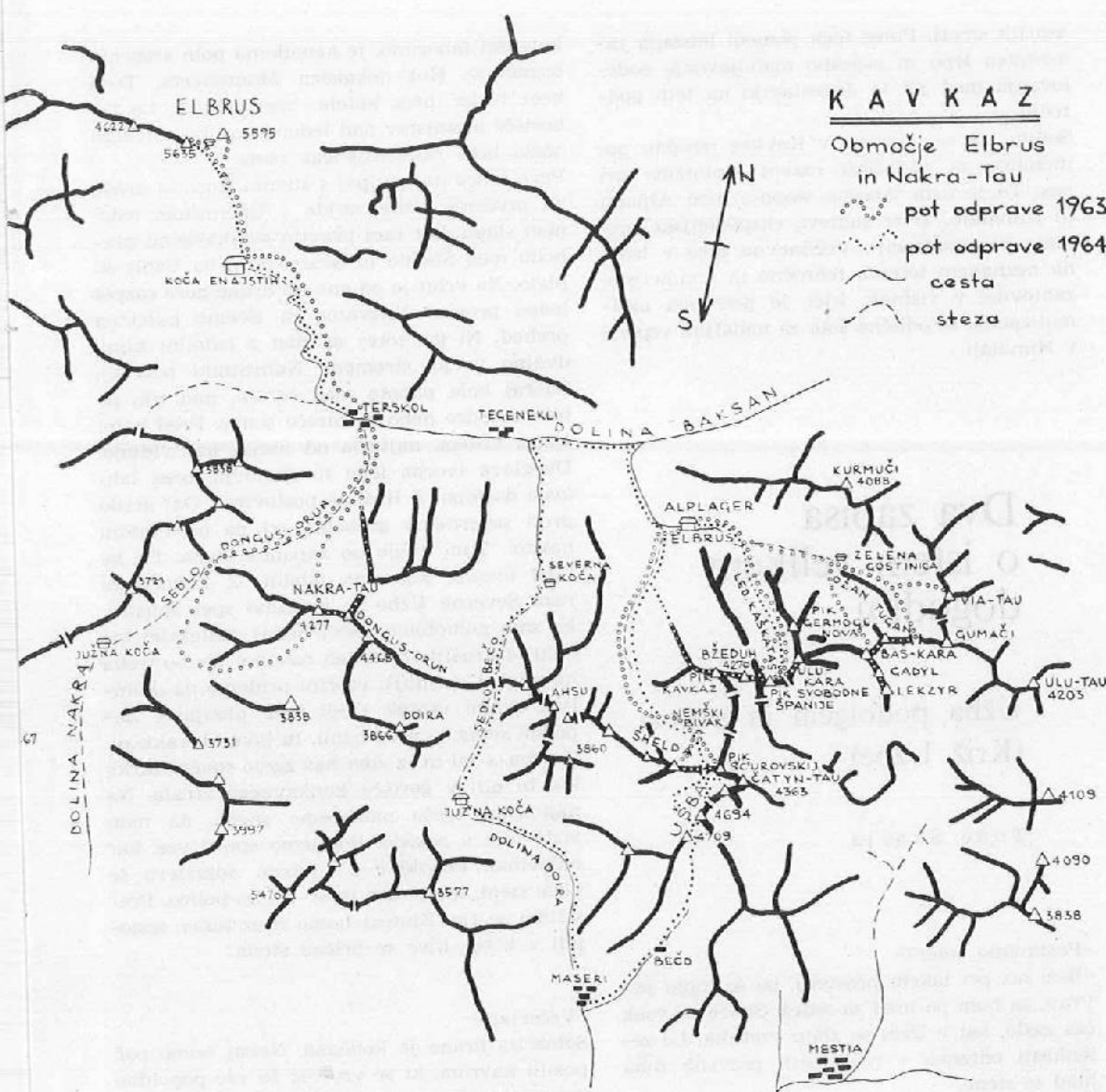
Ob takem razporedu sem upal, da bomo najuspešneje opravili, kar smo si postavili za cilje. Prvotni program smo hoteli spremeniti. I. grupa se je pričela pripravljati za »Križ« Užbe (V. B) namesto prečenja (V. A). II. grupa pa za grebensko prečenje Pik Kavkaz—Bžeduh—Pik S. Španije. Samo en dan počitka, pa smo tudi II. grupa krenili proti Užbi. Ko sem po prečenju grebena presodil naše zmožnosti, smo se lahko odločili, da namesto vzpona na Sev. Užbo IV. A napravimo prečenje Užbe (V. A). Žal nam vreme na koncu ni bilo naklonjeno. 30. VII. smo se vrnili tudi II. grupa v tabor. 50 km poti je bilo ta dan za nami. Čeprav ožuljeni in ozeбли smo bili neizmerno veseli, ker je šlo vse srečno, saj smo bili vsi na Užbi. Oddahnili so si naši tovariši, še bolj pa Rusi, ki so se po 3 dneh slabega vremena že pripravljali na poizvedovalno akcijo.

Še nekaj dni nam je ostalo. Še smo imeli načrte, še voljo za nove vzpone. Toda vreme nam ni dalo. Rusi so se čudili: »Le kaj še hočete, saj ste opravili največ, kar si morete želeti. Še nobena tuja odprava ni bila kompletna na Užbi.«

Od novih vrhov smo letos osvojili Sev. Užbo (4895 m), Južno Užbo (4710 m), Pik Kavkaz (4030 m). Bili pa smo še na zap. vrhu Elbrusa (5633 m), Bžeduhu (4273 m), Piku Svob. Španije (4200) ter na Piku Ščurovskem.

Odpravo je organizirala komisija za odprave v tuja gorstva pri PZS. Glavne zasluge pri tem ima njen načelnik tov. ing. Šegula, ki mu za to ni nikoli žal ne časa ne truda. Stroški odprave so bili kriti iz finančnih sredstev, ki jih je dal republiški IS, ljubljanski mestni svet in iz sredstev PZS. Prispevala so tudi nekatera podjetja. Novo je bilo to, da so del stroškov krili člani sami in to: osebno opremo, potna dovoljenja in skoraj v celoti tudi filme. Oprema je bila pretežno domača razen vrvi, dereze, cepini in kuhalniki. Po izkušnjah odprave 1964 smo letos imeli s seboj res le, kar je bilo nujno, od hrane le za pot tja in nazaj, za na ture pa predvsem čokolado.

Pred sončnimi opeklinami nas je odlično zaščitila že ponovno preizkušena »Trisul« krema, oz. mazilo tovarne Vedrog, za ustnice pa za-

ščitna kroma labisan. Nihče ni resneje zbolel ali se poškodoval. Ugodno je bilo to, da sem kot zdravnik lahko sam s podpisom zagotovil, da so fantje zdravi in so s tem odpadli pregledi v taborišču.

Odpravo smo šteli za zaključeno, ko so se septembra sovjetski alpinisti po tritedenskem bivanju v naših gorah in na morju, čeprav ne alpinistično toliko uspešni, vendar maksimalno zadovoljni poslovili od nas.

Stroški odprave so znašali:
 1 081 855 din + stroški sov. alpinistov pri nas
 975 522 din (od tega naj bi za 2 plačal PS

Srbije, za 1 mesto pa oslane v dobrem za drugo leto), skupno torej 2 057 377 din, t. j. 50% manj kot lani.

S tem je za nas zaenkrat elbruški predel Cent. Kavkaza obdelan. Za odpravo, ki nam bo sledila, ostanejo novi cilji v Bezengijskem rajonu. V nedavnem pismu iz Moskve so nam to že obljubili.

Upam, da je naša letošnja odprava ne le dokončno rehabilitirala jugoslovanski alpinizem, temveč ustvarila pri sovjetskih alpinistih tako mnenje o našem alpinizmu, da bo bodočim odpravam prihranjena »trenirovka«, da ne bo

zaprtih smeri. Poleg tega pomeni letošnja zamena lepo in uspešno nadaljevanje sodelovanja med SZ in Jugoslavijo na tem področju.

Sodim, da so odprave v Kavkaz izredno pomembne za nadaljnji razvoj alpinizma pri nas. To je tista vmesna stopnja med Alpami in Himalajo, ki že zahteva ekspedicijske prijeme v organizaciji. Večdnevne ture v ledu, na neznanem terenu, tehnično in kondicijsko zahtevne, v višinah, kjer je potrebna aklimatizacija, so odlična šola za nadaljne vzpone v Himalaji.

Dva zapisa o istem velikem dogodku

Užba podolgem in počez
(Križ Užbe)

Tone Škarja

»Postavimo šotor?«

»Beži no, pri takem prostoru, pa še toplo je.«
Prav, ga bom pa imel za sedež. Sonce bo vsak čas zašlo, led v Užbi se zlato svetilika. Le zelenkasti odtенок v rdečkastih previsih diha hlad iz stene.

Vanč se ukvarja s kuho, ostali trije pa zmečemo vso hrano iz nahrbtnikov in skušamo določiti ravno pravo količino, ki bi nam pomagala čez Užbo. Ničesar ne sme biti preveč, taki nahrbtniki, kot jih že dva dni tvorimo, niso za plezanje.

*

Dva dni... Iz tabora v lagodnem tempu sedem ur do Nemškega bivaka. Vročina, dež in oblaki, od katerih si nismo mogli obetati ničesar. Zvečer, ko se skozi okno v oblakih pokaže Severna Užba, se pripodi po strmi, razpokani ožini nad Pikom Ščurovskim in Sheldo družba Gruzincev. Skalni pomol, na

katerem taborimo, je nenadoma poln srebrnih šotorčkov. Kot nekakšen Monteverdi. Toda brez vlaka, brez hotela, brez žičnice. Le taborišče alpinistov nad ledenikom. In v dosegu očesa brez razsvetljenega okna.

Prvo sonce nas skupaj s štirimi Rusi, ki gredo na prečenje Užbe, najde v Užbinskem ledenem slapu, kot tam pravijo serakastemu prehodu med Šheldo in Ščurovskim na Užbinski plato. Na vrhu je od ene do druge gore razpet leden previs. Oklevamo in iščemo pameten prehod. Ni ga, torej na dan z lednimi klini, dvojno vrvjo, stremeni. Nahrbtniki posebej. Zgoraj bela panota med seraki, nad njo pa temnomodro nebo in žareče sonce. Pred nami Užba, visoka, najvišja od vsega, kar vidimo. Dvoglava tvorba ledu in skalovja, brez lahkega dostopa. Z Rusi se poslovimo. Oni gredo proti severnemu grebenu, mi pa po Platoju navdol. Tam nekje bo zapadna stena. Pa ne tako kmalu, kot smo mislili. Z Zahodnega raza Severne Užbe se moramo spet spustiti, ko smo pomotoma zlezli nekaj raztežajev po ledu in krušljivih skalah navzgor. Še bo treba navzdol. V najhujši vročini pridemo na osamljen skalni otoček sredi bele planjave. Zapadna stena je pred nami, tu bomo bivakirali. Z neba, s tal in iz sten nas žgejo sončni žarki, kot bi bili v gorišču konkavnega zrcala. Na najlonsko vrečo namečemo snega, da nam voda teče v posodo. Popijemo sproti vse, kar nalovimo. Popoldne z Ljubom odkrijeva še bližje steni, le pol ure proč, veliko polico. Preselimo se tja. Zjutraj bomo brez težav sestopili v kotel, kjer se prične stena.

*

»Večerjat!«

Selekcija hrane je končana. Nekaj bomo pač pustili kavrom, ki se vreščeč že vse popoldne prevažajo okrog nas. Illaden vetrič nas prepodi v slonove noge. Pavle in Vanč se polastita spodnje police, z Ljubom pa bova prenočila dva metra nad njima, na enaki udobni terasi. Prve zvezde žare na nebu, stena pa se utaplja v vijoličast mrak. Majhna postaja v nastopajoči noči. Tako je bolje, bomo vsaj lahko zaspali.

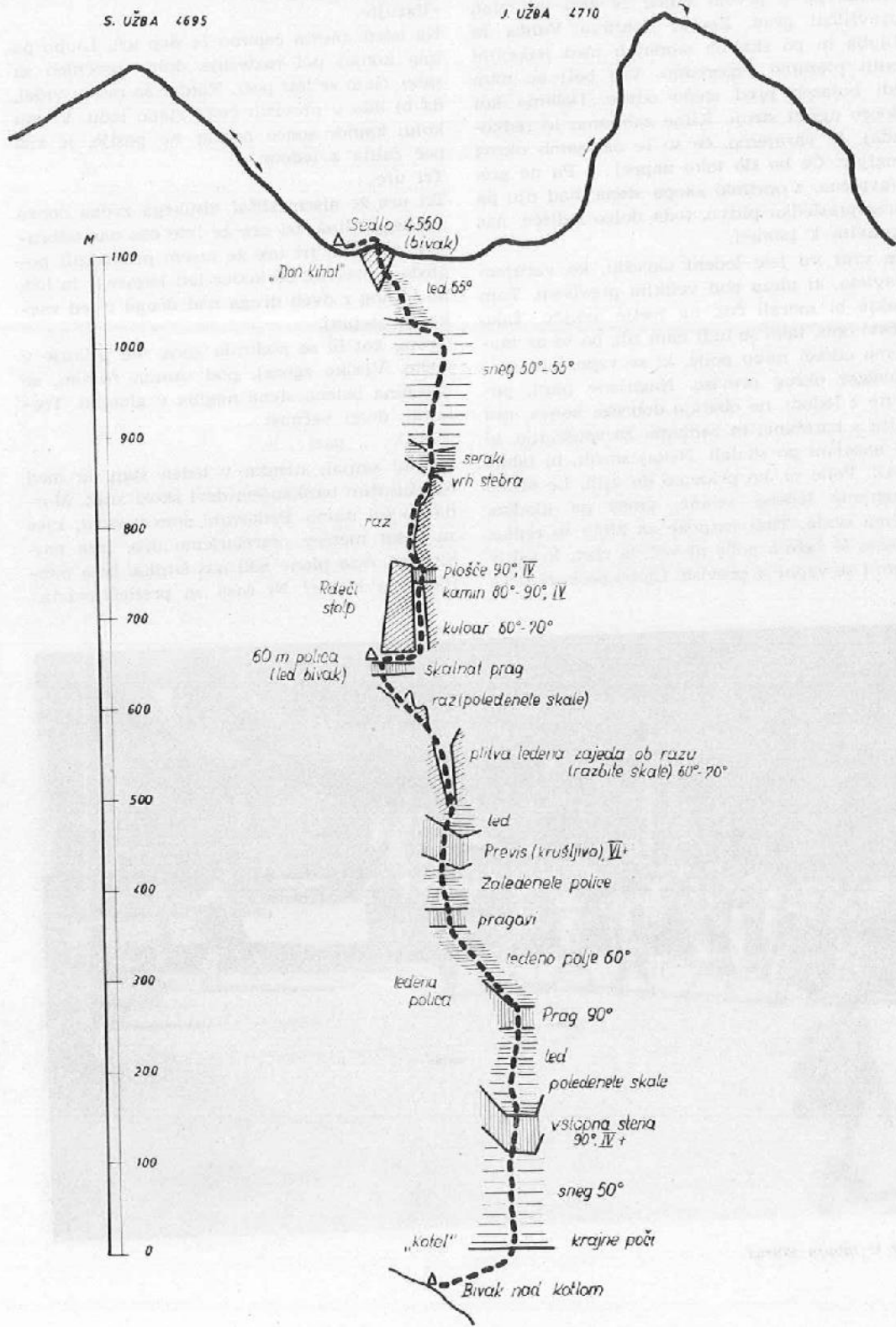
*

Hreščanje trdega snega pod derciami se meša med sunkovito dihanje, ko v gosjem redu zmagujemo strmo vesino, prvih sto metrov naše stene. Zmaganost počasi izgineva iz naših udov, le srce še ne more docela slediti nenadnemu naporu.

ZAHODNA STENA UŽBE

S. UŽBA 4695

J. UŽBA 4710

Podajam vrv Pavletu, ki se trudi z navpično steno. Skala je še črna in led temnomoder, Šhelda pa v prvem soncu že žari kot zlat, pravljični grad. Zgoraj dohitiva Vanča in Ljuba in po skalnih stopnjah med ledenimi polji plezamo vzporedno. Vse bolj se nam zdi bojazen pred steno odveč. Delamo kot dobro ugrete stroji. Klinc zabijamo le redkokdaj, še varujemo, če se le da, samo okrog rogljev. Če bo šlo tako naprej... Pa ne gre. Navpična, z oprimki skopa stena, nad njo pa brez presledka plitvo, toda dolgo ledišče, nas spravita k pameti.

Za vrat mi lete ledeni okruški, ko varujem Pavleta, ki pleza pod velikim previsom. Tam nekje bi morali čez, na tretje ledišče. Tako pravi opis, tako se tudi nam zdi, pa se ne moremo odreči miku polic, ki se vzpenjajo levo navzgor okrog previsa. Nagnjene plati, pokrite z ledom, ne obetajo dobrega konca, niti klini s karabinci in zankami za spuščanje, ki so nasejani po skalah. Nekaj smrdi, bi lahko rekli. Polic ni, ko pridemo do njih. Le strmo nagnjene ledene vesine, vmes pa gladka, strma skala. Tudi razpoke za kline so redke. Potem še lažnih polic ni več, le rjav, krušljiv granit se vzpne v previse. Ljubo poskusi prvi.

Po nekaj metrih obrne. Skala ne prenese razbijanja, vse se podira.

»Varuj!«

Na istem mestu čepimo že dve uri, Ljubo pa ima komaj pol razicžaja dolgo prečnico za sabo. Nato se loti počli. Nikdar še nisem videl, da bi kdo v previsih čistil steno ledu. V tem kotu, kamor sonce nikdar ne posije, je vsa poč zalita z ledom.

Tri ure...

Tri ure že nisem slišal visokega zvena dobro zabitega klina, tri ure že lete čez nas odkrušeni oprimki, tri ure že nisem premaknil pogleda s previsa, od koder leti kamenje in led, in ne nog z dveh druga nad drugo v led uskanih stopinj.

Grom, kot bi se podirala gora, me prikuje v steno. Visoko zgoraj, pod samim nebom, se ogromna ledena stena nagiba v globino. Trenutki, dolgi večnost...

»Serak..., pazi...!«

Kot bi sanjal, strmim v leden slap, ki med oglušujočim treskanjem drvi skozi zrak. Morda bo šel mimo. Prikovani smo v steni, kjer za deset metrov potrebujemo uro. Izza najbližjega raza plane nad nas široka, bela pahljača. Je konce? Ni časa za premišljevanje.

Prizor iz tabora Elbrus

Prste zagrebem v razpoko, glavo stisnem med ramena in čakam. Če me vsega odtrga, roke bodo ostale.

Prasket ledenih zrn po čeladi, sunek zraka in grmenje, ki je že pod nami. Je to vse? Komaj si upam dvigniti glavo. Ničesar več ni. Čisto, modro nebo.

»Fantje, slikat! Vanč, kakšen reporter pa si!«, vpije Ljubo iz previsa.

Oblak ledenih drobcev drvi čez krajno poč in se počasi polega na ledenik. Glavnina je šla mimo nas, srečali smo se le z robom ledenega plazu. Krajna poč in razpoke v kotlu so zasute: polica, na kateri smo spali, je bela kot po snežnem metežu.

»Kako kaže? Bo šlo?«

»Bo, če se ne bo vse skupaj podrlo.«

Po šestih urah smo spet na razu. Vroče sonce nam popije še tisto nekaj moči, ki smo jo prinesli iz previsa. Če bi imeli energijo kot zjutraj v spodnjih raztežajih! Tako pa le počasi obiramo skalne odstavke in ledišča med njimi ter lovimo curke vode, ki polzijo po razgretem granitu. Ko si vbijemo v glavo, da moramo vkljub vsemu le mi na vrh, ker vrh ne bo prišel navzdol, vsaj nekoliko popravimo tempo. Ko bi bil samo led. Ali samo skala. Tako pa je narobe, če plezaš z derezami, in prav tako narobe, če plezaš brez njih. Še ni bilo raztežaja s samim ledom ali s samo skalo.

Po granitni poč prigrvozdim z odgrnjenimi pestmi do luske, tanke kot nož. Kot bi bil na orodju v telovadnici: prijem za oster rob, nihaj, in z nogami naprej pristanem na drugi strani ledenega kamina, v senci. Za prvim rogljem si uredim varovališče. Vsi trije morajo naprej, preden grem za njimi na sonce. Še v malenkostih imamo srečo: ura, ki mi je pri gvozdenu odletela z roke, je pristala v izsekani stopinji dvajset metrov nižje. Cela je, le tiktaka ne več. Saj sije sonce. In važna je zaenkrat samo glava.

Sence se daljšajo, prostora za bivač pa ni videti nikjer. Po strmem ledenem razu zamerjamo varovanje na račun hitrosti. Nobelega prostora, niti stojišč ni.

Na grebenu Severne Užbe zagledamo štiri pike. To bodo naši Rusi. Kamenje kar dežuje čez steno, na srečo precej levo od nas, in se meša med plazove snega in ledu, ki brez prestanka že vse popoldne gume v globino. Navadili smo se že na stalno glasbo, s katero spremlja Užba naše početje.

»Kaj počneš, najdi že nekaj!«

Takole se prebrodi deroči Adyl-su

Pavle skuša s cepinom izsekati kako stojišče, pa je zastoj. Komaj lahko zabije klin.

»Varuj!«

Potegne me čez gladko ploščo. Na vrsti sem za iskanje bivaka. Sonca ni več, ko plezam po redkih rogljičih, ki štrle iz trdega vodnega ledu. Pod velikim, rdečim stolpom slutimo polico. Še navpična, krušljiva stopnja — časa za kline ni — in pod previsom le najdem nekaj položnejšega sveta. V temi zabijem zanič klin pod majav blok. Za varnost bomo poskrbeli potem.

Prijatelji so tri temne pege na snegu, ki se druga za drugo plazijo navzgor. Ljubo prileze s prižgano čelno svetilko. Velike granitne bloke in kose ledu požira noč, ko širimo polico za bivač.

Občutek strahu me prebudi. Varovalna vrva je čisto napeta in zadnji hip se zagrabilim, da ne obvisim v zraku. Preveč prijetno je bilo

spati v puhu. Vanč je pravkar skuhal zadnjo rundo in skupno zbudiva Pavleta in Ljuba, ki mi je zdrsel že čisto nad glavo. Tiha, mrzla noč in vroč čaj, da ga srebljemo le po kapljicah. Na nebu, ki ga oklepata vrh stene in našagano obzorje, žari tisoče zvezd z mrzlo, zelenkasto svetlobo. Tišina je popolna. Še mi le šepetamo med seboj, kot bi se bali, da nas ne odkrijejo čuvarji tega prepovedanega sveta.

Zjutraj je moja edina želja, da bi noč trajala vsaj kaki dve uri več. Pa me nihče ne posluša in z dremavimi gibi se moram tudi sam pripraviti.

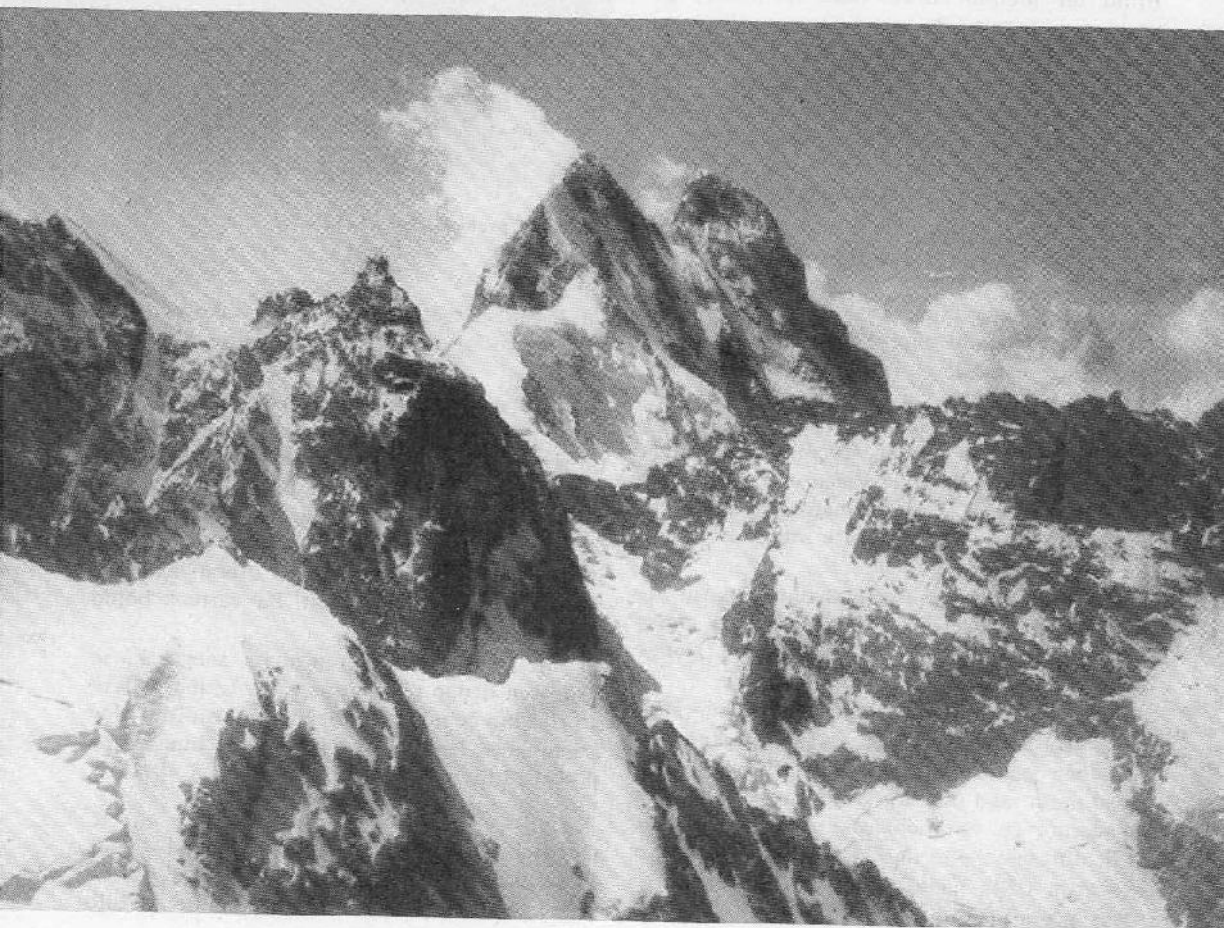
Dva raztežaja prečnice po skalah in ledu nam razgibata mišice in glave, da smo nared za novo preizkušnjo. Previsno bariero prescka sto metrov visok kamin, spodaj zalit z ledom. Ljubo izseka drobne opore v led, pozneje, ko

se kamin zoži, pa se lahko prijemamo za razčlembe v obeh stenah. Stojišče je zanič. Ko se kamin ustrmi, zmanjka ledu in obe steni ostaneta brez najmanjših opor. Prostora, da bi si sneli dereze, ni. Tudi za razpoko Ljubo zaman stika. Vsi trije držimo za vrvi, od zgoraj pa prihaja do nas le sopenje in živčno škrtanje derez ob gladko skalno. Le nekaj metrov je vprašaj, pa traja dobre pol ure, da se Ljubo zrine na vrh. Za ostale ni več hudo, navežemo se v eno navezo in s pomočjo vrvi se zvrstimo skozi kamin. Ko bi le lahko sneli dereze, z gumijem bi šlo precej bolje.

Čez lepo gladko ploščo dosežemo po dolgem času prvo udobno varovališče. Steber se počasi nagiba in potaplja v led. Raztežaj za raztežajem vlečemo po zaledenelih granitnih stolpičih. Z vsakim metrom je manj stene, z vsakim metrom nam utrujenost vse bolj leze

Užba, spredaj Pik Šćuravskij

Foto Z. Blažina

v kosti. In vendar je eden od stolpičev tudi zadnji. Zadnje mesto za počitek, zadnje varovališče, kjer lahko zabijemo klin. Nad nami je še dobrih dve sto metrov ledu in snega, potem pa razen izstopnega stolpa na grebenu ničesar več.

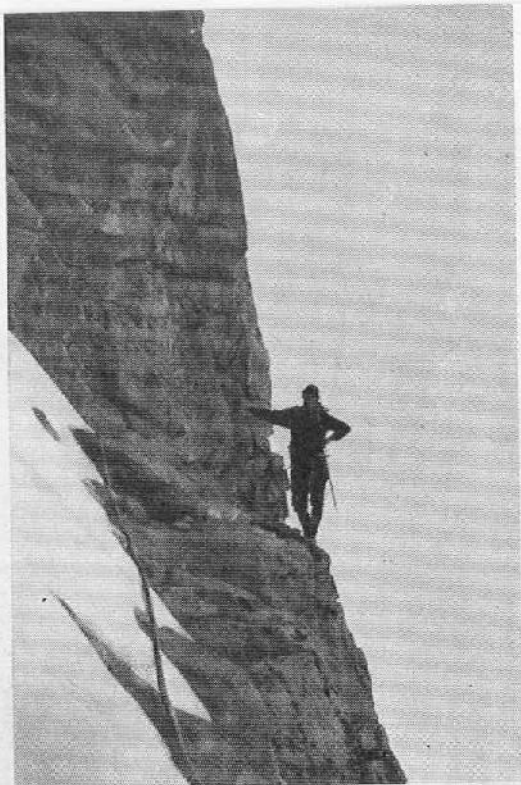
Za ta del je vrsta na meni. Navežem se na celo devetdesetmetrsko vrv. Začetek je divji. Po tankem snežnem mostiču, ki je razpet med skalo in vrhom seraka, dobesedno plavam. Tanka plast snega se udara in noge mi uhajajo v praznino. Hitim, odrivam se s celim telesom, težo porazdelim na roke, noge, trebuh. Potem je vrvi konec. Izsekam stojišče. Cepin ne drži, pa vseeno vržem zanko okrog njega. Pokličem Pavleta. Ko preplezta pol raztežaja, mu sledi Vanč, in ko je Pavle pri meni, se že Ljubo daje preko sneženih mostičkov na začetku. Varovanje in pol! Če le enemu spodleti, gremo, saj držimo komaj sami sebe. Ko Vanč pride na stojišče, moram naprej. Spet devetdeset metrov. Kdaj bo konec? Vdih, stopinja, vdih, stopinja. Toda na koncu se stena položi in lahko se usedem na zabiti cepin. Šhelda je že globoko pod nami, le Elbrus in Donguz-Orun predstavljata obzorje; in vrsta oblakov, ki se podi od Črnega morja sém.

Zadnji devetdesetmetrski raztežaj. Sledim pokriti počii, ki omejuje zgornjo, najhujšo strmino. Na najožjem mestu prestopim v strmo steno. V sneg kopljem oprimke. Nahrbtnik vleče navzdol. Potem se izpod snega zelcno zasveti led, zadnja zapreka pred Don Kihotom, izstopim grebenskim stolpom. Utrujenost ne čutim več. Nobena stvar nas ne more več poraziti. Dolg klin v led, potem se zavihitim in stopim nanj, spet klin in spet. Prestopam od klina do klina kot na lestvi, kot da me nekaj nosi. Čimprej iz stene; želja postaja resničnost. Potem sem pri skalah. Vse se podira, toda jaz plezam navzgor.

»Nehaj, zabij klin!«

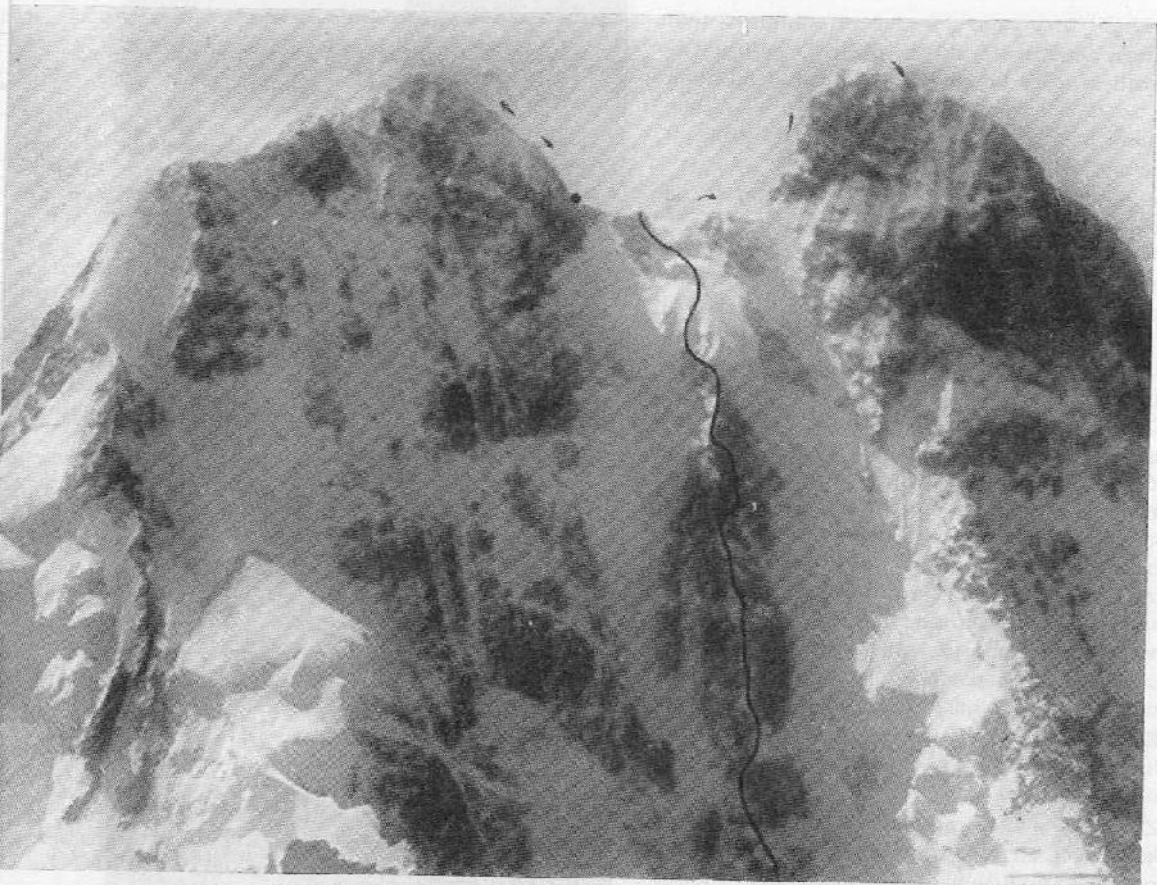
Prijatelji me streznijo. Preveč me je zaneslo. Ledni klin v krušljivo skalo, eno nogo na drugo, in varovališče je nared.

Prostora je malo in Pavle nadaljuje plezanje po poledenelih krušljivih skalah. Za njim gre Vanč, potem Ljubo. Dva metra pod robom zmanjka vrvi. Ob treh popoldne, ko čez gre-

*Ena od zračnih polc v Užbi
Tu z leve se je odlomil serak*

Levo severni vrh (4696 m), desno južni (4710 m). S črto označena smer kaže 1100 m smer v zahodni steni Užbe

ben udari prvi val megle, doseže Vanč rob stene. Potem Pavle, Ljubo in jaz. Ne stisnemo si rok, niti ne zatulimo na vse grlo, le veselimo se, da ni več brezkončnega vzpenjanja. Tudi si nimamo za kaj čestitati. Levo in desno od nas se kot nož oster greben vzpenja proti obema vrhovoma, ki kot trdnjavski stolpa kipita v nebo; za nami je tisočstometerska stena, pred nami pa ledena vesina, ki se izgublja v oblakih nad Gujskim ledenikom. Čeprav smo štirje, se počutimo osamljene. Odtod v slabem vremenu ni umika. Prava past. Od zahoda pa potuje fronta oblakov in veter zavija okrog opasti. Hladno in pusto je tu.

Na začetku sedla, pod Severno Užbo, so naši Rusi že postavili šotorček. Torej tja. Previdno tipamo ob opasteh, ki so kot po pravilu vse odpočene, da skozi razpoke vidimo na drugo stran grebena. Valovi megle bulajo čez greben, mi pa sledimo starim stopinjam prve

skupine, ki je po dveh letih bila na Užbi. Na majhni snežni ploščadi so si Rusi postavili srebrni šotorček. Pravkar so skuhalj čaj, ko smo jih obiskali mi, žejni, da komaj govorimo. Kako se prileže nekaj požirkov tople tekočine. Nad njihovim šotorom je še ena ravnica, ko pa ugibamo o njeni uporabnosti, prigrmi s Severne Užbe nekaj za glavo debelih skal, in se ustavijo prav na tej ravnici. Levo na grebenu je v skalah tudi majhen, raven prostorček. Poskusimo. Prečimo pobočje po zgornjem delu ledenega lijaka, ki se v čedalje strmejšem kuloarju spušča v zahodno steno. Drsalnica brez ene police. Nobene težave, toda čisto dovolj za živce, ki so bili dva dni obremenjeni z vertikalo in steklenim ledom.

Prostor je sila skop. V steno zabijemo nekaj klinov in streho privežemo nanje, na spodnjo stran pa za vrvice privežemo nekaj večjih

kamnov in jih obesimo čez rob. V tem počenjanju je nekaj fatalizma, ker se celo privzeti pozabimo za čez noč.

Vanč kuha eno najčudovitejših večerij, ostali trije pa že sezuti ležimo na trebuih in skozi trikotni vhod strmimo v nastajajočo noč. Eden najbolj samotnih večerov je. Obhaja me občutek, kot da sem na luni, kot da sploh ni sveta. Šotorček na sneženem grebenčku se rdečkasto lesketa na ozadju temne fronte oblakov. Upamo, da bo vreme čez noč držalo. Na tem mestu je pred nekaj leti strela ubila tri ruske alpiniste.

Izmed oblakov se izmota luna in oblije z nestvarno svetlobo ta košček sveta, edinega, ki za nas obstaja. Vrhovi oblakov so srebno obrobjeni, kot bi bili iz vate. Veter je pončal in nič nas ne moti, da ne bi po sijajni večerji kljub polnemu šotoru opreme — zunaj ni prostora niti za ped — zaspali kot ubiti.

Sonce je še nizko nad obzorjem, ko smo na vrhu Severne Užbe. Vsak zase, brez vrvi, brez derez. Skale so zaradi nočne megle nekoliko poledenele in ponekod bi varovanje prišlo prav. Posebno zadnje tri metre — vrh je leden stožec — bi bilo pametno imeti na čevljih jeklene zobe. Nekoliko smo pretiravali — gor in dol v tričetrt ure za vzpon, za katerega so nam obljubljali tri ure, če bodo dobre razmere.

Rusi, čeprav so obljubili, da bodo šli takoj zjutraj naprej, da ne bomo napoti drug drugemu, se odpravijo komaj deset minut pred nami. Po sto metrih jih dohitimo. Na noževi ostrini ledenega grebena se žal ne da prehitovati. Tudi veter se je zbudil. Vrvi nam nosi vodoravno po zraku. Sneg je vedno slabši, naši prijatelji pa se obnašajo, kot bi se dalo odstopiti, kjerkoli bi hoteli. Prvi plaziči od tajanega snega zašume proti Gulsckemu ledeniku. Ogromnim opastem se umikamo na levo ali na desno, kakor pač vise. Strm leden jezik nas pripelje do stene Južne Užbe. Zadnji čas, sneg se je že globoko omeščal.

Čeprav gleda stena proti severu, je tako strma, da kmalu zmanjka ledu in snega. Ključno mesto je previsna granitna poč, šolski primerek za oporno tehniko. Brezkončno čakanje, da Volodja in Vanja zlezeta preko. Naslednji — Rešad — se dvakrat zaman požene za rešilnim oprimkom, potem se po napieti vrvi zapelje nazaj. Ljubo ga v strahu

za svoj trebuh, ki bi mu ga Rešad skoraj prebodel s cepinom, zadrži z iztegnjenimi rokami. Potem ga navežemo na našo vrv, preplezamo poč in potegnemo še ostala dva za seboj. Če bi ne bilo čakanja, bi bila plezarija pravi užitek. Lepa štirica v strmi, toda masivni kamenini. Raztežaj plezamo pet minut, potem pa pol ure čakamo, da se izprazni stojišče. Na živce nam gre nemogoče plezanje Rusov, ko zgornji in spodnji napneta vrvi, ostala dva pa nenavezana, le pripeta s karabincem telovadita po vrvi. Potem ju mi zavarujemo na svojih vrveh, da gre vsaj malo hitreje.

Po dveh raztežajih čistega ledu smo na najvišjem, južnem vrhu Užbe. Ura je že skoraj tri. Lahko bi bila deset ali enajst, če bi bili sami.

Izpod kamenja izbrskamo škatlo s podpis. Vpišejo nas vse skupaj Rusi, mi pa prebiramo ostale beležke.

»Poglej!«

Majhen košček papirja z besedami: »Danes se mi je rodil sin. Prosim, pustite listek pri miru, ponj bo prišel moj sin!«

Besede, ki te spomnijo na dom in obenem na večno moč gora.

Ob štirih, ko zaradi plazov opustimo misel na spust po vzhodnem pobočju sedla, in ko pol ure ugibamo, kateri greben od najmanj petih, ki se izgubijo že po dvajsetih metrih v megli, je pravi za sestop, nas snežinke, ki nam zaplečejo okrog glave, le premaknejo. Levi se nam zdi še najbolj kopen, čeprav je skrajni desni najbrž pravi.

Snežinke so vse bolj goste, greben vse bolj strm, sestop pa zaradi strahu pred nevihto vse hitrejši. Ob ušesih zabrenči star znanec — elektrika. Hitro, hitro... Čim nižje bomo, tem boljše bo. Za varovanje ni časa. Rusi so že zdavnaj ostali za nami. Po koži nas elektrizira, kot bi nas grizle velike rdeče mravlje. Včasih počí strela, med sneg se moča sodra. Skale, še razgrete od sonca, so mokre. Ob vsakem dotiku z njimi me zapečejo roke. Elektrika. Ljubo, ki mu cepin binglja po hrbtu, se včasih kar zvije. Kjer le moremo, se umaknemo z grebena. Nenadoma smo zunaj megle, pod oblaki. Ne trese nas več, le sneži še. Skozl tanko zaveso snežink pa vidimo obljubljeni deželo — Svanetijo. Dve zeleni, sončni dolinici, ki se na vsaki strani oblega, zelenega hrbta, spuščata v mehkih zavojih navzdol. Nižje spodaj gozdovi, med njimi pa reka, ki se lesketa v popoldanskem soncu.

»...potem pa v travo in vse štiri od sebe. Jedli bomo, lenarili in se kopali. Pa če hodimo tri dni nazaj v tabor!«

Val snežink, ki nam jih veter vsiljuje za vrat, nas spet spravi v gibanje. Ko postane greben le prestrm, izvlečemo devetdesetmetrsko vrv. Spuščamo se po ploščah, po ozkih žlebovih, polnih ledu in gnilega snega. Premočeni smo in prste imamo izjedene od vode. Kaj za to! Spodaj, že čisto blizu, v soncu vabijo mehke, zelene trate, voda, gozdovi, toplota.

Ponekod naletimo na stare klince, drugje zabijamo svoje. Zadnji hip, ko bi imeli priti na položnejši svet, se znajdemo na vrhu ogromnega skoka. Pet klinov je zabitih na viseči polici, pa nobenemu ne zaupamo. Ledni klin, dolg dve pedi, bo menda le dober. Končka vrvi ravno poplesujeta po snegu. Petinštirideset metrov previsa! Veličastno.

V mraku je bilo videti od zgoraj vse prelepo. Polica pa je strma in tu ne moremo

spati. Zlesti moramo raztežaj ledene prečnice, na katero grme pozdravi naših tovarišev, ki so kakih sto metrov nad nami. Odnesemo celo glavo. S konca police še en spust: navzdol, v desno in spet navzdol. Čudež — vrv se ne zatakne, ko jo vlečemo za sabo skozi ozko poč. In v trdi temi še en spust povprek čez leden kuloar do grebenčka. Prostor za šotor je že napravljen. Rusi bodo spali nad previsom. Jutri jih bomo počakali. Podrobna preiskava nahrbtnikov nam še omogoči skromno večerjo. Zahodno od nas se v mesečini sveti Kravata, veliko snežišče sredi južne stene. Priti bi morali na njeno zahodno stran in jo šele tu prečiti. Sedaj je že tako vseno. Ko bi nam le ne zmanjkovalo hrane.

*

V jutranjem soncu opazujemo, kako se naši nadzorniki spuščajo čez previs. Spet je Rešad tisti, ki mu ne gre. Sredi previsa se postavi na glavo. Nahrbtnik mu ne pusti, da bi po-

Ledenik Kaška-Taš, desno Pik Svobodne Španije, Bžeduh in Pik Kavkaz

Foto Z. Gradišar

pravil napako. Nevarovan je. Potem zdrsi deset metrov. Troscom se od groze. Opazovati nekoga, ki so mu štete sekunde, pa mu ne moreš pomagati, je nekaj strašnega. Morda sploh ne ve, da bo kmalu mrtev. Spet zdrsi. Zakaj že ne pade, saj bomo znoreli. Vse je tiho, brez besed. Hipnotizirani strmimo v ubogo človeško revo, ki visi na robu življenja. Še polnih deset metrov ima do konca. Zaman se poskuša obrniti pokonci. Počasi, v sunkih, drsi navzdol. Le kakšne roke ima, da mu še niso popustile. In ko pričakujemo padec, ga zgrabi Vanja za nahrbtnik in ga potegne k sebi. Rešad je rešen, mi pa se usedomo v sneg. Tresoče noge nas ne držijo več. In ko Rešad pozneje pripoje s pesmico »Ljubim gore« in pogledom obstreljenega srnjaka, mu ponudimo toplo limonado, pa jo odkloni. Ni žejen. Vsi ostali so žejni.

Šele ob desetih nadaljujemo s spustom. Zelena dolina je še vedno globoko pod nami. Spuščamo se po sneženih, mokrih kuloarjih in s strahom mislimo na granitne bloke, ki potrebujejo le močan sunek vetra, da zgrme v globino — na naše glave. Opoldne spet pričnemo snežiti. Vse je zavito v gosto meglo. Na slepo se spuščamo in plezamo navzdol. Nižje spodaj dežuje. Mokri smo do kože. Pavle in Ljubo sta po lažjem terenu oddirkala naprej, z Vančem pa morava počakati Ruse, da nama vrnejo vrh, po kateri smo se vsi spuščali. Potem hitiva za onima dvema. Ko prilzeva na vrh previsne stene, morava obrniti. Sto metrov zlezeva nazaj, prečiva kuloar, skozi katerega pada slap vode, in sestopava po drugem rebri.

»Kje, hudiča, pa sta šla vidva?« se derem v dež.

»Kje pa sta?«

»Tukaj, za vraga!« In vržem debel kamen navzdol. Bosta že slišala, od kod je priletel.

»Pazi, saj naju boš ubil!«

Živci nam popuščajo kot razmočeni šivi. Povesta pa le, kje bi bilo najbolje. Potem ju zagledava v škrbini grebena, ko ugibata, kod drži sestop. Na srečo sta prišla sem, še preden se je megla spustila do ledenika, in sta lahko pregledala steno.

Z Rusi skupaj se spuščamo po mastnih, z lišajem poraslih ploščah. Čez vso steno padajo slapovi vode, pomešani s peskom in kamenjem. Illače se trgajo ob mokrih vrveh, ko drsimo spust za spustom navzdol. Zadnjih sto metrov stene zmoremo s plezanjem. Zviška poskačemo v sneg in se po plaznici

odpeljemo na otoček sredi kuloarja. Do Gulskega ledenika razen lepega tristometrskga žleba ni ničesar več. Prižgemo razmočene cigarete in počakamo Ruse. Za želodec imamo le še nekaj bonbonov in čokolade. Potem si stisnemo roke. Ture na Užbo se končajo šele na tleh. Od kosmatih brad nam kaplja umazana voda, ki spira znoj šestih, sedaj že pozabljenih dni. Pozabljen je padajoči serak v steni, pozabljena nevihta na Južni Užbi, pozabljen Rešadov spust, pozabljen kamen, s katerim smo se iskali v megli, pozabljeni so trenutki, ki so sestavljali šest dolgih dni, ko je zahtevala Užba od nas vse. Vemo le, da smo napravili veliko turo in vemo tudi, da bomo čez dva dni v taboru. Napolnili bomo skrčene želodce in spali na lavorikah. Upam, da bo deževalo.

*

V taboru že dva dni dežuje. Mraz je in v gorah pada sneg. Vsak dan pojemo po dva zajtrka, dve kosli in dve večerji. Miza je pogrnjena za devet ljudi, mi pa smo le štirje. Frenk, Romi, Franc, Zvone in Zika se še niso vrnili s prečenja Užbe. Tečajniki so se vrnili zaradi dežja z ledeniškega tečaja, nekaj navez je tudi prišlo še pravočasno nazaj, v taboru pa vse bolj govore o reševalni odpravi na Užbo. Naših ni. Saj še tudi ne bi mogli priti, toda če jih je tole dobilo še na gori, je vprašanje, kdaj in če bodo prišli. Da bi vsaj malo pozabili na moreče slutnje, se zmnimo za partijo taroka. Vanč, ki ne igra, pripravlja neke zvarke iz limon, čaja in kave. Pavle napove pagata, ko zazveni gong.

»Morajo biti naši!«

Tečemo v copatah ven, na dež. Ves tabor se zbira v vrsto; tokrat — prvič — gremo tudi mi. Strelji iz floberta, rakete in hreščanje zvočnika.

»Skupina jugoslovanskih alpinistov, ki je premagala najtežjo goro, veliko Užbo, se vrača v tabor!«

Potem je dež samo še muzika. Skačemo kot otroci. Po drevoredu prihaja pet sklonjenih postav, od katerih curljajo potočki deževnice. Dva dni že dežuje dan in noč.

»Pozdrav, pozdrav, pozdrav!«, vpije množica. Potem se vsi zapode proti njim. Rože, stiski rok, vpitje... Do takrat se mi je zdel ta običaj samo zanimiv.

Stiskamo roke mokrim prijateljem. V shujšanih, kosmatih obrazih so živahne le oči. Od

sonca ožgana koža se v kosih lušči. Nosovi so živordeči, le na koncih še cveti nekaj stare, ustrojene kože. Je to podoba junakov, zmagovalcev Užbe? Prav tako smo se spraševali, ko smo sebe gledali v ogledalih. Videz bi razočaral ljudi. Tak ne pride na cilj ne tekač, ne kolesar. Pa vendar, čez dva dni stare kože ne bo več, niti kosmatih obrazov, v nas pa bo ostala Užba, dvoglava trdnjava, ki smo jo preplezali in ušli njenemu maščevanju. Potem, ko se bodo najedli in umili, bomo odprli steklenico stare slivovke Zunaj pa lije kot iz škafa. Naj!

Srečanje s čarovnico

Vanč Potrč

Celih 3500 km proti vzhodu od našega Triglava leži pogorje Kavkaz. Skoraj teden dni vožnje z vlakom loči Slovenca od njegovih snežakov — vrhov z večnim snegom in ledom. Za vsakega planinca je najbolj zanimiv in priljubljen vrh Elbrus, ker je pač najvišji, saj se pne 5633 metrov visoko v nebo. Že samo ime Užba pove precej. Gora meji med Evropo in Azijo. V Evropi pomeni Užba — gora bogov, goro, kjer se porajajo in vladajo sile narave, ki prinašajo srečo ali nesrečo. Pravijo ji tudi čarovnica. Gruzinci jo imenujejo »Kača«. Zanimivo je, da sta Užba in Elbrus oba dvoglava vrhova. Toda razlikujeta se po obliki. Medtem, ko sta vrhova Elbrusa nežno zaobljena kot ženske prsi in tudi ime to pomeni v našem prevodu, sta vrhova Užbe koničasto oklesana, kot dve suli ponosnega demona, naravnost izzivata alpiniste, da se spoprimejo z njima. V bližini 4710 metrov visoke Užbe se pne njena sosedka Šhelda, prav tako mogočen in čudovit vrh, pa je zaradi nekoliko višje in zanimivejše Užbe potisnjen malo v ozadje. V našem jeziku pomeni Šhelda — »Jagoda« in takšna tudi je v resnici, ko žari v večerni zarji. Ni čudno, da smo imeli en sam glavni cilj pred

sabo, ko smo prispeli v sovjetski alpinistični lager »Elbrus«: Užbo.

Na višini okrog 2000 metrov leži sredi bujnih borovih gozdov lepo urejeno taborišče »Elbrus«. Skozenj gredo leto za letom generacije alpinistov. Tukaj dobijo mladi ljudje, ljubitelji gora in sten, prve napotke. Grupa izkušenih gornikov jih uri in daje vso opremo v želji, da bi uživali lepote narave in se vrnili živi in zdravi nazaj v svoja mesta in vasi. Tukaj na Kavkazu nad dolino Baksana se je ustavlil prodor nemških barbarov. Tukaj na gorskih prelazih Donguz-Orun in Bečo so klonile elite alpinske horde nemškega rajha. Plezali so z najboljšimi ruskimi alpinisti pred vojno na isti vrvi, dobro leto kasneje so se z njimi srečali kot sovražniki s puško v roki drug proti drugemu. Boj je bil neizprosčen, padlo je ogromno sovjetskih vojakov, partizanov gornikov, toda Nemci so bili že po dveh mesecih premagani. Da bi imeli tudi dobro alpsko vojsko, so tukaj po izgonu okupatorja po vsem Kavkazu ustanovili 56 lagerjev za urjenje alpinistov, skozi katere gre v letni sezoni na tisoče alpinistov. Mogoče je ravno zaradi tega v njih življenje organizirano napol vojaško.

Tam v dolini Baksana, kjer teče reka istega imena, je nastala pesem partizanov gornikov »Baksanska«. Navajam jo v prostem prevodu:

BAKSANSKA

I.

*Tam, kjer sneg zasipava stezice,
kjer hrumijo grozoviti plazovi,
je zložil to pesem in jo prepeval
jurišni odred alpinistov.*

II.

*Nam so v bojih postale gore domače,
nismo se več bali snežnih viharjev.
Dano je bilo povelje brez dolgih zborovanj,
v izvidnico smo šli nad poveljstvo
sovražnika.*

Priпев:

*Pomniš, tovariš, beli sneg,
vitke gozdove Baksana in skrite sovražne
oklopnike v njih.
Pomniš granato in sporočilo v njej
na skalnem grebenu, za prihodnje dni.*

Pomniš, tovariš, zavijanje snežnega meteža,
pomniš, kako je sovražnik kričal od blizu.
Pomniš, kako je odgovorila z rafali

brzostrelka.

Pomniš, kako smo se vračali v odred s teboj.

III.

Na ognjišču v kotu so prasketale vejice,
v kotliču se je kuhal čaj.
Prišel si utrujen iz izvidnice,
mnogo si pil in molčal.

IV.

Z modrimi, premrlimi rokami,
si otiral rosní avtomat.
Od časa do časa tiho si vzdihnil,
ko nagnil glavo si nazaj.

*

Pripev ...

V.

Tam kjer podnevi in ponoči so viharji,
kjer grozovite skule v snegu tonejo,
smo s prsmi zakrili gorske prelaze
in se nismo umaknili sovražniku niti za ped.

VI.

Prišel bo dan, z odločilnim udarom
v boj bodo šli sovjetski polki.
Pred drugimi najbolj bleščali
se bodo svetili »štiki« alpinistov.
(Op. »štiki« kovinske alp. značke.)

*

V naših taboriščih se ne učimo šal.
Mnogi se bodo v gorah bojevali.
Hkrati s cežinom boš vzel avtomat
in sovražniki bodo kot nekoč zbežali.

*

Pomniš, tovariš, beli sneg,
vitke gozdove Baksana in skrite sovražne
oklopnike v njih,
kosti na Baskah, grobove pod Užbo.
Spomni se jih, tovariš, dragi, spomni!

Pesem jih je spremljala v njihovih bojih,
ob tabornih ognjih. Rdeča armada daje pre-
cej sredstev za razvoj alpinizma. Le tako si
lahko razlagamo tako masovnost v gorah. Tu
je res bolj vojaška disciplina, vendar se v

teh lagerjih kuje tovarištvo med alpinisti,
kakršno je le redko kje zaslediti. Ni važno,
kaj si po poklicu. Alpinizem ni domena in-
telektualcev, tukaj srečaš rudarja, profes-
sorja, kmeta, vsi imajo enake pogoje za
uspeh v alpinizmu, če imajo le malo smisla
zanj.

Našo odpravo so tam sprejeli s tradicionalno
slovansko gostoljubnostjo. Vedeli so, da ni-
smo radi uniformirani in da nimamo radi
jutranje »linjejk« — zboru. Dali so nam
okusno urejene sobe za spanje, medtem ko
so njihovi alpinisti spali v šotorih. Skoraj
vsaka želja se nam je spolnila. Irana je bila
odlična. Zataknilo pa se je pri Užbi. Morali
smo si namreč izposlovati vstopno vizo z
vzponom na Elbrus. Ko je bilo to za nami,
so še vedno oklevali. Odpočijte si, tovariši,
so govorili in tudi vreme je bilo tega mne-
nja, zato smo si res malo odpočili in se že
skoraj malo polenili.

Po vzponu na Elbrus so nas sovjetska dekleta
pričakala v taborišču z velikimi šopki rož.
Vodstvo tabora pa nam je priredilo slovesno
večerjo, na kateri ni manjkalo niti kaviarja
niti vodke. Tukaj se je začela po mnenju
naših fantov prva in to diplomatska bitka
za Užbo. Vodstvo nam je prikazalo vse argu-
mente, niso bili ravno v prid našega obiska
Užbe. Užba je lepa, čudovita, toda tudi za-
hrbna gora, so pravili. Mi pa želimo, da se
vrnete živi nazaj. Želimo, da uživate lepote
Kavkaza, lepote manj nevarnih vrhov, nam
je govoril eden najstarejših prekaljenih gor-
nikov. Užba je terjala doslej 36 žrtev. Pridno
smo praznili kozarce in nazdravljali sovjet-
skim ljudem, alpinistom, miru v svetu in na
koncu še Užbi, tej magični gori, na katero
lanskoletni odpravi ni bil dovoljen vstop,
ker je bila takrat »zakrita«. Prepovedan je
bil kakršenkoli dostop na njen vrh, zaradi
nesreče sovjetske naveze. Toda Užba, kako
naj se ti odrečemo, ko pa smo prišli ravno
zaradi tebe sem. Kako naj se odrečemo tvo-
jega »Križa« — smeri, ki dominira nad vse-
mi lepotami in nevarnostmi. Smeri, ki raz-
burka kri še tako flegmatičnega in treznega
alpinista, ki mu je Charmoz v Mont Blancu
igrača. Vodka je bila silna pijača, tudi naša
slivovka je pomagala, da so med splošnim
objemanjem in bratenjem odgovorni možje
spoznali, da nam ni rešitve. Nekaj čez pol-
noč je padla kocka: »Pojdite, tovariši, poj-
dite, kamor vas je volja! Naše gore so vaše.
Pojdite in vrnite se živi!« Uradna bitka za

Užbo je bila dobljena. Teoretično smo jo že premagali, praktično pa bi nas skoraj ona. Kot ima pijanec tisto čudno srečo, da se skoraj nikoli ne pobije, če pade na še tako trda tla, tako smo jo imeli tudi mi, ker smo alpinisti, ki so jim bogovi naklonili vsaj dve življenji, kot pravi naš Joža izpod Triglava. Padla je kocka in padli so tudi fantje, pokoril jih je Bakhus. Borili so se več ali manj uspešno skoraj ves naslednji dan. Zaradi tega so se začele šele 20. julija resne priprave za Užbo. Fantje so bili pripravljani, da se tokrat opijejo ob kraljici Kavkaza, Užbi.

Tik pred odhodom na osvajanje se je pojavila med fanti tista tradicionalna ljubosumnost, kajti le štirje bi lahko šli na to velikopotezno turo. Nas pa je bilo devet. Devet enakopravnih alpinistov, saj tako se je govorilo pred odhodom na Kavkaz. Ampak, je že tako, da v vsaki odpravi obstaja neka »elita«, izbranci, ki so boljši od najboljših. To so tisti, ki vedo, da bodo gotovo v odpravi, medtem ko raja visi na vagi vse do zadnjega dne. Imel sem malo šans za Užbo, če bi se prepustil »toku stihije«; elita mojih treh tovarišev je resno dvomila, da bi jim bil še kdo približno enak v plezanju. Pa usoda se včasih poigra s svojimi ljubljenci. Moj glavni adut je bil, da sem edini Štajerec na Kavkazu. Razložil sem jim nelepi pojem diskriminacije in fantje so se zamislili ter molče prikimali. Tako je dobil naš »voziček«, ki je popeljal k Užbi, še svoje »četrto kolo«. Mogoče je to kolo včasih kje malo zaškripalo, toda tudi ostala tri niso bila vedno najbolje podmazana. No, pa to danes ni več tako važno.

Dne 21. VII. 1964 ob 10. uri dopoldne smo krenili z težko oprtanimi nahrbtniki iz lagerja Elbrus: Juvan, Šimec, Škarja in moja malenkost smo še enkrat stisnili roke vodstvu lagerja. Pesnik alpinist Kolja Ključevski je še vsakemu stisnil simbolični amulet. Nek drugi alpinistični starosta, ki me je močno spominjal na Kosobrina, le da je bil še pobožnejši od njega, nas je blagoslovil z gesto križa. Naša tura bo »Križ Užbe«, eden izmed najbolj eksponiranih dostopov na njen vrh. Vreme nam je naklonjeno. Naši skupinici se priključijo še štirje ruski alpinisti. To so naši »nabljudatelji«. Njim je vodstvo lagerja odmerilo nalogo, da nas spremljajo vse do Užbinskega platoja. Tam bi se odcepili in šli nekoliko lažje turo (»Traverz Užbe«) —

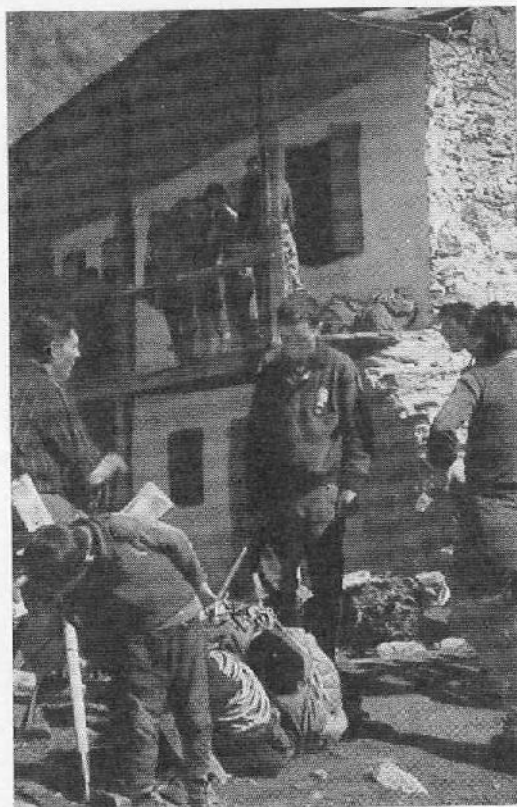
prečenje Užbe. Bili bi ves čas v položaju, da bi nas lahko opazovali ter v primeru nesreče obvestili reševalne skupine. V sedlu Percmički, na višini 4500 metrov, bi se zopet sestali in skupno nadaljevali turo. Njihova tura je ocenjena s 5 A, naša po njihovih ocenah s 5 B. To je pojem najtežjega v ruski kvalifikaciji, vendar tudi njihova tura ni tako od muh. Obe zahtevata skrajne napore. Vodja njihove skupine si je močno želel v »Križ Užbe«, toda vodstvo mu ni dovolilo, čeravno je imel za sabo Pik Lenina. Vprašal sem ga, kaj je glavni vzrok, da se mu ni izpolnila največja želja. Zaupal mi je, da je bil glavni vzrok malo čudno vedenje naše lanske odprave »Kavkaz 63«. Tam so lezli sovjetski in naši fantje isto smer. Vedli so se v steni nedisciplinirano, res pa je tudi, da je naš vibram zmagal nad ruskimi trikunji. Naši fantje so prehiteli sovjetske alpiniste, splezali smer v rekordnem času, se vrnili pod steno in zbijali krepke šale na račun sovjetskih alpinistov, ki so se mučili z neprimerno obutvijo. To je bila majhna napaka v alpinističnem bontonu. Za take stvari pa je tudi gostitelj občutljiv. To pa je bil tudi glavni vzrok, da letos niso plezali v isti navezi z nami.

Okrog poldneva smo stopili na čelno moreno Sheldinega ledenika, ki opiše velik lok v levo navzgor pod Užbinski ledopad. Pot nam je lil curkoma z obrazov in kot je bilo naročeno, smo šli skozi neko taborišče. Fantje so dirkali, mene pa je zadrževalo čudovito cvetje in v tem taborišču sem bil nagrajen s krepkimi požirki dobre kave in še s pestjo sliv. Izmenjali smo nekaj običajnih gornjskih besed, slikal sem gostoljubno srečanje in pohitel za svojimi tovariši, ki so si medtem pridobili skoraj 50 metrov prednosti. Začela se je dirka s časom. Do večera je planirano, da moramo priti do skalnega jezika, ki se zajeda v Šheldin ledenik. Do mesta, ki se imenuje »Nemški bivak«. Premagati moramo relativno višino 800 metrov.

Gozdovi rdečega bora so za nami, za nami so zelene livade porasle z bujnim cvetjem. Začenja se pesem granita in ledu. Preskakujemo granitne bloke in se oziramo na Sheldo. Sneg in led bleščita, drug za drugim si natikamo sončna očala. Stopili smo v svet večnega ledu. Okrog dveh popoldne počivamo. Vsak si želi olajšati nahrbtnik. Fantje so izredno gostoljubni drug proti drugemu. Kaj ne bi, vse je zastoj. Tudi Uzbekom po-

nujajo. Manj bomo nosili, bolj bomo okretni, pravi Ljubo, vodja naše ekipe. On ima nahrbtnik poln železja. Ko bi se dali klini pojesti, bi jih verjetno rad ponudil. Iz mesta, kjer počivamo, se nam nudi čudovit pogled na Pik Ščurovskij. Mahoma nam osvoji srce, stari zapeljivec. Toda mi smo sklenili zvestobo Užbi. Tako si mislimo, Ščurovskij pa se zavije v goste megle. Vse do podnožja njegove stene se spusti megla, le Šhelda se nam še blešči v soncu. Krenemo naprej, preskakujemo žuboreče potočke na ledeniku. Še majhen vzpon in že smo na Nemškem bivaku. Noči se že, ko je šotor postavljen. Nismo edini na tem mestu. Tukaj stoje še šotori gruzinskih alpinistov. Že skoraj v trdi temi se vračajo navzdol po Užbinskem ledenopadu. Za njimi je težka stena Ščurovskega. Zasliši se brnenje bencinskih gorilnikov. Kuhajo se večerje. Iz megle se izluščijo prve snežinke, naletava tihi julijski sneg. Obrazi se nam namršijo. Ali nas je Užba le posvarila?

Ta večer naredim prvo napako, da sam skuham večerjo. Bila je okusna in fantje so sklenili, da bi bilo najbolje, če se za vso turo posvetim kuhanju. S tem trenutkom mi je bilo sojeno, da bom igral vlogo ekspedicijskega kuharja. Kot tak bom šel eno uro kasneje spat in vstajal malo poprej. Se isti večer sem sklenil večno prijateljstvo z Uzbekom Vanjo. Združila naju je ista usoda. Tudi njega so njegovi fantje določili za gospodinjski posel. Medtem ko so utrujeni vitezi zaspali, sva se midva pozno v noč sklanjala nad gorilniki, kadila dobre cigarete ter šepetaje govorila o skrbeh okoli hrane. Usoda ekspedicijskih kuharjev je vsepovsod enaka. Imela pa sva tudi lepe trenutke. Eden najlepših je bil takrat, ko je bila večerja gotova. Tovariši so medtem spokojno spali. Sedaj je bila najina pravica in dolžnost, da jih prebudiva in nakrmiva, da bodo dobili energijo in moč za borbo, ki jih je čakala za naslednji dan. Način prebujanja je bil prilagojen za specialno težke pogoje na Kavkazu. Začela sva se z Vanjo glasneje pogovarjati, tu in tam je padla kakšna glasnejša kletvica. Fantje so se začeli nemirno obračati. Nekdo je že vprašal, čemu že vstajamo... Napočil je trenutek, da spregovorim in to sem naredil z gromkim slovesnim glasom. »Fantje, argo juha je gotova, čas bi bil, da použijete kaj toplega, ne smete pozabiti, da je mrzla juha škodljiva za želodec.

Dom v Svanetiji pa naši fantje

Dajmo, dajmo fantje, če ne boste jedli, mi še shujšate.« In fantje so se rahlo oklcvajajoč spravili k piskrčku... Zgodilo pa se je seveda, da je kdo pozabil večerjati. Temu je spanje pomenilo več kot hrana. Večer nam je prinesel meglo in skrbi, noč pa razjasnitev.

Dne 22. VII. smo ob šestih zjutraj zapustili Nemški bivak in se začeli vzpenjati čez strmi »Užbinski ledenopad«. Ledenik je prehajal v vse večjo in večjo strmino, ki se je ob koncu na vrhu ledenega slapu končala z nekaj metrov visokim ledenim previsom.

Med grozečimi, fantastično oblikovanimi seraki, ki so dajali občutek, kot da se bodo vsak trenutek porušili zaradi svoje navidez labilne lege, smo si vsekavali pot na Užbinski plato. Skoraj ves dopoldan smo se vzpenjali navzgor in le tu in tam smo se za kak trenutek ozrli na veličastni Elbrus, ki si je medtem svoja vrhova ovil z vencem oblakov. Bil je to simbol glorie ali pa tudi poraza,

smrti... Tako ovenčan mi bo ostal vedno v spominu.

Nekaj pred dvanajsto uro nam je ledeni slap postavil svojo edino oviro. To je bila okrog 8 metrov visoka rahlo previsna ledena stena, ki jo je po kaki slabi urici trudapolnaga dela kot prvi v navezi premagal Ljubo. Za njim smo se zvrstili vsi ostali z vso opremo skupaj. Stopili smo na Užbinski plato. Obsijala nas je slepeča svetloba, konec je je bilo prijetnega hlada, ki nam ga je nudil ledopad s svojo zapadno lego. Smo na višini okrog 3500 metrov. Tukaj se grupi cepita. Uzbeki z Volodjem na čelu gredo proti severnemu vrhu Užbe na svoj tradicionalni traverz. Zaželimo si srečo in naša skupinica se vzpne še kakih 50 metrov navzgor. Zagazili smo v nov sneg, ki ga je opoldansko sonce rahlo omehčalo. Na derezah se nam delajo cokle snega. Po vsakem koraku udarjamo z ročaji cepinov po čevljih. Tukaj je potrebna skrajna previdnost. Vsak padelec s tem težkim nahrbtnikom bi bil življenjsko tvegan na teh prostranih pobočjih, ki jih prekinjajo ledeniške razpoke.

Iz Užbinskega platoja se spuščamo rahlo levo navzdol. Na naši desni strani nas še vedno spremlja vrh Šhelde. Na levi pa, sam ne morem verjeti, da smo že tako blizu — Užba, Užba iz svoje severozapadne strani.

Z očmi preiskujemo steno in ugotavljamo, kje neki bi potekala smer. Vidimo severni in južni vrh. Tam nekje med njima pod sedlom Peremička bi naj potekala smer. Majhno rebro iz Severne Užbe navzdol nam zakriva pravo smer in nas zapelje. Začeli smo z vzponom, vendar smo se še pravočasno obrnili nazaj in se spustili še nižje, da bi imeli celoten pregled na steno. Ob 3. uri popoldan se ustavimo na majhnem slabotnem otočku. Verjetno je bilo to edino mesto pod zapadno steno, kjer bi še lahko enkrat spokojno zaspali, kolikor toliko varni pred plazovi.

Sreča nam nemirno utripajo, kako bi le ne utripala. Nahajamo se pod steno naših sanj. Na tem otočku, obkoljenem s prepadi in snegom, si privoščimo malo počitka. Vroče kavkaško sonce nam sleče vestone. Kot gadje ležimo na skalah in srkamo njegovo toploto. Nekdo vstane in deli zadnje izmed 40 jajc, ki so nam jih dali v lagerju. Velik problem nam postanejo 4 kilogrami »pasje radosti«, polovico je pojemo, ostalo pa damo kavrom, ki nas obletavajo in pozdravljajo z radost-

nimi kriki. Ob obilni malici se sprosti debata o procentih verjetnosti, ki jih imamo, da pridemo s celo kožo čez steno. Fantje niso enotni. Škarja in Šimenc primerjata steno s svojim Grand-Charmozom, pa na koncu spoznata, da je to le nekaj drugega, nekaj bolj zabeljenega. Tudi Juvan pove kakšno strokovno iz svojih hribovskih izkušenj, sam pa medtem planiram prostor, na katerem naj bi si še enkrat odpočil svoje kosti, preden začnemo z najresnejšim... Kak kubik zajetne skale sem že pognal navzdol, ko se nekdo spomni, da bi bilo dobro, če se pred nočjo približamo »Kotlu«. Tik nad njim bi se naslednji dan lahko že poskusili z granitno steno. Tudi vodstvo lagerja nam je priporočilo tisto zanimivo mesto. Kotel je kraj, v katerem se združujeta dve grapi, dve prometni žili za plazove. Pravi Dantejev peklenški kotel. Svetovali so nam, da bi bili le ob njegovem robu. Vstop v steno bi bil bližji, res je bil bližji. Toda glede varnosti ni bilo priporočljivo. Če bi se le kakih 5 uric pozneje drugi dan odpravili od tega »varnega« bivaka, bi se znašli »onstran dobrega in zlega«. V tisto za »bivak primerno mesto« se je naslednji dan ob desetih dopoldne vsulo nekaj tovornih vlakov ledu. Odklal se je ogromen serak, ki je padel celih 1000 metrov navzdol in dobesedno pometel bivak, na katerem smo tako srečno zaspali. Šotora nismo postavljali, nikjer ni nič pihalo. Noč je bila jasna, zvezde so se nam zdele velike in svetle. Bili smo jim bližje. Čeprav jih ne bomo dosegli, se je porajala v naših mislih ljubezen do njih. Nad nami navzgor pa je visel »tisti naprej nagnjeni serak«, poln uničujoče sile. K sreči se tega nismo zavedali.

Kot pravi star pregovor: »Rana ura zlata ura!« ali za nas alpiniste tudi »varna ura«, nas je rešila. Ob rojstvu dneva smo pospravili svoje borno ležišče in skoraj zdrveli čez kotel navzgor do prvih granitnih skal — pravega podnožja stene. Tukaj smo si sneli deruze. Nad nami so se bočili strmi granitni skladi. Poleg Mont-Blanca je bilo to moje drugo srečanje z granitom.

Ni še bil moj poklon Užbi končan, ko mi daje Juvan znamenje, da lahko ponižno splezam tistih 40 metrov navzgor, da bi ne zadrževal po nepotrebnem druge naveze, ki sta jo sestavljala Šimenc in Škarja. Doletela me je velika čast, da zasedem mesto drugega v prvi navezi.

Začne se tekma s časom. Bogovi gora so nam naklonili lepo vreme, toda za koliko časa? Okrog nas vlada tisti tipični gorski mir, ki ga le tu in tam prekine zven klina. Juvan naglo pleza, pojem počitka zanj ne obstaja. Okrog devetih dopoldan smo še vedno v senci, v ledenik nad nami pa se je že uprlo vroče kavkaško sonce. Začenja se tajati led, sliši se prvo žuborenje potočkov, ki padajo tu in tam v velikih slapovih čez steno. Nekje na levi navzgor je grozljivo zašumelo, vsul se je prvi plazič, ki je na svoji poti odluščil nekaj skal. Te padajo z oglušujočim pokom. Užba je oživila. Oživel je gorski velikan, ki si počasi toda dosledno trga svoj ledeni oklep, v katerega so ga sile narave vkovale v daljni ledeni dobi. Ljubim tega velikana, toda hkrati se ga bojim. Zdaj se mi ne zdi več tako romantičen.

Gora je oživila z rojstvom dneva. Še pred nekoliko urami mrzla, na pogled nenevarna mistična kača se je po toplem soncu ogrela in sedaj prav nevarno sika. Počutimo se kot vitezi, ki v kačo zakleti kraljični ropamo zaklad lepote. Močno si zategnemo svoje plastične šlemce. Čas darilnih molitev se je končal, začela se je borba za goli obstanek.

Padajoče kamenje nas je razgibalo, refleksi so postajali prožnejši...

Za nami je bilo že kakih 300 metrov z ledom in skalo kombinirane plezarije, ko se je Juvan nenadoma znašel v kočljivem položaju. Nad nami je bil 60 metrski detalj prekrit s tankim ledom.

Kazalci na naših urah so kazali natančno deset, ko je Juvan začel prvo serijo kletvic. Nikjer nobenih oprimkov, nikjer prave razpoke za soliden klin, so bila njegova kratka poročila. Po glavah nam lete okruški ledu. Delo prvega v navezi krepko občutimo. Po vsakem udarcu njegovega cepina refleksno stisnemo glavo med ramena. Počutim se kot vojak v prvi bojni liniji. Končno sledi zmago slavni krik. Juvan je zabil svoj prvi klin. Oddahnemo si za trenutek.

Tedaj iznenada levo navzgor nad našimi glavami zamolklo zahrešči, pogledamo navzgor, proti nam se ruši ogromen serak. Sklonimo glave, prsti pa se nam krčevito oprijemajo za varovalne kline. To je podzavestna gesta samoohranitve, poskus obupancev, da nas ne strga iz stene. Le nekaj sekund traja, da vsa ta masa dospe po nekaj 100 metrov dolgi zračni liniji do nas. Zagrne nas kristalni oblak... Zgodil se je čudež, glavna masa

ledu je zavila na levo, ko se je odbila od granitne bariere...

Užba nas je opozorila, dala nam je čutiti svo svojo moč.

Vroče sonce na naših obrazih topi beli kristal in ledeni prah. Lica se nam razjasnijo. Ostali smo živi, živi, še bomo plezali!...

Nekje nad nami se začuje tuleči vzklik: »Fantje, slikajte, fantje slikajte!« To je Ljubov glas. Njega plaz ni niti oplazil, dano pa mu je bilo doživljati strahotne občutke osamljenosti, vse do trenutka, ko se je razgrnil oblak ledenih kristalov, v katerega smo bili zaviti...

Le kaj bi delal sam samcat sredi te stene. Lepo je, če so tovariši ob tebi, še posebno lepo, ko si tako blizu botre Matilde.

Izpolnili smo njegov ukaz in vsi vse povprek slikali. Najefikasnjša slika bo verjetno posnetek ledenega oblaka, ki se je dvignil iz doline navzgor v obliki atomske gobe. Storil ga je silni zračni pritisk ob padanju ledene mase.

Imel sem občutek, kot da sem se drugič rodil, svet je bil zopet čist in jasen, poln otroštva. Tisti hip sem pozabil na vse slabo, kar je bilo za nami. Pred nami je bilo vstajenje, za nami smrt. Strašna si gora za tiste, ki jih zavržeš, nam pa si dala še eno, tisto lepše, drugo življenje.

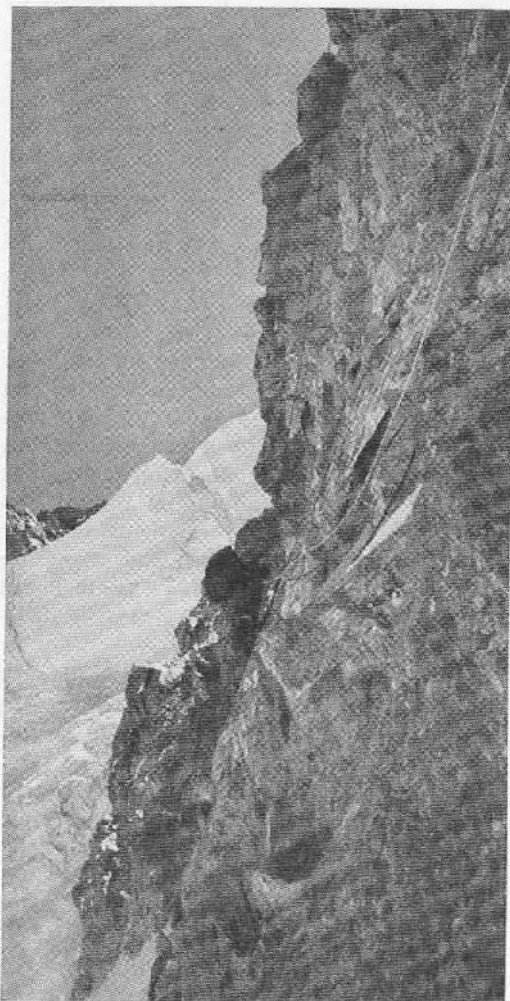
Kazalci na urah so neverjetno hitro tekli. Čas ni igral več vloge. Sedaj so mi tolkle po glavi besede prvega: »Fantje, zdi se mi, da bom sfrčal.« Tako je bil Juvan na robu tveganega padca vse do dveh popoldan. Rabili smo debele 4 ure za slabih 80 metrov višine. Položaj ostalih treh tudi ni bil rožnat. Varovali smo na izpostavljenem položaju, v stremenih. Od gledanja na Juvana so nas že pošteno boleli vratovi. Še malo, pa bi dobili drug za drugim »strel čarovnice« — (heksenšus).

Ob dveh popoldan se je končala takorekoč skoraj nepotrebna odisejada, kajti le nekaj deset metrov desno od nas je bil lažji prehod, tam je potekala originalna smer. Vodstvo lagerja nas je opozorilo, da ne skrenemo v levo in ravno to se je zgodilo. Tvegali smo življenje, toda splezali »novo čisto našo varianto« zapadne stene Užbe. Dogodek smo proslavili s krepkimi požirki čaja, čim smo prišli na prvo večjo polico. Naša naloga za ta dan je bila, da pridemo čim višje, čim bližje sedlu »Peremička«. Mogoče celo do

njega. Toda to je bila le želja, ki je nam utrjenim vitezom Užba ni mogla izpolniti. Ob sončnem zahodu se je nad nami prikazal s soncem ožarjeni obraz enega zadnjih vitevov stare ere — obraz »Don Kihota«. Zdelo se mi je, kot da vidim na njem poteze osuplosti. Z njegovega obraza sem razbral njegove skrite misli, kot da bi hotel reči: »Uboge pare, le kaj vas je navedlo, da se borite s tem strašnim velikanom. Odpravite se spat in pustite, da sam obračunam z njim!«

Pa mi ga nismo ubogali. Še smo rinili naprej v črno noč, ko smo bili prisiljeni nenadoma zasilno bivakirati. To je bil eden najbolj izpostavljenih bivakov. Vsako stvar

Tudi kopna skata v zapadni steni Užbi je terjala svoje

smo privezali na kline, da nam kaj ne bi padlo v globino.

Skuhali smo si skromno večerjico in na hitro zaspali okoli desetih zvečer. Zvezde so nam hudomušno mežikale. Za nami je bil ključ Užbe.

24. julija smo precej samozavestno vstali. Pred nami je bilo le še tretjina stene do Peremičke. Višino smo naglo pridobivali. Na severnem vrhu Užbe smo opazili naše tovariše Uzbeke, tudi oni so imeli v planu, da se še ta dan spuste iz njenega vrha na Peremičko. Ta dan nas je mučila le žeja in vročina.

Toplota sama je prišla tukaj pod sedlom do svoje prave veljave. Zaščitna krema se nam je topila na obrazih in nas pekla v oči. Vedno znova smo se mazali. Okoli dveh popoldan so se Uzbeki spustili iz severne Užbe 4600 metrov na sedlo Peremičke 4500 metrov. Naglo so si postavili svoj šotor in nekoliko za njimi ob štirih popoldan smo bili tudi mi pri njih. Srečanje je bilo pristrčno. Stisnili smo si roke. Uzbeki so nas povabili na svoj čaj. Zbasali smo se v njihov šotor — šotor za dve osebi. Nikoli mi ne bo jasno, zakaj nismo imeli mi štirje v svojem prav tako velikem šotoru dovolj prostora. V njihov šotor pa se nas je zbasalo kar osem.

Proti večeru smo postavili še svoj šotor. Skozi njegovo okence je bil čudovit pogled na južni vrh Užbe. V večerni zarji je bil ves pozlačen. Le še tri sto metrov višinske razlike nas je ločilo od cilja naših sanj. Od tukaj naprej se nam Užba ni zdela več težka, saj skale smo navajeni, smer proti vrhu pa je bila v glavnem kopna. Zlato obsijani vrh se je polagoma obarval v škrlatno rdečo barvo, obenem pa se je nenadoma ovil s pajčolanom meglic. Užba nas je svarila, da po hitimo, kajti prihajala je fronta slabega vremena in slabo vreme na tej gori je pomnilo že za marsikatero navezo katastrofalen konec.

Nekje nad Bezengo je vzhajal ščip, megle so se razkrivale in zakrivale. Ob njegovi mrzli svetlobi, ki je sevala skozi divje plesoče meglice, so se nam prikazovale fantastične skulpture v igri oblakov, kot bi plesal trop čarovnic iz Goethejevega Fausta.

25. julij 1964 mi bo ostal za vedno v lepem spominu. Ta dan nas je nagradil za naš trud. Kot po navadi smo vstali zopet ob prvem svitu. Fantje so skočili na enourni izlet na

severni vrh Užbe, sam pa sem se predal kujanju, da bi s tem pridobil na času.

Ko so šli moji tovariši na severni vrh, so odšli Uzbeki naprej čez Peremičko sedlo na južni vrh. Njih je Peremička precej zadržala. Sedlo je bilo ena sama opast, ki se je nagibala enkrat na levo, drugič na desno stran. Na vsaki strani pa so zevali precej neprijetni prepadi. Vsak padec bi bil zelo tvegan za celotno navezo. Ob svitu so bile opasti še precej trdne, ob prvih sončnih žarkih pa se je situacija bliskovito poslabšala. Nam, ki smo hiteli za uzbeško navezo, se je že precej udiral sneg. Pohiteli smo, kolikor se je dalo, samo da pridemo iz tega za hojo tveganega območja. V zelo kratkem času smo dohiteli Uzbeke na mestu, kjer se sedlo sreča z južnim vrhom. Tukaj se je z njim zataknilo. Trikuni okorni čevlji so jim na golem granitvu diktirali počasnejši tempo, nam pa je vibram odlično prijel. Začelo se je za naše fante tako mučno čakanje. Zame pa je bila odlična priložnost za posnetke.

Nekje v prvi tretjini vršnega grebena se je Uzbeku zataknilo. Prvi v njihovi navezi je s skrajno muko splezal čez rahlo previsno poč. Bil je izredno močan v rokah, toda trikuni mu ni dal v navpični steni prav nobene opore, železo se je kresalo ob granit, da so se pri tem delale iskre. Bil je dober plezalec, poč je premagal takorekoč na rokah. Skozi stisnjene zobe je spuščal težke kletvice, ko se je rinil čez poč, uspelo mu je. To je bil nadarjeni uzbeški alpinist Vanja. Drugi v njihovi navezi ni bil privezan na vrh, temveč le prosto pripet s karabinom na prusikovo vrvico, ki jo je imel privezano okoli pasu. To je bil Uzbek Rešad, po rodu Tatar. Tega je težka poč malo preplašila, preplašila ga je muka prvega, ni mu bilo vseeno, ko je šel v to poč. Naš Juvan je opozoril njihovega vodjo Volodjo, da bi bilo dobro, če se Rešad priveže na vrh. Srečala sta se dva gornika, vsak s svojo tehniko plezanja, o kateri sta bila oba prepričana, da je le njuna pravilna. Teoretično sta imela vsak po svoje prav, toda praksa je pokazala, da je to pot Volodja izgubil. Rešadu so v poč popustile roke, noge pa ga niso nikjer držale in nesrečni Rešad je zgrmel iz poč in zdrsnel po vrvi navzdol, vse do našega Ljuba. No, padec se je končal srečno, Rešad se je le malo opraskal, telo pa mu je drhtelo še kake pol ure. Za njim je bila precej burna epizoda. (Gora mu je dala opomin.)

Po tem razburljivem dogodku smo prevzeli vodstvo. Splezali smo malo naprej ter pomagali še našim Uzbekom čez tisto nesrečno lusk. V tesni družbi z uzbeškimi alpinisti smo plezali nekoliko počasneje, nismo postavili rekorda za tistih 300 metrov višine, zmagalo je tovarištvo.

25. julija ob 2 uri popoldne je Ljubo Juvan kot prvi dosegel južni vrh Užbe. Iz prsi se mu je izvil krik zmagovalca. Na vrhu je našel nekoliko zarjavelo konjsko podkev — simbol sreče. Dvignil jo je visoko v zrak, da smo jo lahko vsi videli. Podkev, simbol sreče tistih, ki jim je bila gora naklonjena. K tej radosti pa je kanilo precej pelina. Spomnil sem se tistih 36 alpinistov, ki jim ni nikoli prišla ta podkev v roke. Njihove žrtve so še boljše dvignile mit o skrivnostni gori Užbi — gori bogov, sveti gori Gruzincev.

Iste dne, prav tako ob dveh popoldan se je povzpela na vrh Severne Užbe po novi smeri udarna grupa kijevske Avantgarde pod vodstvom znanega ukrajinskega alpinista Monogareva. Bili so precej daleč od nas, toda v skoraj isti višini z nami.

Tudi na samem vrhu Užbe nisem pozabil svoje dolžnosti. Ura je bila čez dve in fantje so bili precej žejni. Začel sem topiti sneg in kuhati čaj. Ob kuhi sem komaj utegnil kaj slikati, vendar nekaj posnetkov sem le naredil. Tik nad vrhom in okoli njega se je spretletavala eskadrilja črnih krokarjev. »Ljubčki, nič ne bo z gostijo,« sem govoril sam s seboj in še njim žrtvoval kak posnetek.

Nismo se še mudili dobro uro na vrhu, ko nas je obkročila veriga grozečih kumulusov. Bili so še nekoliko pod nami. Na zgornje strani so se penili v soncu, spodaj pa so bili črni. Nič lepega se nam ni obetalo, kajti z veliko naglico so se vzpenjali navzgor in nas kmalu delno objeli. Blížala se je nevihta. Ura je bila tri popoldne, nas pa je čakal precej tvegan sestop v smeri ledenika Gul.

Z bliskovito naglico smo jo ucvrli navzdol po grebenu. Začela se je odločilna tekma, katere izid je odločal o naših življenjih.

Užba je zopet grozila. Ta gora, ki ji poleg granita ne manjka tudi železa, je pravi magnet za strele. V zraku je zaprasketalo, videli smo preskakovanje plamenčkov. Znašli smo se sredi nevihtnega oblaka. Tu in tam nas je požgečkal roj plesočih snežink.

Drugače tihi in mirni Ljubo je prestrašen izjavil, da ga trese elektrika. Okrog glave nam

je žarelo. Bili smo kot kaki svetniki, na obrazih smo imeli začrtane precej resne poteze. Vendar pa na vse najhujše nismo imeli časa misliti. V nas je bila ena sama želja, priti čim nižje, življenju nasproti, proč od »čarovnice«.

Greben je bil v začetku položnejši, kasneje pa se je spuščal v previsnih odstavkih. Prisiljeni smo bili uporabljati ruske fiksne klinke in še kakšnega našega smo zraven zabili za korajžo. Začeli so se brezkončni spusti ob vrvi. Mokra vrva nam je pošteno ogullila zadnjice, vendar nismo klonili vse do temne noči, ko smo pristali na prvem, za šotor kolikor toliko primernem snežnem grebenu. Uzbeki so bili nekoliko počasnejši, zato so bivakirali kakšnih 100 metrov višje na skalni polici.

V trdi temi, ki jo je malo kasneje pognal v ozadje vzhajajoči mesec, sem pripravil v Užbi našo »zadnjo večerjo«. Kuhal sem zadnje ostanke hrane, pred nami pa so bili planirani še najmanj trije dnevi naporne hoje. Večerjo sem zabelil z obljubami o kupih sveže hrane, ki nas čaka v plodni Svanetiji. 26. julij. Zadnje jutro v grebenu Užbe, saj tako si mislimo, ko opazujemo dolino pod sabo. Vidimo že črede živali, fantje trdijo, da so ovce, toda kasneje se je izkazalo, da so bile kravice. Največjo pozornost pritegne pogled na gorsko vasico Gul. To bo prvo naselje, kjer bomo po dolgih dnevih lahko ogledali še kak drugi ljudski obraz razen naših, ki smo se jih že pošteno naveličali.

Doline pod nami zagrinjajo oblaki, kaže na deževen dan. Nenadoma se znajdemo v meglicah, iz katerih prši dež pomešan s snogom. Pospravimo v naglici šotor in se v družbi uzbeških alpinistov spuščamo navzdol po razbitem grebenu. Greben je v začetku precej položen, v njem ni toliko odstavkov, ki so nas prejšnji dan tolikokrat prisilili, da je naše življenje dobesedno viselo na klinu. Mnogo hodimo peš in le na nekaterih mestih se je še treba zaupati klinu. Naglo zgubljam na višini, prihajamo v toplejše zračne plasti. Sneg postaja mehkejši in ledu je vse manj. V gosti megli gora ni več tako prijazna. Vse bolj si želimo stopiti čimprej na zelene trate, ki smo jih prejšnji dan opazovali z vrha Užbe. Toda Užba nam da še enkrat čutiti svojo silno moč. Zagrnejo nas črni oblaki, iz katerih se razvije ples snežink. Nekje zamolklo zagrmi, vlije se ploha. Počasi, toda sigurno se vpija vlaga v naša oblačila. Po-

javlja se prva utrujenost. Je glavni vzrok, da marsikomu za trenutek popustijo živci. Še pred nekaj urami popolnoma suho in zvesto granitno skalovje postane nenadoma velika nevarnost, prej izsušene alge so se napojile z vlago. Sedaj so sluzaste in spolzke. Prisiljeni smo počasneje plezati. Le Pavle in Ljubo sta nekoliko hitrejša od drugih. Zginila sta v megli pod nami. Prednost v tekmi sta si pridobila, ker sta pustila za seboj 80 metrsko mokro vrvo za spuščanje. Bila je rahlo zapletena in s Škarjo sva porabila nekaj časa, da sva jo zvila. Kolikor sta Juvan in Pavle zginila navzdol, za približno takšno daljavo so Uzbeki zaostali za nama. Bili smo razbiti kot Napoleonova vojska pred Moskvo. Vidljivost se je medtem manjšala le na nekajmetrsko razdaljo. Takrat zatuli Škarja v globino: »Pavle, Ljubo, javita se!« Nobenega odgovora, kot da ju je požrla megla. Potem zatuliva v duetu. Nekje daleč spodaj se sliši njun odziv. Spuščava se na slepo v smeri odziva, toda tovariša naju ne čakata. Zopet tuliva skozi meglo. To pot jima ukaževa, da počakata na mestu, kjer sta. Priplezala sva že skoraj do njiju, toda le vzporedno z njima, ločil nas je nepreihoden jarek, po katerem je veselo žuborelo. Morava se vrniti navzgor in po drugi strani navzdol. Oddahneva si in še hitreje plezava navzdol. V tem se megle razgrnejo pod nami se prikaže konec gulskega jezika, ki se zajeda v zelene trate. Prikaže se nam sonce zelo nizko nad obzorjem, vendar počakamo uzbeške alpiniste. Z njimi pokadimo nekaj premočenih cigaret in po kratkem počitku krenemo v Svanetijo. Ob večernem mraku nam uspe, da se po dolgem času usedemo na mehko trato. Čudovit občutek ugodnosti po vseh teh naporih. Po dnevih polnih ledu, žgodega sonca in megle. Snamemo si zadnjič de-reze ter zdravimo proti gorski vasici Gul.

Prvo živo bitje, ki ga srečamo, je miroljubna kravica. Kljub mraku jo fantje slikajo kot kakšno filmsko zvezdico. Ona pa jih zabodeno opazuje. Vdihavamo krepak vonj gorskih cvetic in kravjekov. Da, to je tisto pravo življenje, o katerem smo sanjali v mrzlih bivakih. Sedaj je konec nevarnih trenutkov pa tudi konec enkratnih doživetij. Tistih lepih doživetij, ki nam jih je lahko dala le gora bogov — gora Vedmi. Dokler bomo živi, bo naš spomin na Užbo lep. V naša srca se je naselila tvoja skrivnostna čud, čud, v kateri si podajata roke toplo življenje in mrzla smrt. Nismo te premagali, Užba, le obiskali

smo te, ti pa si nam dala vse, kar lahko da gora skromnemu popotniku — alpinistu.

Še isti večer smo v mraku zdrveli mimo planšarij. Bila je že noč, ko je kolona obstala sredi gorske vasice Gul. Tam nas je čakala skoraj vsa vas. Nič čudnega, bili smo Užbini poslanci, prišli smo z vrha gore, ki je veljala v očeh tega ljudstva vsa dolga stoletja za nepristopno. Bila je kot simbol teh gorjancev, ki se niso nikdar uklonili tujim osvajalcem. V skupini domačinov srečamo zagorele obraze alpinistov iz grupe Monogareva. Prispeli so kako dobro uro pred nami. Za njimi je prvenstvena smer v vrhu severne Užbe. Ti nam še posebno krepko stiskajo dlani in vzklikajo: »Zdravstvujte, Jugoslovani!« Za nas je odprto njihovo široko rusko srce. Med njimi kmalu spoznamo alpiniste, ki so že pred letom dni plezali Čopov steber v severni steni Triglava. Z radostjo nam razlagajo svoje lepe spomine na Triglav in Jugoslavijo. Iskreno prijateljstvo se zalije z gruzinsko nacionalno pijačo »ča-ča«. Tako se imenuje ječmenov zwarek, v katerem ne manjka alkohola. Za naš okus grozovita pijača, katere se pa po tej turi ne branimo. Nekateri se zalivajo z narzanom, pristno mineralno vodo, ki izvira tod na Kavkazu v brezštevilnih izvirkih. Z Vanjo zgineva v kuhinjo na svoj posel. V njej ob svitu petrolejke iztreseva iz nahrbtnikov zadnje ostanke hrane. Vse to se pomeša in vrže v velik lonec. V kotu ob peči se sramežljivo stiskajo domača dekleta. Tu in tam vrže katera vroč pogled na naju. Pošteno nama postane vroče, k čemur precej pripomore razgret štedilnik. Dekleta so videla verjetno prvič v svojem življenju, kako se pošteni moški bavi s kuhanjem. Da se je to ljudstvo lahko ohranilo, se je moralo veliko boriti z najrazličnejšimi osvajalci, z roparskimi hordami, ki so prihajale največ iz azijske strani pa tudi iz evropske. Precej razširjena je bila še do nedavnega krvna osveta. Naloga moških je bila obramba doma pred zunanjimi in notranjimi sovražniki. V mirnih časih pa so hodili pod vnožje Užbe nad kavkaške gamse. Še danes se bavijo v glavnem z živinorejo. Ženske delajo največ okrog hiše in v njej. Danes nimajo več skrbi pred sovražniki. Nekateri mošje še danes nosijo puško, toda le za lov. Njihovo edino družbeno opravilo je moška debata ob pijači ča-ča. To so visokorasli mošje krepke postave, njih obrazi imajo začrtane ostre poteze, kot da so izklesani iz Užbinega granita.

Ledeni prag, ki ga je zdelal Juan

Lepoto Gruzink je opisal že Puškin. Na nas so naredile močan vtis njihove do pasu segajoče vranje črne kite. Ni čudno, da so sosedna plemena nekoč tako rada ugrabljala Gruzinke.

Le malo ljudi je v tej vasici, ki bi dobro obvladali ruski jezik. Njih materinski jezik je še vedno armensščina, v njej so tudi tiskane njihove knjige.

Pozno v noč je Serafim, gospodar, razporedil fante po verandi brez oken in vrat. Še enkrat smo zlezli v svoje slonove noge. Deske, na katerih smo ležali, so se nam zdele prava razkošnost. Pijača ča-ča je pripomogla, da smo hitro zaspali.

Okrog sedmih zjutraj je začel Monogarev s Serafimom dolgotrajna pogajanja za konje. Za ceno ene nylonske vrvi je bil Serafim pripravljen dati nekaj konj za transport nahrbtnikov do gorskega prelaza Bečo. Na vsa-

Stopinja za stopinjo v strmem snegu

kega konja bodo natovorili po štiri nahrbtnike, naša, uzbeška in kijevska skupina alpinistov. Konje bodo vodili lastniki konj pod Serafimovim vodstvom.

Debela ura mine, preden se vse to natovori na konje. Čas izkoristim za fotografiranje domačinov. Slikam vse povprek, može, žene, dekleta, otroke, starce. Vsi se mi zde blizu kot Užba. Dekleta odhajajo v hiše, da se praznično oblečejo. Ena izmed njih se slika s šopkom cvetja v roki, tega mi potem pokloni. Fantje me z zavistjo gledajo.

Okrog enajstih dopoldne je karavana pripravljena za pot. Serafim se še vedno pogaja z Monogarevim. Rad bi dobil še več vrvi za plačilo.

Karavana krene v dolino proti naselju Mazeri. Sam ostajam nekoliko za kolono in slikam Užbo še iz te strani. Nam se strašansko mudi, še ta dan bi želeli priti na prelaz Bečo

in čezenj navzdol tja v Baksansko dolino. Serafim nam pravi, da je že precej pozno in bi bilo najbolje, če prespimo noč v Mazeriji.

Nekje sredi ravnice pod Užbo se karavana zopet ustavi. Prišli smo do enega boljših izvirkov narzana. S konj smo zmetali vso opremo, da se še malo odpočijejo, preden se bodo zagrizli v breg. Mi pa se počasi odžejamo z mineralno vodo, tudi za na pot si je ne pozabimo vzeti. To je dodatna teža za konje. Serafim se zopet pogaja z Monogarevom. Še nekaj metrov nylon vrvi si je možak priboril. Po polurnem počitku zopet naložimo konje. Ceste hitro zmanjka. Le ozka pot nas vodi ob bistri gorski rečici navzgor pod Bečo. Nekaj ur hodimo v serpentinah skozi smrekove gozdove, ki zgoraj prehajajo v bukov gozd. Tam je pot že skoraj malo izpostavljena za konje. Dostikrat se vije ob strmem bregu, kateri se konča spodaj v divje peneči vodi. Naši nahrbtniki pa niso privezani na konje. Hočemo jih z vrvjo privezati, pa Serafim ne dovoli. Pravi: Če gredo že nahrbtniki v vodo, mi vsaj konj ostane. Kmalu za tem se ravno naš konj spotakne. Zašel je v grušč in nikamor ne pride. Kamenje mu drsi izpod nog, to ga uplaši, počene se v zrak in vrže s hrbta naše nahrbtnike. Serafim je na prvi pogled strašno razburjen, nekje v kotu ust pa mu opazim škodoželjni nasmeh, ko vidi, kako lovimo prtljago.

Serpentin noče biti konec. Mi pa smo še daleč pod prelazom. V popoldanskem soncu gremo skozi meter visoko ščavje, med katerim opazim izredno lepo cvetje. Moram si vzeti čas za fotografiranje. Karavana mi uide daleč naprej, ko zaključim svoje delo. Pod noge vzamem hitrejši tempo, pa svet okrog mene me vedno znova in znova prikuje z nogami. Moram se ustavljati. Visoka trava je že izginila, med skromnimi cvetkami se vijejo srebrne niti gorskih potočkov, ob njih se vlečejo rumeni pasovi kalužnic, nekoliko višje nad vsem tem se bleste bližnji ledeniki. Smo že na višini našega Triglava. Tukaj pa je še ves svet v zelenju. Nepropusten granit je omogočil, da se je tu življenje povzpelo tako visoko. Povsod je dovolj vode in črne prsti. Svet kot na našem Pohorju, le da tukaj ni več gozdov. Tu in tam se videl črede krav. Pokrajina me je na nekaterih mestih močno spominjala na divji zapad Amerike, kakršnega vidimo v kavbojskih filmih. Okrog šestih zvečer se je karavana ustavila ob nizki kamniti hišici. To je bila ena zadnjih plan-

šarij v tem svetu, na višini okrog 2700 metrov. Nedaleč od kočee smo raztovorili konje. Monogarev je odšel v bajto in prinesel dve latvi kislega mleka. Kijevčani so nam ponudili še svojo hrano. Morali smo se še enkrat okrepčati. Od tukaj pa do prelaza nas je še čakala krepka strmina. Prelaz Bečo leži na strmini 3500 metrov.

Serafim je zahteval še več vrvi, Monogarev pa ni popustil. Na koncu je postala stvar izredno napeta. Serafim je nenadoma ponudil Monogarevu star gruzinski recept: »Moč naj odloči!« dejal. »Če me vržete na tla, da bom ležal na hrbtu, bomo šli s konji naprej, če ne pa se vrnemo nazaj v dolino.« Monogarev je pristal. Ni bil samo dober alpinist. Po kratkem ruvanju je bil Serafim na tleh. V onemoglem besu je potegnil gruzinski nož. Toda njegovi tovariši in tovariši Monogareva so hitro preprečili, da ni naredil velike neumnosti. Zviti Serafim je spravil pipec za pas. Zanj zadeva še ni bila končana. Končno bo le on ugnal Monogareva v kozji rog. Dvoumno se je nasmehnil in pristal, da sicer gre naprej, toda konji bodo nosili le nahrbtnike grupe Monogareva. Nam ni preostalo drugo kot, da smo si natovorili svojo opremo in odšli takoj naprej k prelazu. Bili smo že precej visoko, ko so Kijevčani šele krenili s konji za nami. Serafim jih je vodil izredno počasi. Vedel je, da čas dela za njega. Delal se je že mrak, mi smo bili že visoko pod sedlom, ko so bili Kijevčani šele na pol poti. Tam se je njihova skupina ustavila. Serafim se je zgovarjal na noč ter jo ucvrl v dolino. Kijevčani so morali postaviti še eno taborišče.

Okrog osmih zvečer sem se znašel na prelazu Bečo. Bil sem v družbi Uzbekov, kajti moji trije rojaki niso imeli dovolj živcev, da bi me počakali, ko sem fotografiral. Tam spodaj pod meglami je dolina Baksana. Le spust je še pred nami.

Šele dobro uro po polnoči, pridemo do zgornjega toka rečice Baksan. Ob njenem uspa-vajočem šumenju nam čas hitro mineva. Sami ne vemo prav, kako smo se znašli nenadoma ob tabornem ognju ruskih turistov. Bila sta tam dva zaljubljena para. Brez besed posedemo zraven njih. Volodja nas predstavi. Krepko nam stisnejo roke in ponujajo čaj in mleko, ki so ga skuhal za sbe. Zahvalimo se jim za gostoljubnost in odrinemo naprej v noč. Ne dolgo za tem srečujemo še druge ognje, ob katerih si fantje prižigajo cigarete.

Morala je zopet na višku in nekaj pred sončnim vzhodom smo v zgornjem sovjetskem lagerju. Uzbeki prebude dežurnega, ta pa nas povede v glavno pisarno. V njej se uležemo na tla in zaspimo brez besed.

Že v ranem jutru, po kakšni urici spanja, je pripravljen za nas kamion. Z njim se vozimo še nekaj kilometrov po dolini Baksana in potem navzgor po rečici Adyl-su v našo bazno taborišče Elbrus. Čim poskačemo iz kamiona, nam vodstvo lagerja čestita k izrednemu uspehu. Veseli so, da smo se vrnili živi in zdravi. Še isti večer nam priredijo veselo pirovanje. Na njem zvene zdravice srečni bodočnosti narodov Jugoslavije in Sovjetske zveze, miru v svetu in goram. Največ pa govorimo o Užbi, tej lepotici, ki brati alpiniste vsega sveta.

Prečenje Užbe

Franc Urh

»Užba je Užba, je samo ena!« nam je na večerji po vzponu na Elbrus rekel prof. Miša. Mnogo let je preteklo, odkar je bil sam gori, pa se je še natanko spominjal vseh nadržbnosti, preživetih v njenih strminah.

Velika je bila naša želja. Videli smo jo s poti na Elbrus. Kakor smo jo poznali s fotografij, jo je tudi tokrat zakrival črn oblak — njen stalni gost. Dvoglava je — dom čarovnic, o katerem s spoštovanjem govore prebivalci njenih dolin.

Na nemškem bivaku nam je Volodja iz Ode-se skuhal pravi ruski čaj in ga osolil z naj-novejšimi vestmi armenskega radia. Pred dežjem smo se zatekli v bivač vreče, šest ur hoje čez ledeniško moreno pa nam je pomagalo zaspiti. Volodja nas je ob devetih prebudil, da smo videli raketo, ki so jo izstrelili njegovi varovanci iz stene Šhelde. Bila je zelena. Dan se je srečno končal. Ob treh zjutraj sem, prebujen zaradi trdih kamnov pod

hrbtom, zagledal skozi okence bivak vreče čarobno sliko. V luninem svitu se je blestel ledeni slap, črni stolpi Šhelde pa so se s svojimi sencami in razpokami v slapu naslikali ples samote in divjine. Nisem mogel ostati ravnodušen. Le kako bo jutri?

Jutro nas je našlo že sredi ledenega slapu. Hitro smo napredovali. Že smo se videli pod Užbo, toda ni šlo tako gladko. Ledena navpična stopnja preko vse širine slapu nas je zaustavila. Frenk se je ogledoval levo in desno, a prehoda ni našel. Romi je zarožljajal z lednimi klini, nama pobral cepine in že je bil nad nama, zataknjen v led s prednjimi zobmi derez in cepinovim oklom. Zgoraj je bil sneg. Vanj so izginila ratišča cepinov in za Romijem je ostala samo vrh. Tudi mi štirje smo bili kmalu za njim. Na sedlu med Ščurovskim in Užbo je imelo sonce tako moč, da smo se odžejali s snegom, raztopljenim na Zvonetovi pelerini.

Na levi se je dvigal Pik Ščurovskij. Vrh je bil vabljivo blizu. Čez dobro uro smo bili že na vrhu. Gledali smo ledno vesino v Užbi. Nisem upal povedati, da se bojim. Tudi Frenk nas je tolažil, češ, saj ni tako strma, kot je videti. Ob petih smo imeli na Užbini blazini izkopano luknjo v sneg. Zunaj je bil metež. Sodra, veter in megla so zakrili okolično tako, da smo se lahko posvetili večerji in nočevanju. Močno nam je bilo žal, da nismo izpolnili nasvetov sovjetskih tovarišev, ki so nam za turo priporočili šotore.

V slonovih nogah smo dočakali jutro, ko nam je modrina neba pomagala razgibati otrple okončine, in čez eno uro je bil Romi že pod ledenim robom zgornje snežne vesine. Po dveh raztežajih se je vpel v sovjetski klin, ki je bil zavrtan v skalni pomol. Nekaj po ledu, nekaj po skalah, še en raztežaj navzgor na grebenček, k ostankom šotora, katerega lastnik je Užbi plačal z življenjem. Od tu še dva raztežaja po skalah. Potem pa na tristo-metrsko drsalnico. Strma ledena plošča nam ni privoščila oddiha. Vsako stojišče je bilo dobesedno izklesano v led travnatozeleno barve. Da bi se eden od nas odpeljal, nismo smeli niti pomisliti. Frenk nad menoj je bil ves nekje v zraku, Žika pa je spodaj širil stopinjce za svoje slabe dereze. Vršni greben je bil še vedno mnogo ur nad nami.

Po teh urah napetosti, ko je spet zapel skalni klin, se je tudi vreme pokvarilo. Sosednjih gora nismo več videli.

Nazobčani greben do vrha severne Užbe nam je vzel še vse popoldne. Ob ostrem vetru in v mraku smo se spuščali v sedlo. Majave granitne luske so imele polno nepotrebnih špranj, kamor so se zatikale dereze. Na polici nad snegom smo se pribili. Utujenost in skrb zaradi slabega vremena sta nam potolažila dva obroka vroče čokolade. Romi je pri drugi skodelici že zaspal.

Preko noči se je vreme še poslabšalo, tako da so bili prvi jutranji raztežaji še težji. Ostra snežna rez je držala v pobočje južne

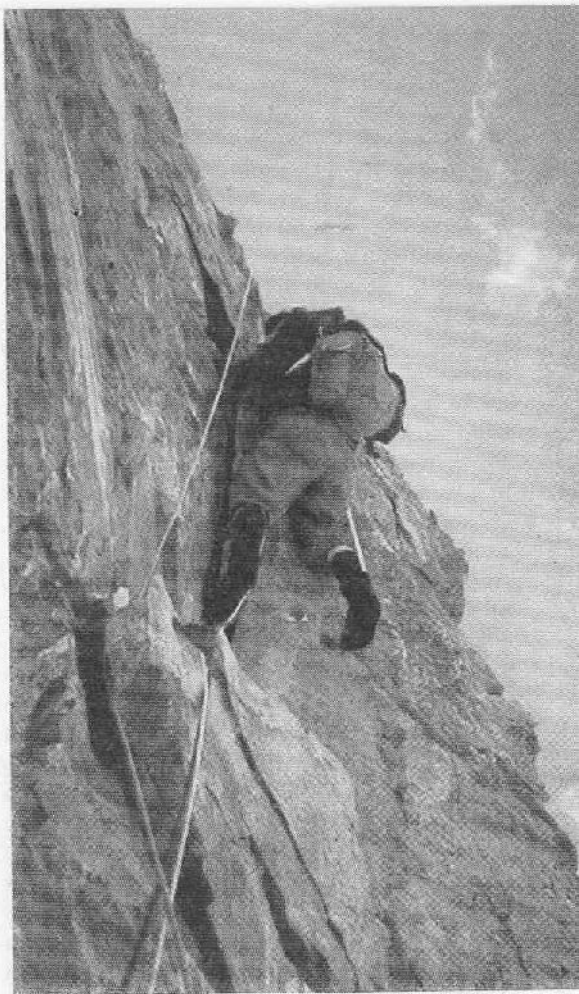
ISKANJE RAVNOVESJA je naslov članka Garetha Hemminga, ki smo ga v tem glasilu v zvezi s stenami *El Capitana* že imenovali. »Zame je vsak vzpon v gorah priložnost, da iščem izpopolnitev,« pravi Hemming z besedami znanega francoskega alpinista Roberta Guillaumea. Za geslo članka pa je napisal: »Ni absolutno potrebno, da poznaš izkušnje in dejanja drugih, če hočeš raziskovati sam; priznati pa je treba, da so ti lahko v veliko pomoč...« In nato nadaljuje: »Morda je to zmota naše južne sestre Južne Amerike, ki je višja in bolj slovi s svojimi gorami, nasploh pa ljudje ne vedo, da ima Severna Amerika v svojih mejah pokrajine, ki so alpinistično bolj zanimive kakor Alpe, Kavkaz in Severna Afrika skupaj. Mnoge od teh pokrajin, velikih kot Francija, polnih visokih gora, so ostale do te ure še nepreiskane. Daleč od Evrope, brez vplivanja, brez duha in prakse tujih gornikov so se te pokrajine po svojih potrebah in s svojimi domisleki razvijale tudi alpinistično. Naj opišem eno od teh, znano bolj po svojih plažah in sadju kakor po gorah: Kalifornijo. Tu se razvija tisto, kar je osnova alpinizmu: čisto plezanje, s posebno opremo, tehniko in duhovnim svetom, kar bi utegnili zanimati Evropeca.

Ena od potez sodobnega Amerikanca je, da bi rad preizkusil in moderniziral vse, kar vidi ali česar se dotakne. Veliki bogovi sodobnosti so učinkovitost, naglica, koristnost. Gotovo mislite prčeje na moderni ameriški življenjski standard. Evropejec dobro ve, da Amerikancu, ki si je skozi več rodov prizadeval z vsemi silami za to materialno izboljšanje, manjka določen smisel za uravnovešeno življenje. V taki družbi alpinizma kajpada ne more čislati veliko število ljudi. Zato v Evropi res mnogo ljudi misli, da gojimo pri nas alpinizem z enako mehanizacijo, kakor to delamo most ali žičnico, brez smisla za estetiko in šport, torej z žico, lestvami, električnimi kladivi, prenosnimi žerjavi, s svedri na eksplozijo itd. Ampak... nikar! Ta ameriški značaj poteka iz evropske avantgarde, ki se je pred 100, 200 leti prepeljala v Ameriko kot zajec v Avstralijo in je prinesla s seboj vse, prav vse, navade,

Užbe. Strma granitna stena nam je zapirala pot. Frenku ne bi prisodil, da bi tako mojstrsko preplezal težke skalne raztežaje na višini 4500 m. Že prejšnji večer smo na bivaku našli papirčke s slovenskimi napisi. Od sedla dalje smo imeli iste težave, kot jih je imela ekipa, ki je plezala Križ Užbe.

Na vrhu je bilo prehladno, da bi se zadrževali. V roke si nismo segali, vedeli smo, da je najtežje še pred nami. Megla je zaslrla vsak razgled. Trije grebeni so vodili z vrha v doline. Nismo vedeli, kateri je pravi, raziskovali smo vse tri. Spustili smo se po južnem, ki sicer ni bil pravi, imel pa je sledi naših predhodnikov. Po desetih raztežajih spuščanja se je megla za trenutek razkadila, globoko pod seboj sem videl položnejšo ramo, s katere je bilo mogoče priti v dolino. Greben pod našimi nogami se je prelomil v navpično steno. Na robu sem zagledal v dobrem klinu zanko za spuščanje. Potegnili smo vrvi in po 30 metrih sem pristal pri naslednjem klinu.

V naslednjem spustu po ledenem kaminu smo prišli na polico nad trikotnim snežiščem. Preko snežišča v škrbino. Vrvi so bile mokre, nerade so tekle, hlače so kmalu zacvetele. Čas nas je neusmiljeno priganjal, spet je grozila noč in slabo vreme. Položna rama je bila še 150 metrov pod nami. Iz škrbine je vrv padla čez previsen kamin na ozko polico, kjer je bilo prostora komaj za dva, mi pa smo se

Veščemu očesu tale slika pričča o težavah vzpona v Užbi

moralo, ustanove in vse svoje izročilo in ni naletela na nobeno oviro v vsej Severni Ameriki razen na »wilderness« in na Indijance.

Pravi resnični Amerikanec je le Indijanec, prava Amerika pa je »wilderness« pred 150 leti, brez ozira na tistih nekaj Evropevcov na obalah, avanturistov, lovcev in pionirjev v notranjosti. Indijanec je imel korenine v tej »wilderness«, v najtesnejšem stiku z njo jo je čuval, ne da bi jo izkoriščal, njegova sled se je komaj poznala. Belec pa je, prevzetan zaradi svoje civilizacije, puščal za seboj težko stopinjo, hotel je vse spremeniti na njeni podobi in vse izrabiti v svojo korist, ne da bi se menil za potrebe tistih, ki bi prišli za njim, ali za pravice prvotnih ljudstev.

Dandanes nismo zoper napredek. Indijanec in preteklost sta igro izgubila za vselej. Današnji svet in jutrišnji bo hotel vladati s tehnologijo in mehanizacijo. Nekateri Amerikanci gledajo, zvesti svoji vzgoji, na ta razvoj kot neizogiben, gledajo jasneje kot kdorkoli na svetu. Nekateri Amerikanci pa čutimo potrebo po ravnotežju med duševnostjo prvobitnega človeka, združenega z naravo, in med duševnostjo modernega človeka, ki je proti naravi. To ravnotežje je nujno, če človek hoče obstati.

Brez ravnovesja bi plezanje, kakor vse ostalo, tvegalo, da se uniči, ali vsaj izgubilo svojo lepoto in prvotno eleganco in bi postalo precej čudno, smešno. Da dosežemo to ravnotežje, moramo skrbno premisliti, bolj kot kdaj. Pred nami nujno stoje vprašanja: V čem je ideja alpinizma? Zakaj ga gojimo, zakaj ga ljubimo? Pod kakšnimi načeli naj se razvija kljub tehničnemu napredku? Pred nami stoji problem kompromisa in pravil. Ta nam grade pot k svobodi, to pa je tisto, česar ravno v gorah ne maramo izgubiti. Ampak — če gre za to, da se alpinizem ne uniči, je že bolje, da se upoštevajo neka pravila, to je vendarle manjše zlo.

vsi pribili ob steno in pripravili nov spust. Od zgoraj so spraševali, kako je videti naprej. Oprijel sem se obeh vrvi in se nagnil iz stene. Zdelo se mi je, da vrvi ne bodo dosegle naslednje police. Ko smo bili, spet skupaj, sem zagnal zvitek vrvi. Imeli smo srečo, mogoče bo treba le kak meter odskočiti. Ta raztežaj je bil res ocvirek dneva. Polnih 45 metrov v zraku. Zasedral sem se pod previs, da je kamenje letelo čez glavo. Gledal sem, kako so se spuščali tovariši. Do polovice je še šlo, potem pa se je vsak zavrtel okrog vrvi in zanihal pod previs, nekaj časa počival in se končno odločil še za zadnjih 20 metrov. Bila je že noč, ko smo potegnili za vrv. Na srečo je stekla. Nismo si predstavljali, kako bi jo rešili, če bi se zataknila. Zadnjič je tistega večera zletela vrv preko gladkih plati. Še dolgo v noč je v bivaku brnel kuharnik in nam kahal juhe, čaja, čokolade in limonade. Drugo jutro je Frenk prvi nenavezan izginil v megli po strmem rebbru navzdol. Spet smo našli papirčke, v katerih so bili še nedavno zaviti slovenski sladkorčki. Sestopali smo po snežnem žlebu in prišli na greben. Na naši desni je strma stena padala prav do dna Gulske morene, na levi pa je bil pod nami globoko spodaj Gulski ledenik. Po strani rebra smo plezali po žlebovih in kaminih navzdol. Zadnjo zapreko so tvorile stodvajset metrov dolge gladke plati in strmo snežišče.

Izbrali smo najhitrejši način in se še dvakrat spustili ob vrvi. Desno od nas se je čez steno pripeljal umazan plaz, katerega bobnenje nas je podžgalo, da smo zadnje snežišče pustili izredno hitro nad seboj. Dež in sodra, ki sta nas ves dan prala, nas nista motila, ko smo si pod ledeniško mizo stisnili roke in pospravili opremo v nahrbtnike.

Neskončno dolga je bila pot po moreni navzdol. Blatna steza nas je vodila mimo naselja Gul v Mazeri. Tega dne smo imeli namen priti čim dlje. Kljub trdnemu namenu nas je hitro zapeljalo prijazno vabilo gruzinskega kmeta. V njegovem domu smo bili deložni gostoljubnosti, kakršno si težko predstavljamo. Posebej za nas so spekli kruh s sirom, kislega mleka so nam dali, kolikor smo ga mogli jesti. Gostitelj je po vsej hiši zbral čevlje, da nismo bili bosí. Vso našo kramo pa so razobesili okrog štedilnika. Dišalo ni ravno lepo, vendar so se obleke in nogavice hitro posušile. Pogovarjali smo se o njegovi in naši domovini. Rekel je, da bi rad prišel k nam. Povabili smo ga in obljubili, da mu bomo pisali. Pozno nas je peljal spat. Pričakovali smo seno ali slamo in nismo mogli verjeti, ko nam je pokazal sobo z udobnimi posteljami. Po petih dneh bivakov je postelja s čistim perilom bila pravi užitek. Drugo jutro smo se poslovili in se odpravili preko prelaza Bečo nazaj v Evropo.

V Kaliforniji je ceno prvobitne, neoskrupljene narave pred 60 leti razumel John Muir, ustanovitelj Sierra Cluba. Zanj je bilo očitno, da je treba to vrednoto na določenem kraju zaščititi tako, da v njej skoro ne bo videti človekove stopinje. Samo tako bodo ljudje uživali, kakor je užival on, John Muir. Učil se je od Indijancev, ki so sto in stokrat prehodili deželo, pa se njihova sled skoraj ni poznala. Muirovo delo je vzpodbudilo ameriški Zapad in federalno vlado, da je organizirala rezervate in narodne parke, ki jih niso vzdrževali samo »ljubitelji narave« brez zakonite moči. Na vходу v park nekaj objektov, jahalnih poti in steza, dovozna cesta, sicer pa nobenega novega objekta, vse mora ostati tako, kot je. Sierra club je dobil obširne naloge v »divjinah« Kalifornije, med drugim tudi organizacijo »hoje in plezanja«. Vsi plezalci so dobili v tem klubu svoj prvi pouk.

Danes ženeta kalifornijske plezalce dve enakomočni silnici: ultramodernizacija in mehanizacija kot dediščina prednikov; zaščita narave in osebno odkrivanje narave, dediščina po Indijancih in Johnu Muiru. Seveda je v njih še želja po avanturi, športna strast, tekmovanje, občutek za težavnost. Da se ti ideali ohranijo v vsej pokrajini, ki omogoča plezanje, vemo, da je treba plačati ceno. Vemo, da si določamo ceno sami, sebi in kot edini cenilci. Z leti se je nabralo nekaj načel, nezapisanih, vendar jih priznava vsak plezalec kot svetinjo. Naj jih nekaj naštejemo.

1. Ne puščaj za seboj nobene sledi: vsak klin, streme, vrv se pobere. Izjemi: upravičen svedrovec, na vrhu vpis (nekoliko zoper načela Johna Muira).

2. Čim več preplezaj prirodno, prosto, vendar varno. To načelo je težko spraviti na minimum. Človek si rad olajša delo. Nad V. stopnjo je ta želja še večja, in pot do A1 (artificielle, umetno plezanje I. stopnje) je vabljivejša od »izvešanja mesa«. Primer: severna stena Sentinel Rock, podobna vzhodni steni Grand Capucin, preplezana približno v istem času in v istem stilu, največ »artis«, s tehničnimi sredstvi v petih dneh in štirih bivakih. Pred

V gozdu ob divji gorski reki so rasle mogočne smreke. Njihove krošnje so bile tako goste, da dvodnevni dež ni mogel skozi in je bil mah pod njimi popolnoma suh. Na visoki planoti pri Južni koči smo zavili spet proti severu in se vzpeli v strmino. Pod prelazom smo srečali turiste, pokrite z velikimi, belimi klobuki. Potovali so na morje. Od zgoraj je bilo videti pobočje, kakor da je poraščeno z marjeticami. Dva nosača pa sta nesla po drugi strani navzdol polna nahrbtnika čevljev, last turistov, ki sta jih vodila preko ledenika.

Z vrha prelaza Bečo smo zagledali Severno kočo, globoko pod njo se je vila poznana Baksanska dolina. Še pol dneva in »doma« bomo. Pri Severni koči smo se ustavili, da je vsaj za nekaj časa prenehala ostra bolečina v prstih, ki smo jih celo dopoldne zabijali v konice čevljev. V taboru Elbrus običajen sprejem, čestitke in veselo snidenje s tovariši. Skrbelo jih je, saj so sami preizkusili, kaj pomeni slabo vreme v Užbi.

Naslednji dan smo počivali in prali. V taborišču se je v tem času zgodilo mnogo novega. Pripovedovanja ni bilo konca, ne kraja. Srečni smo bili, ker je bila za nami velika tura. Romi je igral na harmoniko domače viže, vendar smo bili še vedno pod vtisom veličastne, lepe, edinstvene Užbe.

Pik Kavkaz, Bžeduh, Svobodna Španija

Roman Robas

V oblačnem, čemernem, nič kaj dobrega obetajočem vremenu zapustimo sredi dopoldneva dobro razpoloženi tabor Elbrus.

Po dolini Adyl-Su se spustimo do tabora Shelda, zavijemo levo in se po levem bregu doline Shelda vzpenjamo proti istoimenskemu ledeniku. Po enourni hoji občutimo hlad — na ledeniku smo. Še uro in na desni moreni ledenika, pod strmimi, poraslimi pobočji Pik Kavkaza se ustavimo in posedemo med šope orjaškega rododendrona.

Počitek in malica. Potem se zagrizemo v strmo poraslo pobočje. Zajame nas megla. Iščemo najlažje prehode med strmimi odstavki pobočja. Na višini približno 3000 m najdemo primerno mesto za bivak.

Mračiti se je že začelo, iz megle pa pršiti.

10 leti sta jo zmagala dva najboljša plezalca, danes jo plezajo brez bivaka, vendar ni naježena s klini, le v ključnem mestu tiči nekaj »upravičenih svedrovcev«, sredi stene. Naporna smer je ostala do danes samo za najbolj izkušene plezalce, celo zahtevnejša od prvotne, ker je sredi stene odstavek izredno težkega prostega plezanja, deset raztežajev VI. stopnje. Pri marsikateri smeri v Kaliforniji sta dva »prvenstvena« vzpona. Drugi »prvenstveni« se po navadi pleza »popolnoma prosto« in ta je čisto še težji kot prvi, ki se izsili s tehniko.

3. Prosto plezanje — ob moderni tehniki mora biti natanko določeno. To pomeni, da se ne uporablja ne vrvi, ne klini, ne vponke in noben drug rekvizit, ki ni od skale, za kaj drugega kot za varovanje.

4. Ne uporabljati svedrovcev, tudi če že sede, razen, kadar gre za zadnji izhod iz zagate. Vsak svedrovec, ki ni upravičen, mora biti odstranjen ali uničen. Izjema: če je klin zaradi varovanja nujen, pa ni mesta, da se zabije varovalni klin. (Varovanje je pri kalifornijskem plezanju zelo važno.)

5. Ne zbrati preveč podatkov o smeri, v katero se odpravljate. Samo glavne poteze, kje se začne, kje neha, težavnostne stopnje, podatke o specialni opremi, ki jo je treba vzeti s seboj. Če je o smeri preveč znanega, si jemlješ veselje, ki ga doživljaš, če sam rešuješ probleme. S temi načeli in pravili si kalifornijski plezalec zagotovi mik prvenstvenosti v smereh od včeraj in danes, občutke in možnosti prvih plezalcev lahko doživi tudi ponavljaj. Plezarija ostane čista, zvesta prvotnemu duhu, vsak plezalec v najbolj klasični smeri uživa skoraj kot prvi plezalec.

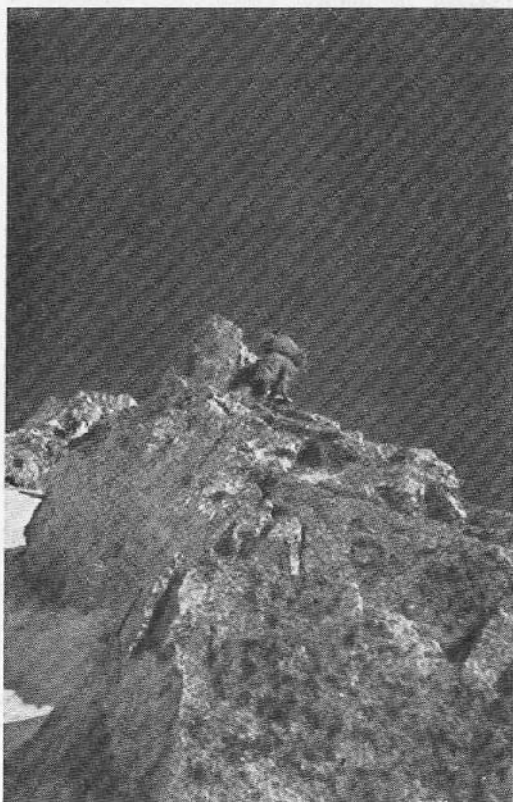
Ker pa se moderni svet spričo stalnih sprememb boji za prihodnost, upa in se obenem boji, se tudi plezalci skušajo zavarovati pred neznanimi dogodki. Vsaka novost se lahko uveljavi, če se je oprimejo vplivni ljudje in za njimi množica. Zato je treba našeta načela utrjevati, vedno sproti uveljavljati, ne odjenjati, vse zaradi skrbi za prihodnost, zaradi upa in strahu.

Kar se da hitro urejamo ležišče in streho, da prehitimo noč in da preprečimo nadležni mokroti do nas. Meni in Francu služi za streho bivak vreča. Škoda, da je tako kratka, glavi bosta čez noč izpostavljeni vremenu. Zvone, Žika in Frenk pripravljajo zavetje po Zvonetovi zamisli. Njegovim domisljam ne manjka zafrkljivih, prijateljskih pripomb.

Drugi dan: Ponoči se je vreme popravilo. Prepoznen odhod: Šele ob štirih. Spotikamo se ob skale, ko se vzpenjamo proti prvemu snežišču. Vrhove že lovijo prvi sončni žarki, ko navezujemo dereze.

V desno se usmerimo. Na odprto strmo snežišče. Sneg je sprva slab, udira se; po zbitem od plazov pa je vzpenjanje prav prijetno. Hitimo, kolikor moremo, še pred dnem bi radi dosegli greben — a kot vedno v tujih gorah, ki so obsežnejše, nas tudi tokrat razdalje varajo. Ko dosežemo strmo grapo nad snežiščem, je sonce že precej visoko. Grapa, ne tako strma, kot je bila videti, nas še ne zaustavi. Šele strmo snežišče, oziroma led po-

Samotni kavkaški greben z našo navezo

krit s tanko plastjo snega, nad grapo, nas prisili, da se vzpenjamo počasneje in bolj previdno. Vsekati je treba marsikatero stopinjo, da dosežemo škrbino pod grebenom. Pogled po strmini navzdol nas spomni na vrvi. Navežemo se. Frenk je najhitrejši. Že seka stopinje v strm led, jaz in Franc pa se še navezujeva. Tudi Zvone in Žika se že pripravljata.

Dva tri raztečaje in na grebenu nas pozdravi bleščeča svetloba. Ko se raztegne vsch 90 m vrvi, se vzpenjamo vsi trije hkrati.

Visoko smo že. Do prvega od treh najizrazitejših in najvišjih vrhov grebena ni več daleč. Občutek, da bomo vsak čas na vrhu, nas spodbuja. Še pol ure zasajanja derez in cepinovitih okel in strmine zmanjka. Na 4037 m visokem Pik Kavkazu smo. Na vrhu nas zadrži edinstven pogled: Zasnežena Užba, strme in zato kopne čeri Shelde, pa bela kupola Donguz-Oruna in Elbrusa in še in še je vrhov na obzorju okoli nas — simbolov divje sile in lepote. Občudovanje teh gora postane želja.

Zamenjamo »zapisko« in spustimo se v 150 m nižjo škrbino, v greben proti Bžeduhu. Kazalca na uri se pomikata proti dvanajsti uri. Sonce žge z vso močjo. Curki vode na skalah v škrbini nas zadržijo. Pijemo in jemo, glave liščimo v zavetje hladnih skal in uživamo brezdelje. Sumljive megle nas naženejo naprej. Navočem se na rdeč konec vrvi in prvi zagazim. Sonce je sneg spremenilo v nevarno brozgo. Vsaka stopinja, ki jo naredim, se udre. Dereze škrtajo po ledu in skalah. S težavo se povzpnem na skalni greben.

Potem spet poje cepin. Stopinjo za stopinjo vsekam v zeleni led tik pod grebenom, Frenk mora za menoj, še preden dosežem mesto za varovališče. Varujem s pomočjo klina, zabitega v razpoko med majavimi bloki. Frenk gre mimo, potem še Franc. Počakam Zvoneta. Ko je pri meni, se navočem še na njuno vrv. Zaradi izredno slabega snega ne upamo, ne da bi varovali, na strmo, izpostavljeno snežišče. 140 m vrvi je dovolj, da Franc doseže skale.

Splezam mimo njega in Frenka in se lotim strme skalne stopnje. Sneti moram dereze. Težak nahrbtnik, mraz, veter in sneg, ki je začel neusmiljeno padati, stopnjujejo težave. Počasi in previdno prenašam težo z ene na drugo razčlemba. Potem zmanjka vrvi. Varujem privezan na majav blok. Franc in Frenk splezata mimo mene. Kmalu potem me

premakne poteg vrvi. Na grebenu me pozdravijo siloviti sunki vetra.

Po širokem, zasneženem grebenu hodimo z zvitimi vrvmi. Pa ne dolgo. Gosta megla, udarci vetra, sneženje in nevarno treskanje nas prisili, da se odločimo za bivak.

Na grebenu, za napihanim snegom, pripravlja vsak po svoje zavetje pred vetrom. Še varovalna zanka okoli pasu in v toplih slonovih nogah nam je prijetneje.

Ko postane tuljenje vetra tako monotono, da me nič več ne moti, zaspim.

Sredi noči me Franc zbudi: »Roman, poglej, poglej!«

Tudi Frenk, Žika in Zvone so že zbudjeni in pokonci.

Pogledi vseh so uprti v isto smer — v jasno, zvezdnato nebo, v katerega se vdira divja in grozeča čarovnica — Užba. Divja in grozeča in morda zaradi tega še bolj privlačna. Zamisljeni v lepoto enkratnega pogleda se potem, ko nas strese mraz, spet spravimo v slonove noge.

Bžeduh 4272 m.

Na vrhu zajtrkujemo in kosimo. Na toplih skalah topimo sneg in gasimo žejo. Sonce nas je zdelalo.

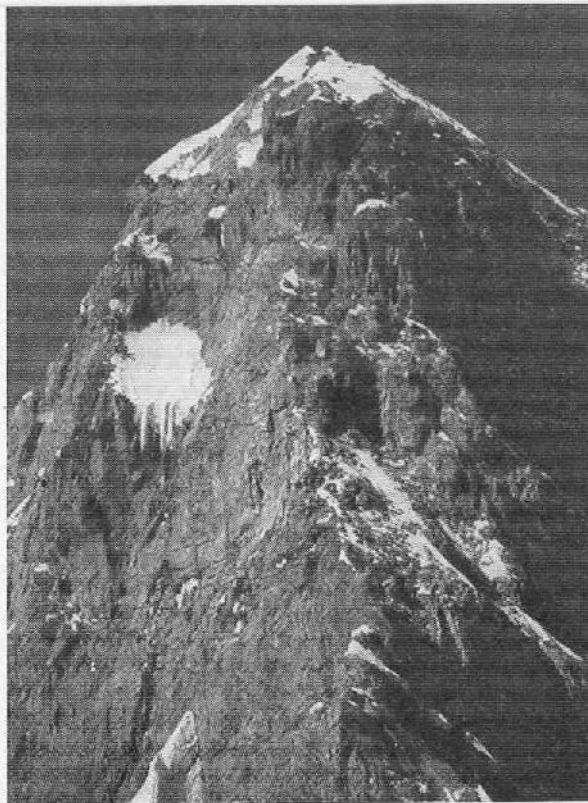
Danes smo se že v temi spoprijeli z neznanim grebenom. Povzpeli smo se na mnogo neimenovanih vrhov in se spet spustili, potem smo lahko na vrhu Bžeduha zamenjali »zapisko«.

V jutranjih urah smo uživali na strmih snežiščih in lediščih. Da smo še lažje, je od časa do časa zapelo kladivo. Vršni greben, tako oster, da ni več sledu ne o ledu ne o snegu, smo premagovali, menjaje, na vse mogoče načine. Ure so minevale, dan se je obrnil, potem je bilo napornega plezanja konec.

Z vrha nas spet preženejo sumljive megle.

Vsi hkrati sestopamo po strmih snežiščih proti Svobodni Španiji. Do kolen gazimo omešan sneg. Občutek, da nam bo za sestop z vrha Svobodne Španije zmanjkalo časa, nas priganja. Po grebenu hodimo in plezamo kar brez varovanja. Še štiri raztežaje po strmih skalah in ob šestih popoldne na vrhu Svobodne Španije že premišljujemo, kako bi sestopili.

Zmaga večina: torej po vrveh. Franc, najbolj vnet za to, že pripravlja zanko. Še nekaj trenutkov in kot poizkusni zajček srečno pristane. Sledi mu Žika, Zvone, jaz in zadnji Frenk. Vsak naslednji spust nam gre hitreje od rok. Še strmo snežišče, ki ga loči od za-

Videti je poševen greben, pa ni brez težav, Užba!

sneženega kotla ogromna razpoka. Zabijem klin, Franc pripravi zanko in vrv zdrkne po strmini. Prekratka je. Do razpoke manjka še 10 m. Še ena vrv, sedaj je dovolj. Franc se počasi in dvomljivo približuje razpoki. Potem izgine in kmalu nato z druge strani razpoke pokliče naslednjega. Ko se spušča zadnji, že osvetljuje strmino mesečina.

Skupaj sestopimo v ogromen zasnežen kotel. V temi, v neznanem svetu ni sledi živega bitja, da bi nam pokazala pot na ledenik Kaška-Taš. Če bi poznali pot med seraki in čez ogromne razpoke, ki nas ločijo od ledenika, bi nadaljevali sestop v dolino, tako pa se odločimo za bivak — zadnji in zato tembolj razkošen. Vse, kar nam je ostalo, vse, kar smo po nepotrebem prenašali, prav vse hočemo zaužiti. Kuhalnik nprenehoma brni, mi pa pristavljamo vse mogoče dobrate.

Tu pozabimo na vse: na mraz, na udarce vetra, pekoče sonce, nevarne opasti in uživamo neskončno zadovoljstvo. Pred spanjem mi misel v spominu uide čez vrhove, preplezane grebene, strmine in prehojene poti v tabor in v gore, k prijateljem. Želim, da bi tudi oni kdaj spoznali lepoto teh gora in jim srečen pripovedujem svoja doživetja.

Slovene expedition in Caucasus

According to the alpine history of Slovene mountaineers it seems that their visit to the mountains of Caucasus appeared rather late. The first Slovene who managed to visit it, though partly illegally was dr. Oskar Reya, in 1934. He joined the group of Austrians, Swedes, and Italians and attended the opening of the shelter hut on the saddle between the two peaks of Elbrus. On this occasion he made the ascent to the East peak of Elbrus. Eighteen years later, in 1956 there arose some more favourable opportunities for Yugoslaves to visit Caucasus. The Slovene alpinists Tone Bučer, Igor Levstek and dr. Miha Potočnik visited this group of mountains as the members of Yugoslav official delegation in U. S. S. R. They climbed the west peak of Elbrus (5633 m) and following the north-eastern ridge they came up to Bžeduh (4272 m, IV a). They descended to the Kaška — taš Glacier. The whole route needed three bivouacs.

In 1963 the expedition of entirely alpine character left for Caucasus, their leader being dr. Miha Potočnik and the members: Franc Ekar, Peter Jamnik, Ljubo Juvan, Peter Keše, Ante Mahkota, Peter Ščetinin, Lojze Steblaj, Milan Valant and Jože Žvokelj. We can easily say that the expedition gained full success, namely there were 14 ascents made, and some of them were quite important ones. Unfortunately they did not succeed in climbing the most beautiful of Caucasus mountains, the peak of Užba, on the ground that some accidents had happened in the period of the previous year.

Elbrus was chosen to be the first in the line of their conquests. After visiting the East peak (5595 m), the expedition was divided into two groups and climbed the following routes: Nakra-Tau (4277 m, the North Column, IV b), North Ridge (IV a) of Donguz-Orun (4437 m), Ulu-Kara-Tau (4320 m) starting from the saddle Kaška — taš (III a), North Face of Eastern Shelda (4320 m, V a), the normal route of Pik Ščurovskij (4259 m) starting from the Plateau Užbinski, Baš-Kara (4241), then Gadyl (4120 m), Lekzyr-Tau (4241 m), Džan-Tugan (III b) and Via-Tau (3820 m) taking normal route (II a). The conquest of Pik Svobodna Španija was no doubt the most difficult one, partly climbed on the north and partly on the east face by two groups in a very short time. (V b) It happened on the same day that both groups climbed Bžeduh

(4272) II b descending from Pik of Svobodna Španija.

Though our expedition was not able to stick to the plan because of some administrative reasons and a limited time of three weeks, its success was accepted with pleasure and gained the sympathy of Russian people.

In the last year's expedition under the leadership of dr. France Srakar there were the following members: from Ljubljana — Ljubo Juvan, Vanč Potrč, Roman Robas, Pavle Šimenc, Tone Škarja, France Mih, from Beograd: Zvone Blažina, ing. Živojin Gradišar. Since having such success in 1963, this expedition had no special difficulties in climbing, though having no special training before. They first made the ascent to Elbrus — West peak. Then the expedition was divided into two groups. The bad weather prevented them from climbing frequently, but on the contrary they made some of the most difficult ascents: Pik Kavkaz (4037 m) — Bžeduh (4272 m) — Pik Svobodna Španija (4200 m) — descent the Glacier of Kaška-taš. According to Russian estimations this route is IV, and 2 bivouacs were needed. The following ascent was lasting 8 days and was also the last one. Užba was the peak to climb. The four climbers climbed the West Face of Užba and reached the saddle and then proceeded to the Northern (4695 m) and Southern Užba (4710 m) They descended to the Glacier Gul. The whole route called »Cross of Užba« was climbed for the second time, and is considered to be one of the most difficult climbings (V b). The other group made the 6-days route to Pik Ščurovskij (4259 m), then Northern and Southern Užba (4710 m), Glacier Gul, and the passage Bečo (3380 m). The heavy rain in the last days of their staying in Caucasus prevented them from further climbing, so they had to return home without new conquests.

DRUŠTVENE NOVICE

OB 60. OBLETNICI PD IDRİJA

Kdo je bil začetnik planinstva v Idriji, ni mogoče ugotoviti. Posredno pa so utirali pot planinstvu botaniki: Scopoli, Hacquet, Freyer in Fleischman, ki so živeli v Idriji od leta 1750 do leta 1850, kajti pestra planinska flora je vodila te može v okoliške hribe, kjer so se navduševali ne le nad pestro floro, temveč tudi nad lepimi razgledi iz okoliških hribov, kot so Javornik, Jelenk, Hleviške planine, Vojskarska planota itd.

Mnogo več sta za to storila nestorja slovenskega planinstva Kadižnik in Globočnik, ki

sta že leta 1876 položila na Javorniku pri kmetu Medvedu vpisno planinsko knjigo, se vanjo vpisala ter priložila svoje fotografije. Novo pot k razvoju organiziranega planinstva v idrijski dolini pa je nastopil Makso Pirnat. Ta naj bi bil prvi planinec v Idriji.

Dne 11. januarja 1904 je bil ustanovni shod idrijske podružnice SPD. Ustanovljena podružnica je štela 42 članov predvsem iz vrst meščanstva. Rudarji so stali ob strani.

Prvi občni zbor je bil 9. aprila 1904, ki je že sprožil misel za zgraditev planinske koče na Javorniku. Preveč bi bilo govoriti ali pisati o obsežnih pripravah za zgraditev koče in tudi o drugih dejavnostih planinstva. Končno je napočil 4. avgust 1907. Velika trobojnica na vrhu Javornika in pokanje možnarjev so naznanjali velik praznik idrijskih planincev. Vršila se je otvoritev Pirnatove koče na Javorniku. Tako je zapisal takrat kronist.

Idrijska podružnica SPD je v času do I. svetovne vojne marljivo markirala poti v okoliške hribe. Proslavila je tudi desetletnico obstoja, vendar je vojna preprečila vsako nadaljnjo dejavnost planinstva. Po I. svetovni vojni je planinstvo zopet oživel, toda le za kratko dobo. Z italijansko okupacijo so bile spodrezane že itak slabe korenine društva. V letu 1925 pa je bila, kot vsa ostala društva, ukinjena tudi planinska organizacija. Zadnji predsednik planinske organizacije je bil Franc Vidmar, tajnik pa Lado Božič. Onemogočeni so bili vsi izleti, propadli so objekti in inventar društva.

Planinska ideja pa ni zamrla in po osvoboditvi še krepkeje zaživela. Starih, некоč aktivnih planincev, je ostalo zelo malo. Nekateri so pomrli ali padli na bojiščih II. svetovne vojne, drugi so odšli po svetu, nekateri pa ostareli, da ni bilo več mogoče računati nanje. Zato so planinstvo v Idriji prevzeli v roke mlajši ljudje, polni navdušenja zanj. Že leta 1946, še pred priključitvijo Primorske k Jugoslaviji, je bilo ustanovljeno v Idriji samostojno planinsko društvo. Članstvo, ki je ob ustanovitvi štelo 53 planincev, je narastlo v letu 1950 na 1119. Množičnost pa ni vedno zrcalo dejavnosti, zato je kasneje pričelo številno članstvo upadati na 485, kjer se je tudi obdržalo. Članstvo planinskega društva v Idriji sicer niha, vendar to predvsem pri šolski mladini, kar je seveda odvisno od aktivnosti na šolah.

Prva misel planincev je bila zgraditi novo kočo na Javorniku, kajti Pirnatova koča, ki sicer ni bila uničena kot mnoge druge, je bila dotrajana, tako da je ni bilo več mogoče uporabljati. Obvaroval jo je kmet Medved, ki jo je uporabljal kot senik. Pričele so se priprave za gradnjo nove, večje koče na Javorniku. Težave, ki so spremljale gradnjo, so bile velike; danes skoraj nerazumljive. Težko je bilo s finančnimi sredstvi, še težje pa z nabavo gradbenega materiala. Delo pa se je kljub temu nadaljevalo in to predvsem prostovoljno. Takratni odborniki in drugi člani

so kljub oddaljenosti izkoristili vsak prosti dan za delo pri gradnji.

Dne 20. julija 1952 je bila, ob veliki udeležbi planincev iz Idrije in Vipavske doline, otvorjena nova planinska koča na Javorniku. Zopet je plapolala na koči trobojnica, tokrat z rdečo zvezdo, simbolom delavstva, ki je sedaj v celoti pripomoglo k tej gradnji. Ob tej priložnosti je bila na koči odkrita spominska plošča borcem III. bataljona Gradnikove brigade, ki so tu v bližini padli zaradi izdajstva.

Napako pa je napravilo PD Idrija že pri lokaciji koče kakor tudi pri načrtih zanjo. Koča naglo razpada in zahteva vedno večjih popravil. Komaj je bila dograjena ta koča, se je že pričelo razpravljati o graditvi koče na Hlevišah. Čeprav ni bilo nobenih finančnih sredstev, so se kljub temu pričele priprave za gradnjo. Lokacija koče je bila dobro izbrana kakor tudi načrt zanjo. Z dobro voljo in požrtvovalnostjo manjšega števila članov, ob pomoči RZS in Gozdne uprave v Idriji se je leta 1953 koča že pričela graditi. Tu so se pričele nove težave, ker do koče ni bilo prevozne poti. Ves gradbeni material je bilo treba izvléci iz Slanic do Hleviš po žičnici in to največ ročno.

Dne 19. junija 1955 je bila koča na Hlevišah odprta. Pri otvoritvi je bila navzoča vsaj polovica za hojo sposobnih Idrijčanov.

Obnemem z gradnjo koče na Hlevišah je PD Idrija urejalo tudi zavetišče na Sivki. Adaptiralo je prostore v zapuščenih vojaških bunkerjih, toda vsa preureditvena dela niso rodila večjega uspeha. Zavetišče je neprimerno, potrebno bi bilo mnogo boljše s prenočišči, ker preko Sivke teče planinska transverzala in ni nobene postojanke od Porezna do Hleviš, kjer bi lahko planinci prenočili. Na Sivki so tudi lepa smučišča in lepi razgledi.

Zavetišče na Jelenku pa je PD Idrija selilo od kmeta do kmeta, vendar še danes ni rešen problem, in je ta postojanka najmanj planinska, kljub mnogim zanimivostim Jelenka. Leta 1959 je odbor PD dal pobudo za preureditev Blažkove hiše na Vojskem v planinsko zavetišče. Vse to se je pokazalo, da je za PD preveliko breme. Z močno podporo RZS v Idriji pa je PD kupilo Blažkovo hišo ter jo preuredilo v planinski dom rudarjev. Tak dom je bil na Vojskem potreben, saj vedno več turistov prihaja v ta lepi kraj.

PD Idrija tudi v času gradenj ni zanemarjalo drugih dejavnosti. Markiralo je planinsko transverzalo od Bevkovega vrha, čez Sivko, Ledine, Gore v Idrijo, dalje na Hleviš, Vojsko do Golakov ter od Cenca čez Javornik do Podkraj. Markirane so bile tudi poti na Jelenk, iz Koševnika k Vojkovi koči na Brinov grič, iz Črnega vrha in Hotedršice na Javornik ter iz Bele na Otlico.

Leta 1954 je PD Idrija slovesno praznovalo 50. obletnico ustanovitve. Proslava je bila združena z »Idrijskim tednom«. Ob tej priliki je bilo PD Idrija odlikovano s srebrno značko. Kasneje pa je bilo z zlato in srebrno

značko odlikovanih več aktivnih članov PD Idrija.

Preveč bi bilo naštevati na tem mestu še razne pomembne in manj pomembne dogodke in dejavnosti PD Idrija. Izpolnilo pa je v teh letih svojo nalogo. Take aktivnosti danes ne moremo od društva več zahtevati. Aktivneje pa bi bilo treba delati z mladino. Upajmo, da kljub razvijajoči se motorizaciji in mehanizaciji planinstvo še ne bo zamrlo. plemeniti ob stikih z naravo. Največja želja Prav tu si lahko pravi planinec poteši svojo planinsko strast, se naučije naravnih lepôt, odpočije od vsakdanjega dela ter se kulturno nas starejših planincev pa je, da bi se te plemenite tradicije prenesele na mlajši rod. Zato: Srečno v 61. leto idrijskega planinstva!

Janez Jeram

POSVET NAČELNIKOV PROPAGANDNIH ODSEKOV V LJUBLJANI

V Ljubljani je bil 7. februarja 1965 pri Planinskem društvu PTT posvet načelnikov propagandnih odsekov planinskih društev s področja ljubljanskega koordinacijskega odbora. Posvet je vodil predsednik koordinacijskega odbora France Pengal, udeležil pa se ga je tudi prof. Tine Orel, načelnik propagandne komisije PZS.

Udeležba na posvetu je bila izredno slaba, saj so se posveta udeležili samo predstavniki 7 planinskih društev od skupno 20 društev na tem področju. Res je škoda, da se je tega posveta udeležilo tako malo planinskih društev, saj so se obravnavala važna vprašanja za bodoče delo propagandnih odsekov, prof. Tine Orel pa je dal udeležencem pomembna napotila za bodoče delo.

Na posvetu je bilo sklenjeno, da bodo planinska društva s področja ljubljanskega koordinacijskega odbora organizirala skupno proslavo 20-letnice osvoboditve na Rašici, prvi vasi, ki jo je okupator požgal v neposredni bližini Ljubljane. Sklenjeno je tudi bilo, da se bodo vsa društva polnoštevilno udeležila osrednje proslave 20-letnice osvoboditve, ki jo bo organizirala PZS v Lepeni. Dogovorjeno je tudi bilo, da bodo vsa planinska društva organizirala v letu 1965 dva skupna izleta z namenom, da se poživijo stiki med planinskimi društvi in da se člani planinskih društev med seboj spoznajo.

Razpravljalo se je tudi o pomenu propagande za uveljavljanje planinstva v javnosti ter je bilo ugotovljeno, da smo sami krivi, če planinstvo v družbenem merilu ne uživa zadostne podpore, čeprav je planinstvo najbolj množična organizacija z okrog 65 000 člani. Potrebno bo več propagande v časopisju in radiu, potrebno pa bo tudi preiti na sodobne oblike propagande preko televizije in filma. Več pozornosti bo treba posvetiti vzgoji obiskovalcev gora, da bodo znali varovati prirodne lepote in se ponašati v gorah kot pravi

Posvet propagande

planinci. Ta vzgoja je potrebna predvsem naši mladini in obiskovalcem gora izven planinskih vrst. Zato pa morajo biti oblike te vzgoje takšne, da bodo dostopne vsem državljanom in da bodo čimbolj nazorne. Na posvetu je bilo tudi govora o ureditvi gozdnih posevk, ki nastajajo pri gradnji žičnic in vlečnic ter o ohranitvi hribovskih kmetij.

J. Dobnik

FILM IN DIAPOZITIVI XII. ZBORA IN PARTIZANSKEGA MARŠA PLANINCEV PTT JUGOSLAVIJE

Planinsko društvo PTT Ljubljana je lansko leto organiziralo XII. zbor planincev PTT Jugoslavije na Komni in XII. partizanski marš planincev PTT Jugoslavije od Lepene do Soriške planine. Že pri pripravah obeh prireditev je pripravljajni odbor sklenil, da je treba zbor in partizanski marš posneti na barvni film in barvne diapozitive. Zavedal se je, da se lahko zaradi omejenih kapacitet planinskih domov na Komni in ob poti partizanskega marša udeleži teh prireditev le majhno število članov. Od preko 4600 članov v vsch 12 planinskih društvih v PTT stroki se je lahko zboru udeležilo 150 članov, partizanskega marša pa le 36 članov, čeravno so bile želje mnogo večje. Članom, ki se zboru in partizanskega marša niso mogli udeležiti, smo namenili film in diapozitive z željo, da jih bomo obiskali, jim pokazali posnetke ter jim pripovedovali o vtisih z obeh prireditev. Barvni film o XII. zboru planincev PTT Jugoslavije na Komni sta posnela člana PD PTT Ljubljana Stane Košir in Maks Skribe na filmu Kodachrom. Film je dolg 120 metrov, razvit pa je bil v Nemčiji. Navedena tovariša sta tudi poskrbela za glasbeno spremljavo in spremno besedilo.

Diapozitive o XII. partizanskem maršu so posneli Dominik Koci, Jože Dobnik in Stane Košir. Spremno besedilo je sestavil Jože Dobnik in je posneto na magnetofonski trak v slovenščini za prikazovanje v Sloveniji, v srbohrvaščini pa za druge republike. Glasbeno spremljavo sta oskrbela in posnela Karlo Kosem in Ivan Vanič, prav tako člana PD PTT Ljubljana.

Film in diapozitive je PD PTT Ljubljana predvajalo meseca januarja in februarja v vseh svojih skupinah v Ljubljani, Kranju, Novem mestu, Celju, Novi Gorici in Kopru s skupno udeležbo okrog 800 poslušalcev, oziroma gledalcev ter PD PTT Maribor z okrog 100 poslušalci, PTT »UČKA« na Rijcki s 70 poslušalci ter s tremi predvajanji v Beogradu, na katerih je bilo preko 700 gledalcev oziroma poslušalcev. Dve predstavi sta bili za pti kolektive Beograda, na njih je bilo okrog 400 poslušalcev, ena predstava z nad 300 udeleženci pa je bila na »Planinarski tribini grada Beograda«. To zadnjo so poslušali, oziroma gledali člani iz vseh planinskih društev v

Beogradu ter neplaninci, saj je prireditelj preko »Politike« povabil nanjo vso javnost. Ekipa, ki je predvajala film in diapozitive, je bila povsod izredno prisrčno sprejeta, posebno lep sprejem pa je doživela v Beogradu. S precejšnjo bojaznijo je ekipa prišla na »Planinarsko tribino grada Beograda«, ker se je bala, da tematika ne bo blizu poslušalcem izven vrst PTT, toda velika pozornost med predvajanjem, navdušen aplavz na koncu ter izjave predstavnikov raznih društev so bile dokaz, da so tudi nepoštarji razumeli tematiko filma in diapozitivov ter da so jih navdušile lepote slovenskih gora.

Film in diapozitivi bodo predvajani po možnosti še v drugih ptt planinskih društvih po Jugoslaviji ter na XIII. zboru planincev PTT Jugoslavije na Tari.

J. Dobnik

OB 70-LETNICI FRANCA KRAVANJA — ZAJCA

V tem letu praznuje 70. leto svojega rojstva markantni goroljub, gorski vodnik in večletni oskrbnik kočice Petra Skalarja na Kaninu, Franc Kravanja, p. d. Zajc iz Bovca.

Rojen je bil ob vznožju širokoplečega Rombona dne 21. avgusta 1895. Že v mladih letih mu je bilo usojeno, da je kot pastirček pasel očetovo čredo po pašnikih, bregovih in vzpetinah Rombona in Kanina. Plezal je po grebenih nad divjimi prepadi, kjer se je seznanil z lepoto in grozoto prostranega višavja. Ko je bil 8 let star, je prvič v družbi svojega očeta stopil na vrh Kanina in se oziral po romantični Reziji, Zapadnih Julijcih in odmaknjenih Apeninskih vrhovih. Leta 1909, ko je bil star 14 let, ga je življenjska pot vodila v rudnik Rabelj. Postal je rudar, a ni dolgo vzdržal. Želel si je videti svet. Sel je k rudarjem na Westfalsko — v Nemčijo. Tam ga je dohitela prva svetovna vojna. Moral je na fronto v Galicijo. Rusi so ga zajeli in je 32 mesecev preživel v ujetništvu. Pomladi leta 1918 se je vrnil, žal ne domov. Avstrijske oblasti so ga zadržale in poslali so ga na fronto k Piavi. Po končani vojni je šest let služil svoj vsakdanji kruh kot avtobusni sprevoznik. Izkoristil je vsak prosti čas, da je pohitel v naročje svojih ljubljenih gora. Vedel je prav za vsakega gamsa, kje se pase in zadržuje. Postal je lovski gonjač, pa tu ni bilo kruha. Ponovno se je moral zaposliti v Rabeljskem rudniku. Leta 1941 ga je pri delu v jami zasulo. Bilo je več mrtvih, toda on je imel srečo, da je prišel živ iz jame. Ko je okreval, se je vrnil domov.

V narodno-osvobodilni borbi je kot aktivist partizanom veliko pomagal. Saj je poznal vse grape, samotne steze in skrivne prehode. V njegovi hiši so na tajnih sejah in pogovorih skovali marsikateri načrt.

Leta 1947 je bilo v Bovcu ustanovljeno planinsko društvo. Zajc je bil imenovan za go-

Franc Kravanja — Zajc

spodarja. Še istega leta se je kot agilen funkcionar društva udeležil sestanka primorskih planinskih društev v Postojni, kjer je zastopal težavno stališče PD Bovec. V tem letu je bila Soška dolina priključena k Jugoslaviji. Sestala se je razmejitvena komisija, kjer so določili nove državne meje. Za njihovo delo so jim bili potrebni izkušeni gorski vodniki in izurjeni plezalci. Pozvali so tudi Franca Kravanja in se z njim dogovorili, da jim je pomagal pri njihovem težavnem delu. Betoniral in postavljaj je nove državne mejnike med Jugoslavijo in Italijo po vsem razsežnem obmejnem pogorju. Pri vsakem obmejnem kamnu je doživel kaj posebnega, vsak ima svojo zgodbo, vendar jih je preveč, da bi jih tu našteval. Če je bilo potrebno splezati na mejno čer, je bil prvi Franc Kravanja. Ta je potem spustil vrh in potegnil k sebi ostale člane komisije. Italijanski alpinisti so strmeli nad njegovo drznostjo. Ob neki priliki je peljal družbo italijanskih oficirjev iz Bovca v Reziyo. Ko so prispeli v Nevejsko kočo, ga je vprašal njihov polkovnik, kaj želi piti. Kravanja se je odločil za žganje seveda, in ker ga v koči niso imeli, je visoki oficir poslal svojega slugo uro daleč v sosedno selišče, da je dobil zaželeno pijačo ter tako ugodil njegovemu želji.

Leta 1952 se je PD Bovec odločilo, da bo obnovilo Kaninsko kočo. Zajc je bil prvi, ki je

iskal po jamah skrita okna in vrata, nosil težka bremena h koči in jo obnavljal. Zato si je pri tem delu pridobil velike zasluge. Ob otvoritvi planinske postojanke na Kaninu dne 24. avgusta 1952 se mu je predsednik društva Janko Jenko med slavnostno otvoritvijo toplo zahvalil za njegovo nesebično delo in trud pri obnovi, mu izročil ključe. Postavili so ga za varuha in oskrbnika tega prijetnega planinskega doma. Zajc je z veseljem in ljubeznijo opravljal svojo službo v zadovoljstvo vseh planincev. Letno je 68-krat prihitel iz Bovca do kočice Petra Skalarja. Večkrat je za kratek sprehod kar mimogrede preplezal oba Škednja. Od kočice Petra Skalarja do vrha Kanina je 3 ure hoda. Zajc je to pot v enem letu 18-krat prehodil in preplezal vse okoliške vrhove. Za goste v koči je očetovsko skrbel. V duhu je bil vedno z njimi na njihovih podvigih in pogrešane iskal cele dneve po širnih kaninskih podih in ostrih prepadnih čerch. Vedno je bil pripravljen, da je planincem pomagal, jim svetoval ter jih s svojo šegavostjo zabaval. Poznajo ga ne samo domači turisti, tudi inozemski planinci se kaj radi zglasijo pri njem. Obvlada štiri tuje jezike, nemški, italijanski, ruski in češki. Nič se ne stara. Še vedno se z mladeniško prožnostjo počene v strmine. V nogah ne čuti nikakršnih težav in je trden kot dren. Kravanja Franc je list naših gora, ki mu ga skoro ni enakega. Eden je od onih, ki bo ostal npozabzen v naši planinski zgodovini. Ob njegovem življenjskem jubileju mu slovenski planinci iskreno čestitamo, s toplo željo, da bi še vrsto let pri najboljšem zdravju hranil ključe Kaninske kočice in pil iz planinske čaše neizčrpno opojnost bovških gora.

I. Šavli

PLANINCI — LOJZETU IVANETIČU

Na rednem letnem občnem zboru, ki je bil pred dnevi v Novem mestu, so izvolili dolgoletnega člana planinskega društva Lojzeta Ivanetiča za častnega člana tega društva.

Naš Lojzce je učitelj v pokoju. Letos praznuje 70-letnico svojega življenja, ki je bilo vseskozi plodno — delovni dan. Pred vojno je bil odlikovan za svoje delo na področju prosvete in kulture z redom sv. Save, za svoje zasluge v NOB pa je prejel dve medalji za hrabrost, dve odličji za zasluge za narod II. stopnje, orden bratstva in enotnosti ter spomenico 1941, za požrtvovalno delo za razvoj planinstva na Dolenjskem pa je prejel zlato značko. Že kot 12-letni dijak novomoške gimnazije je bil na Triglavu. V planinsko društvo pa se je vpisal po prvi svetovni vojni leta 1920, v katerem je sodeloval pri odkritju spominske plošče Janezu Trdini pri Zajcu pod Gorjanci (danes pri Badovincu oz. hiša nasproti Badovincea); tedaj je bil predsednik podružnice SPD pokojni prof. J. Wester. Kmalu za tem, ko je bil predsednik pok. prof. Ferdinand Seidl, pa je pomagal pri sloves-

nosti ob prekrstitvi vrha Sv. Jere v Trdinov vrh. Pomagal je tudi markirati pota na Gorjance in je bil pri tem delu zelo vztrajen, kajti neuki ljudje in zlobneži so »sproti« izsekavali markacije.

Leta 1931 je sklenil tedanji odbor SPD obzidati izvirek (studeneč) pri »Gospodični« in sezidati majhen bazen; vsa ta dela je vodil naš Lojze. Tedaj je pomagal tudi pri postavitvi zavetišča pri »Gospodični«, ki pa je pogorelo v pretekli vojni.

Zbiral je prispevke za gradnjo planinskega doma, ki ga je nameravalo zgraditi SPD na Maličevem Krču; načrt za ta dom je napravil arhitekt M. Mušič. Bilo je že vse pripravljeno za gradnjo, vendar je to preprečila vojna in ves nabrani denar (32 000 din) je društvo dalo OF.

Vedno je rad obiskoval naše planine in posebno rad se še danes vrača na Gorjance, ki jih je vzljubil.

Res, plodno je bilo Lojzetovo delo in tudi vsestransko. Zato je prav, da smo se mu planinci oddolžili vsaj na ta način.

Ob tej priliki mu je podaril predsednik PD tov. Rudi Jereb knjigo, ki naj ga spominja še dolgo let na vse lepo, kar je doživel kot planinec.

Na mnoga leta, Lojze!

L. Milko

ALPINISTIČNE
NOVICE

ODPRAVA NA KANGBAČEN

Želja, da se jugoslovanski alpinisti ponovno podajo v Himalajo, je postala stvarnejša konec marca 1964, ko je nepalska vlada v zelo ljubeznivem tonu odgovorila na naše pismo in nam s tem dala načelno soglasje za vzpon na enega še neosvojenih vrhov v soseski veličana Kangčengdzöngje.

Kangbačen, 7902 m visoki vrh v zahodnem grebenu Kangčendzöngje, je leden velikan, ki proti jugu in severu zelo strmo in globoko pada v doline ledenikov Galung, Kangčendzöngja in Ramtang. G. O. Dyhrenfurth, znani obiskovalec in poznavalec Himalaje sodi, da je Kangbačen težka, a premagljiva gora, vendar doslej še nihče ni poskušal vzpona nanjo.

Malo zato, ker je sosednja Kangčendzöngja z 8603 m višine bolj zapeljiva, nekaj pa za tegadelj, ker so številni drugi vrhovi v bližini lažje dosegljivi.

Za jugoslovanske alpiniste je vrh vsekakor lep in zelo mikaven cilj, bodisi kar zadeva iskanje dostopa in izvedbo vzpona, bodisi kar zadeva veliko višino. Višina 7902 m uvršča vrh med najvišje gore sveta, alpinistom pa s tem omogoča preizkus znanja in telesnih zmogljivostih v »smrtni coni« kakor imenuje področje nad 7000 m nadmorske višine švicarski zdravnik in raziskovalec Himalaje dr. Wyss-Dunant.

Kangbačen je s tem postal cilj, ki je zanimiv tudi za raziskovalce fiziologije človeka, živečega v težjih življenjskih pogojih. Alpinističnemu cilju se je pridružil še znanstveni, kar nujno dviga vrednost odprave kot celote.

Kangbačen leži v gorskih masivih blizu meje Sikkima v severovzhodnem delu Nepala. Zato je zelo hitro dostopen iz Darjeelinga ali Jogbanija. Številni vzroki dostop iz Darjeelinga danes onemogočajo, tako da se bo morala odprava podati na pot čez Jogbani in Birathnagar po stezah, ki se vijejo v osrčje gora skoro tri tedne.

Odprava si bo morala po poprejšnjem ogledu izvidnice izbrati primerno bazo, poskrbeti za aklimatizacijo in najti pravo možnost pristopa. Vse to bo zahtevalo ves september in del oktobra; če bo šlo vse po sreči, bodo člani odprave tačas že postavili prva višinska taborišča. Najbrž bo čas med 15. oktobrom in 15. novembrom odločilen, saj je sredina novembra že skrajni rok za povratek, ki ga terjajo nastop večjega mraza, kratak dan in zlasti hudi vetrovi, ki pometajo grebene pogosto s silo orkana.

Priprava odprave zahteva zlasti dobro moštvo. Planinska zveza Slovenije je že novembra lanskega leta odobrila predlog komisije za odprave v tuja gorstva za 12 člansko odpravo. Med kandidati sta dva določena za rezervo. Pri tem izboru so člani odprave naslednji tovariši:

Vodja Jože Govekar, Ljubljana, dr. A. O. Župančič, Ljubljana, zdravnik — znanstveni delavec, dr. Jože Andlovic, Šempeter pri Gorici, zdravnik-kirurg, Marko Butinar in Pavel Dimitrov, kovinarja iz Jesenic, Tone Sazonov, finomehanik, in Ljubo Juvan, grafik iz Ljubljane, znana in uspešna plezalska trojica Tone Škarja, Metod Humar in Pavle Šimenc iz AO Kamnik. Izmed »starih Himalajcev« sodelujeta v odpravi poznavalec Nepala tov. Zoran Jerin, dopisnik Dela in TT ter kot filmar odprave Ciril Debeljak iz Celja. Za rezervo veljata ing. Peter Ščetinin, železarna Štore pri Celju ter Franci Urh, Ljubljana.

Nekaj o pripravah nam govore naslednja poglavja.

1. Sredstva

Neposredna finančna sredstva so nam doslej nudili zlasti IS SRS, PSJ in PZS, poleg tega pa v izdatni meri še podjetja in delovni ko-

lektivi, med katerimi prednjači Železarna Jesenice. Vsa podjetja, v katerih delajo kandidati, so odobrila posebne ugodnosti in dopuste. Zelo velik je doprinos v opremljenosti, prevozu, hrani in zdravilih. Ker so nabave še v teku, na tem mestu ne moremo in ne želimo navajati vseh darovalcev poimenovalno, ker bomo to storili takrat, ko bo odprava odšla na pot. Kljub temu bi radi poudarili predvsem hitro in bogato podporo domače in tuje industrije zdravil. Odzvala se je skoro polnoštevilno, pri čemer nas posebno vesele še tople besede, s katerimi so nam kolektivi vseh teh podjetij zaželeli uspešno pot in srečen povratek.

2. Oprema

Večino opreme bodo izdelali domači proizvajalci, iz uvoza bo le najbolj nujna alpinistična oprema, pri čemer velja poudariti darilo firme Edelrid (Z. Nemčija) — troje 80 m vrvi in firme Teufelsberger (Avstrija) — ena 80 m vrvi. Na poti za zdravstveno službo so tudi specialne lahke in priločne visokotlačne kisikove steklenice in maske, ki jih bo po potrebi moč uporabiti tudi za končni vzpon na vrh.

3. Priprave

Poleg zbiranja materiala, dopisovanja, pripravljanja opreme, treningov, poskušanja šotorov in nešteti drugih opravkov, v katerih sodelujejo vsi člani odprave, je PZS ob pomoči DSIP končno februarja letos dobila soglasje in odobritev vizumov za odpravo, tako da bo po zaključku priprav lahko odšla na pot z ladjo Jugolinije (brezplačno) najprej celotna oprema, nato pa avgusta še člani odprave.

Ing. Pavel Šegula

ZASEDANJE 1965 KOMISIJE ZA VARNOSTNI MATERIAL UIAA

Komisija za varnostni material Mednarodne unije alpskih združenj (UIAA) prej komisija za vrvi — je zasedala lani v dneh 12. in 13. septembra v Londonu. Navzoči so bili delegati Anglije, Francije, Avstrije, Švice, ZR Nemčije in Jugoslavije, skupno 28 po številu. UIAA je zastopal takratni predsednik E. d'Arcis. Planinsko zvezo Slovenije je zastopal podpisani kot član komisije.

V uvodnem govoru je predsednik UIAA med drugim omenil, da slavi gostitelj Alpine Club vprav stoletnico prvega svojega in sploh prvega posvetovanja o plezalski opremljenosti (1864). Povedal je tudi, da predseduje poslednjič, saj je glavna skupščina UIAA končno sprejela njegovo željo, da zapusti mesto, ki ga je tako dolgo častno zasedal, in s tem mednarodno ustanovo, ki jo je ustanovil.

Predsednik Alpine Cluba, prve vseh alpinističnih organizacij, T. H. Somervell, je poudaril, da ima klub po vsej priliki to pot najvidnejše alpiniste v gosteh in da je ponosen na stoletnico svojega prvega dela na

polju planinske opreme, ki je dosihdob doživela tolike izpopolnitve.

Predsednik British Mountaineering Councila — britanske planinske zveze — M. J. Longlang je poudaril, kako so že pred 100 leti pravilno gledali na preskušanje vrvi na dinamični način, da bi ugotovili najboljše. Esprit te metode in zdravi fizikalni smisel teh pionirjev nam je še danes vodilo.

Delovno zasedanje je vodil predsednik komisije g. Pierre Henry (Francija). Glede največjega in najmanjšega dopustnega premera vrvi je bil na predlog podpisanega sprejet sklep, naj tak predpis ne tvori dela splošnih predpisov UIAA za vrvi, temveč naj se vsej fabrikaciji le predlaga kot nasvet. Diskutirane so bile metode za določanje togosti plezalskih vrvi. Test predpisov za vrvi je bil sprejet v dokončni in ne več spremenljivi obliki, kajti vsakršno spreminjanje bi le motilo tako izdelovalce kot uporabnike. Sprejeta je bila tudi oblika kvalitetnega znaka UIAA za vrvi, prijavljena bo v Švici, kjer je sedež UIAA.

Britansko priporočilo glede vzdrževanja vitih vrvi je bilo sprejeto in izpopolnjeno za plezene vrvi, Nemčija pa bo izdelala potrebno za vrvi z dušo in plaščem. Priporočilo naj bo objavljeno v vseh državah po strokovnem časopisu.

Glede vponk je komisija obravnavala obsežen material o raziskavah v Veliki Britaniji, Avstriji in Čehoslovaški. Pokazalo se je, da so si gledišča tako blizu, da bo v kratkem možno izdelati predpise tudi za plezalske vponke. Ugotovljeno je bilo, da se smejo vponke iz lahkih kovinskih zlitin uporabljati le za mirne (statične) obtežbe, za sunkovite pri padcih (dinamične) pa pride v poštev le visoko kvalitetno jeklo. Komisija je sklonila predpisati le snodnje meje trdnosti vponk brez navedbe materiala. Onemogočiti je treba razne nenormalnosti v izdelavi (nesmotrne oblike, slaba toplotna obdelava, neenakomernosti v izdelavi ipd.). Sledila je obširna tehnična debata glede konstrukcijskih nadrobnosti vponk (statična trdnost v dveh smereh odprte in zaprte vponke; absorbcija energije pri sunkovnem preskusu z napravo, slično ljubljanski za vrvi in pri -30°C ; polmer palice za izdelavo vponk na mestu, kjer nalega vrvi; najmanjša dopustna odprtina vponke). Sklenjeno je bilo, da tudi Anglosaksonci uporabljajo enote mednarodnega (metrskega) sistema. Tako je bil sprejet poleg obeh norm za vrvi (metoda in aparatura Dodero, predpisi glede preskusnih obremenitev) ter kakovostnega znaka UIAA še predpis za njegovo uporabo ter predpis za oblike in trdnosti plezalskih vponk ob enem z določili o načinu preskušanja.

Glede klinov še ni mnogo rezultatov, saj je ta predmet prav sedaj v živahnem razvoju, zlasti v ZDA (oblike črk L, T, U, N, tenke a sila trdne lamele ipd.). Zadeva naj se študira vnaprej in vsi člani naj pošljejo svoje dosežke delovni skupini 5 (Velika Britanija). Prav tako so plezalski pasovi šele v prvem

resnem razvoju. Zlasti zaponke oz. vezava so tu kritični.

Analiza nesreč v Franciji, Angliji in Švici od 1958 do 1963 je pokazala, da niti ene ne gre pripisovati materialu.

Znatno pozornost je komisija posvetila plezalskim čeladam (delovna skupina 10, Avstrija) in tu opravila pionirsko delo, zlasti s člankom E. Kosmatha v ÓAZ, (Folge 1333, gl. tudi PV 1964, Razgled) ki razčisti osnove tega varnostnega predmeta. Izredno pripravna je plastična čelada s steklenimi vlakni, ki se nosi pod jekleno čelado OTAN—NATO. Ker se izdeluje množično (!), je zelo cencna (12 Frcs). Važno vlogo igrajo pri padcih kamna elastični trakovi čelade na temenu. Z malimi spremembami bi bila idealna tudi za alpinizem. Treba pa je še izdelati predpise za preskušanje čelad (velikost »kamna«, višina njegovega padca itd.). Avstrija in Francija bosta z deli nadaljevali. Od poškodb v gorah jih do 20% doživi glava.

Primerjalni preskusi Stuttgart—Dunaj na cni in isti perlonski vrvi Edelrid (Edelmann + Ridder, Isny, Nemčija) so v teku, eno tako vrv bodo poslali nam v Ljubljano, da se preskus izvrši še na naši aparaturi (nihalo).

Prihodnje zasedanje (1965) bo v Švici v navzočnosti zastopnika UIAA, ki zaseda junija v Amsterdamu.

Zvečer sta AC in BMC priredila delegatom zelo prijeten večer z banketom. Gostiteljcem se je v imenu vseh zahvalil podpisani.

Zasedanje je bilo izredno zanimivo, mnogostransko in plodno, vse zaradi še večje varnosti v gorah.

Francé Avčín

ZIMSKI GORSKOREŠEVALNI TEČAJ NA RIBNIŠKI KOČI OD 24. II. DO 28. II. 1965

Ze dve leti sodeluje gorska reševalna služba — postaja Maribor s pripadniki milice mariborskega okraja. To sodelovanje je nujna potreba, posebno še, ker so uslužbenci milice najprej obveščeni v primeru kakršne koli nesreče.

Da je reševalna služba in koordinacija med gorsko reševalno službo in službo milice na sodobni višini, organiziram vsako leto letne in zimske reševalne tečaje za pripadnike obeh služb. Na teh tečajih se tečajniki izobražujejo teoretično in praktično za pravilno reševanje ponesrečencev in pogrešanih v gorah. Tečaji so zimski in letni, tako da se reševalci izurijo v reševanju in dajanju prve pomoči v vsakem letnem času. Da se pa takšno reševanje hitro in uspešno izvede, je nujno, da pride obvestilo o nesreči čim hitreje in z najbolj točnimi podatki.

Namen zimskega reševalnega tečaja je bil, da uslužbenci milice spoznajo reševanje ponesrečencev v gorah in to v zimskih razmerah.

Tečaj je v glavnem obsegal zimsko reševanje, dajanje prve pomoči ter ustrezen transport v dolino z improviziranimi in standardnimi transportnimi sredstvi. Težišče dela je bilo na terenu v okolici Ribniške kočs s praktičnimi vajami ter izpolnjevanje s teoretičnimi predavanji.

Tečaja se je udeležilo 19 tečajnikov, od teh trije pripravniki postaje gorsko reševalne službe. Na tečaju je tudi sodeloval lavinski pes začetnik z vodnikom iz Maribora.

Ob zaključku tečaja so analizirali delovanje celotnega programa tečaja; vse pomanjklivosti so ugotovili tečajniki in inštruktorji ter dobre in slabe strani podajanja in izvajanja celotnega dela.

a) Izjava tečajnikov:

— Prva dva dneva sta bila prenaporna glede na njihovo kondicijo.

— Bilo je premalo časa, da bi vsak tečajnik predelal vse faze reševanja, dajanje prve pomoči ter ravnanje in sestavo improviziranih sredstev za transport.

— Želja vseh je, da se vršijo podobni tečaji vsako leto, ker so na tem tečaju precej napredovali, predvsem v osnovi smučanja, ki je bistveno za zimsko reševanje.

b) Izjave inštruktorjev:

— Vsi tečajniki so zelo dobro sledili temam predavanj in praktičnim vajam in je zanimanje vseh bilo pohvalno.

— V bodoče naj bi tečajniki pokazali večjo samoiniciativo pri delu in urejevanju rekvizitov po končanem delu.

Inštruktorji na tečaju so bili: Krajger Lojze, Pajnik Teo, dr. Branko Rebol, Balant Jože, Vidali Lojze, Peruš Maks.

Teo Pajnik

DELOVNO ZBOROVANJE VODNIKOV LAVINSKIH PSOV (ČRNI VRH POD GOLICO 5. do 7. MARCA 1965)

Prav v času hudih snežnih metežev, ko je na Gorenjskem padlo nad 1,5 m novega snega, so se v Domu tabornikov pod Golico zbrali slovenski vodniki lavinskih psov. Organizator zborovanja je bil marljivi odsek za lavinske pse pri postaji GRS Jesenice. Prizadevni gorski reševalci te postaje imajo največ psov in sploh dajejo pobudo za to dejavnost. Zborovanje je pokazalo, da so v osnovi tudi uspeli. V celoti se je zbralo 12 vodnikov, članov GRS z 12 psi, dalje 3 vodniki od LM s tremi psi ter vodnik GRS, član PS Bosne in Hercegovine. Na tečaju so med ostalimi predavali neumorni Stane Koblar, svoje pa so povedali tudi še Uroš Župančič o nevarnostih zimskih gora, vzgojitelji psov o njihovi negi in dresuri, dr. A. Robič zadnji dan o prvi pomoči. Praktični del tečaja je vseboval predvsem vaje na plazu. Psi so iskali ponesrečenca v soboto dopoldne. Težek sneg je izčrpal živali

in vodnike, kljub temu so pokazali lepo znanje.

V soboto zvečer je zbranim reševalcem predaval o vtisih s Svalbarda udeleženec odprave M. Butinar. Ob dežurstvu Lovra Noča je že speče udeleženca zborovanja pognal na noge »alarm« ob polnoči. Na vrsti je bila nočna vaja, ki naj pokaže, kako se bodo živali obnesle pri svetlobi bakel. Ugotoviti smo morali, da je spretnost psov nespremenjena. Iskali in našli so kot podnevi, niso se bali bakel in nenavadnega nočnega okolja. Sicer pa je bila vaja koristna tudi za vodnike in ostale, da so dobili nekaj izkušenj za primer nočne akcije.

V nedeljo je pisana družba že zgodaj odrinila nekaj sto metrov višje ter na dveh plaziščih iskala žive ponesrečence ter različne dele opreme, ki so jo pridne roke nekaj ur poprej zakopale v sneg. Psi so dobro iskali in našli vse od kraja. »Ponesrečenca« so nato vodniki na improviziranih vozilih (Dufour-spojka in sani iz štirih smučí) oskrbeli z najnujnejšimi ukrepi iz prve pomoči ter transportirali do doma, kjer je že čakal doktor Andrej Robič ter nepristransko ocenil opravljeno delo.

Ko smo bili vsi zbrani, smo v odprti kritiki obdelali vse, kar se je udeležencem zdelo vrednega razprave. Naj navedem nekaj ugotovitev.

1. Kvaliteta psov je zelo porasla. GRS danes razpolaga z dobrimi lavinskimi psi v Celju, Kranju, Trziču, Kamniku, na Jesenicah in Tolminu.

Odsek za lavinske pse mora pse oceniti ter jih ustrezno zavarovati. Ob nepristranski žiriji bodo ocene gotovo pošteno in v korist prizadevanju za dvig kvalitete živali.

Poskrbeti bo treba, da bo uradno zajamčena ugodnost prevoza lavinskih psov z vsemi javnimi, in če treba, z zasebnimi prevoznimi sredstvi na kraj nesreče.

2. Vodniki psov morajo stalno izpopolnjevati svoje znanje za reševanje v plazovih, posebno pa večino nudenja prve pomoči. Letos morajo obvezno vsi obnoviti izpite, da bodo pripravljani na vse, če bo tako zahtevala potreba.

V razpravi je dr. Robič seznanil navzoče o uspehu prvega odstreljevanja plazov z metalci min na Zelenici. Poskus, ki je ob velikem snegu tudi prvovrstnega praktičnega pomena, so izvedli s pomočjo JLA, da bi tako zavarovali smučarje na znanih zeleniških terenih. Mine so sprožile nekaj nevarnih plazov, ki bi se sicer ob nepravem trenutku spustili v dolino sami po sebi, morda zaradi kake skupine smučarjev ter s tem ogrozili njihovo življenje.

Reševalci so se dogovorili, da bodo odslej še večkrat priredili tako koristne vaje ter si izmenjali izkušnje. Dejavnost bodo poskusili posredovati še posebej bohinjskim reševalcem, saj bodo tam lavinski psi že kmalu zelo potrebni.

Ing. P. Šegula

OBČNI ZBORI

DROBTINA IZ OBČNEGA ZBORA PD JESENICE

Iz poročila predsednika Maksa Dimnika

V tempu silovitih družbenih spreminjanj, naj si bo to demokratizacija, poudarek na dirki za materialnimi dobrinami, izredne miselne spremembe, ki se vrinjajo tudi v planinsko idejnost in prinaša s seboj resne posledice v masah naših delovnih ljudi, bi bili slepi, če ne bi odtenke tega zasledili tudi v planinstvu. Motorizacija, mehanizacija, poseg turizma v višje predele, ugašanje idealističnih kugyjevskih gledanj na gorsko narodo in življenje v njej gre — na žalost — nevdržno in prcko vseh zaprek. Borba za čas, rekorderstvo, stopnje težavnosti, komodnost, zahtevnost, neredko celo s pojavi nekaj nepoznanega egoizma in rivalstva sega tudi v naše področje — to je pojav, s katerim se danes srečujejo vse organizacije.

Mislím, da nobeno tnananje prav nič ne pomaga in da bi bilo lanskemu upravnemu odboru očitati samo to, da se je premalo elastično prilagajal s svojim delovanjem tem nastopajočim pojavom in da je v tem več škode kot v direktnih posledicah sprememb. Navajam primer: Aktiviranje članstva ne more sloneti na kakršnihkoli platoničnih klikih o lepoti, tišini, sreči in kulturi v gorah — ampak mora imeti take praktične prijeme, da bodo člani zahajali v gore, ker jim bo o tem spredaj navedeno nezavedno dano in ker jim bo planinsko okolje omogočalo pravo doživetje boljšega življenja. Ali — kakršnokoli prekomerno vsiljevanje planinske ideje mladini nima haska — treba je samo praktično, preprosto, pošteno in z velikim požrtvovanjem organizirati in omogočiti pristop v gorski svet.

— — —

PD MAJŠPERK. Društvo je v preteklem letu predvsem znatno razširilo svoje članske vrste, saj je število članstva dvignilo kar za 80 %. Kar pa je še bolj razveseljivo, je to, da je pridobilo v večji meri v svoje vrste mlajše planince. To pridobitev pa društvu nujno narekuje čimprejšnjo ustanovitev mladinskega oddelka. Društvo sedaj vključuje 41 delavcev, 48 uslužbencev, 1 študenta, 12 dijakov in 88 učencev osemletke, ali skupaj 190 članov. Pohvaliti je treba tudi vedno večje udeleževanje mladine v množičnih pohodih. Pionirji so v pretekli sezoni izvedli uspešen pohod na Jelovico, organizirali s kolesi izlet

na Boč, pod vodstvom starejših izkušenejših planincev pa so se povzpeli celo na Triglav. Niso pa zanemarili tudi bližnjih vrhov kot so Donačka gora, Pohorje, Gomila in Kum. Poleg pionirjev sta izvedli še dve skupini starejših in mlajših članov vzpon na Triglav in Mangrt, več izletov pa so napravili na Vršič, Trento in Predel ter na bližnje vrhove. Ostali člani društva, predvsem oni z lastnimi motornimi vozili, so organizirali več izletov v bližnjo in daljno okolico. Premalo pa je društvo storilo v pogledu dviga števila naročnikov na Planinski Vestnik in v zvezi s predavanji. Naročnikov na PV ima le devet, celo enega manj kot v preteklem letu, predavanja pa ni organiziralo niti enega. Izgovor, da so za njihovo finančno sposobnost predraga, ni preveč razumljiv, če istočasno v finančnem poročilu ugotovimo, da je imelo društvo v času svojega občnega zbora v društveni blagajni nič manj kot 170 000 din. Pri tem pa ne smemo tudi mimo dejstva, da se društvo ni poslužilo ugodnosti brezplačnih predavanj, ki jih PZS nudi finančno šibkejšim društvom. Iz razprave na občnem zboru pa je razvidno, da se društvo zaveda svoje napake in je že sklenilo, da bo pričelo tudi z organizacijo predavanj. Mladina želi, da v okviru pionirskih iger organizira krajsi izlet na Pohorje k Trem žebljem ob 20-letnici osvoboditve, v katerega naj bi se vključili tudi ostali starejši člani ter da se ponovno organizira izlet pionirjev na Triglav. Posamezne mladinske skupine pa se bodo naročile na Planinski Vestnik. Program dela za letošnje leto bo društvo vidno izobesilo na oglasni deski Tovarne volnenih izdelkov v Majšperku in na osemletki. Na občnem zboru je bilo navzočih 86 članov. Predsedniško mesto je bilo tudi nadalje zapuano doseganju predsedniku tov. Ivu Vidicu.

PD AVTOMONTAŽA LJUBLJANA. V obdobju od zadnjega občnega zbora je društvo število članstva skoraj podvojilo, saj se je od 110 povečalo na 195 članov, medtem ko je na novo pridobilo 33 naročnikov na Planinski Vestnik. Za ta dvojni uspeh društvu iskreno čestitamo. Žal pa je nekoliko popustilo delo na ostalih delovnih toriščih. Veliko so na društvenih sejah razpravljali o organizaciji skupinskih izletov, vendar pa ni bilo uspeha. Ko pa je nekajkrat le prišlo do tega, da so objavili izlet, ga jim je pokvarilo slabo vreme ali pa ni bilo zadosti prijav. Nič boljši ni bil odziv za udeležbo na turnih smukih, ki jih je organizirala PZS. Kljub vsemu pa je bilo po statističnih podatkih tajnika organiziranih 28 izletov v skupinah od dva do osem članov, ki so jih člani sami organizirali. Verjetno je bilo takih izletov še več. Nekaj članov se je udeležilo taborjenja na Sutjeski ob Trnovačkem jezeru, štirje člani pa so se povzpeli tudi na Grossglockner. Organizirali so dve kvalitetni predavanji z barvnimi diapozitivi z zelo slabo udeležbo. V času šolskih počitnic je društvo nameravalo organizirati na Voglu smučarski tečaj za mladince, zaradi prevelikega snega in pomanj-

kanja kurjave pa je moralo odstopiti od svojega namena. Prav srečne roke tudi ni imelo društvo pri vključevanju mladine, saj ima v svoji sredi le 17 učencev-dijakov in 3 študente. Premalo je v društvu tudi delavcev v proizvodnji, ki jih je le 54, medtem ko je uslužbencev 112. Zato bo moral sedanji odbor posvečati več pozornosti in propagande pri včlanjanju mladine in novih članov iz proizvodnih enot.

Uspešnejše je bilo društvo na gospodarskem področju. Njegov dom na Voglu je bil v preteklem letu dokončno dograjen. Dokončali so dela v dnevi sobi in spalnici ter dopolnili potrebni inventar ter splanirali prostor pred kočo. Vprašanje razsvetljave so rešili z nabavo agregata. Izvršili pa so tudi vsa pripravljala dela za postavitev drvarnice. Čeprav je dom zaprtega tipa, vpisna knjiga postojanke beleži vpis 353 članov in ostalih gostov, medtem ko je bilo nočnin okoli 500.

M. G.

PD ŠKOFJA LOKA je sklicalo občni zbor 18. III. t. l. v dvorani Avto-moto društva. Iz poročil so bodle v oči predvsem prevelike skrbi, ki jih ima društvo z domom na Lubniku, lepo urejeno postojanko z edinstvenim razgledom. Dom že nekaj let ne izkazuje dobička, pač pa občutno izgubo, ki jo društvo komaj zmore pokriti in to celo z dohodki od članarine. Število članov je impozantno, društvo spada med naša največja društva, med drugim ima blizu 500 mladincev, ki pod vodstvom tov. Lojzeta Hafnerja predstavljajo enega najbolj delavnih MO pri nas. Poleg tega spada med naša prva društva, saj bo l. 1967 praznovalo že 60-letnico.

Loški planinci si obetajo sanacijo svojih financ, če bo avtomobilska cesta stekla do Doma na Lubniku. To bo seveda res samo v tem primeru, če bo postojanka vključena v izredno bogati in zanimivi kulturni itinerar, ki ga zmore Loško pogorje, in če bo zanj dovolj sistematične in živahne propagande. Če postojanka s tako ureditvijo in takimi prirodnimi okoliščinami predstavlja za društvo breme, potem je to znamenje, da se bomo morali v probleme planinskega gospodarstva v bodoče bolj poglobiti.

PD JESENICE je zborovalo 11. marca t. l. v sindikalni dvorani in združilo občni zbor z družabnim sestankom članstva. Predsednik je uvedel občni zbor z jedrnatno označbo modernih okoliščin, v katerih je društvo postavljeno pred nalogo, da vodi planinstvo. Poročilo AO govori o 1300 vzponih, med katerimi jih je 25 najvišje stopnje. Problem: Starejši kadri iz AO odhajajo, ne čutijo več potrebe, da delujejo v njegovem okviru. Mladinski odsek je delaven, ima pa težave zaradi pomanjkanja sredstev. V primeri z maloštevilnim AO se to še bolj čuti. GRS ima 37 članov, ki so v l. 1964 postavili lastno postojanko na Črnem vrhu in so se zato nekoliko manj posvečali izpopolnjevanju na tečajih. Manjšo postojanko si je na Voglu postavil tudi AO. Boleča točka za PD Jesenice je Vršič, na katerem

stoji zraven Tičarjevega doma nedograjeni planinski dom, pa zanj ni investicijskih sredstev. Dom je postavljen na takem kraju, da bi se moral dobiti investitor drugod, če PD ne more biti nosilec te gradnje. Vršič je danes mednarodni pojem in ga je treba opremiti tako, da bo zajel gosti promet, ki dere preko njega. Upajmo, da bo PD Jesenice, ki uspešno deluje na vseh delovnih področjih, v prihodnji poslovni dobi rešilo tudi ta problem, ki je republiškega in državnega pomena.

PD MARIBOR-MATICA je zborovalo 12/III t. l. V poročilih so bili poudarjeni nekateri problemi, ki so značilni za vse naše planinstvo. Izkoriščenost planinskih postojank je premajhna, zato je treba razmisliti, kako bomo v bodoče z njimi gospodarili, PVP je treba revidirati. Če mora obstajati, gotovo ni prav, če se odvaja tudi iz prometa pasivnih postojank; koče stoje pred obnovo, treba bo dobiti sredstva celó za tako postojanko, kot je Ribniška koča; za razvoj zimske sezone je treba pri kočah, ki so sposobne za zimsko sezono, postaviti vlečnice; revidirati je treba cene in upravo koč.

PD Maribor-matica skuša ustvariti fond za vzdrževanje koč in trdno stoji na stališču, da je vprašanje mariborskih planinskih postojank stvar pohorskega turizma in v interesu vsega gospodarjenja v tem zanimivem prostoru. Vsa mariborska planinska društva so pri tej skrbi za ureditev mariborskega planinskega gospodarstva soodgovorna, nobeden si ne more umiti rok v tem trenutku, ko stoji matično društvo pred košljivimi organizacijskimi in gospodarskimi nalogami.

PD Maribor je v l. 1964 pokazalo izredno lepe uspehe, pri organizaciji izletov, bilo jih je 70. Kdor se udeležil 10 izletov, mu društvo na občnem zboru podeli znak v obliki cepinčka. Vztrajno živi tudi alpinistično jedro, izredno delaven je tudi propagandni odsek. Tudi v l. 1964 je izšel letni almanah »Planine ob meji«, lep literarni izraz mariborskega planinstva, o katerem poročamo posebej.

PD HRASTNIK je na občnem zboru 13. III. t. l., združenim z družabnim sestankom članstva, poročalo predvsem o uspešnem gospodarskem delovanju. Razumljivo. Za razvedrilo svojega članstva mora poskrbeti za postojanke po lepih zasavskih hribih in ena med njimi je na Kalu, do katere bodo zgradili cesto. Ne manjka več dosti, pa bo hitra zveza med revirjem in sončnim Kalom skrajšana, s tem pa ena od nalog, ki jih je prevzelo PD, izpolnjena. Skrbi s cesto so zadušile delo propagande, AO in tudi MO. Društvo ima 851 članov. V prihodnje bo morale prirediti mladinske izlete, vodniške tečaje in se oprijeti vseh drugih delovnih oblik, ki so za mladino mikavne. Treba bo tudi več propagande, da bi dragocene in lepe postojanke izkazale večji promet. Na občnem zboru navzoči zastopnik TD je nakazal povezanost

krajevne planinstva s turizmom, pogovor pa je tekel tudi o drugih ukrepih, kako bi se razširilo in okrepi delo tega pomembnega zasavskega društva.

PD BOVEC je imelo občni zbor 23. III. t. l. v hotelu »Alp«. V poročilih in v razgovoru je prišlo do izraza predvsem gospodarsko stanje planinskih postojank, ki so vse obenem tudi turistično zelo važne: Predel, Mangrt in Zlatorog v Trenti. Postojanka na Predelu kot važna mednarodna prehodna točka, koča na Mangrtu kot množičen cilj avtomobilistov, Zlatorog v Trenti pa kot ena najbolj znanih gostišč v najlepšem predelu naših Alp. Na vseh treh postojankah je bilo sicer 19 milijonov din prometa, to pa še zdaleč ni dovolj, da bi z izkupiškomo društvo rešilo svoje glavne gospodarske naloge, ki pa jih bo v interesu bovškega turizma moralo opraviti ali pa bo moral nastopiti drug investitor. Problem je tudi cesta na Predel, ki se pozimi ne kida, sezona se zato pozno začne in to se na prometu pozna. Ljudje iz Loga vedo povedati, da so včasih redno kivali cesto z lopatami, zdaj pa ni moderne mehanizacije, ki bi to delo izvršila in zvišala gospodarski pulz naše najlepše alpske doline. Ta je zdaj deloma ograjena od načrtov za IIE Trnovo. PD Bovec se strinja s stališčem PZS, da bi zajezitev Soče škodovala interesom gospodarstva Gornjega Posočja, in je odločno zoper ta slabo pretehtani tehnokratski poseg v pokrajino.

Kljub težavam, ki društvo stiskajo, pa vzorno deluje mladinski odsek, vzpostavljena je postaja GRS in odsek Gorske straže. Razgovor o poročilih je pokazal, da je delovanje društva ljudem pri srcu. Ne bi bilo prav, če bi se ne našla primerna sredstva za uresničitev njihovih želja in načrtov. V odboru so dolga leta delovali trije zaslužni planinski delavci, ki na tem občnem zboru na lastno željo niso več kandidirali: tov. Gizela Smielowsky, Zdenka Sozio in predsednik društva. O njihovem delu bomo poročali posebej.

PD TRŽIČ je zborovalo 20. III. t. l. Društvo skrbi za štiri zanimive postojanke: mogočni Dom pod Storžičem (1100 m), Dom na Kofcah (1505 m), Dom na Zelenici (1535 m) in Kočo na Dobrči (1520 m). Kaj te postojanke pomenijo za tak zanimiv center, kot je Tržič! Popularna je celo skromna a razgledna koča na Dobrči, ki jo je planincem približala transverzala. Dom na Zelenici stoji pred novimi velikimi možnostmi že zdaj, kaj šele ko ga bo žičnica v drugi etapi približala domačim in inozemskim smučarjem in izletnikom. Dom na Kofcah leži za zdaj bolj na robu dogodkov, bo pa verjetno doživel svoj planinski prerod, saj se z novo ljubeljsko cesto tržiški planinski svet vsak dan bolj popularizira. Občni zbor PD Tržič je pokazal, da se Tržičani važnosti svojega področja zavedajo in skrbe za vedno večjo veljavnost planinske organizacije. V društvu pridno delujejo tudi odseki, ki večjejo in pritegujejo mladino: MO, AO in GRS.

T. O.

**IZ
MLADINSKIH
ODSEKOV**

**POSVET NAČELNIKOV MO
POD STORŽIČEM**

Dom pod Storžičem je imenitna, čeprav manj znana planinska postojanka PD Tržič. Skozi idilično gorsko zaselje Spodnjega in Zgornjega Loma, skozi Grahovče drži iz Tržiča zložna pot, v poldrugi uri te dvigne na višino 1100 m v senco Skarjevega roba sredi sijajnega planinskega sveta za Kriško goro, za Storžičem, nasproti Javorniku in vrhovom Karavank.

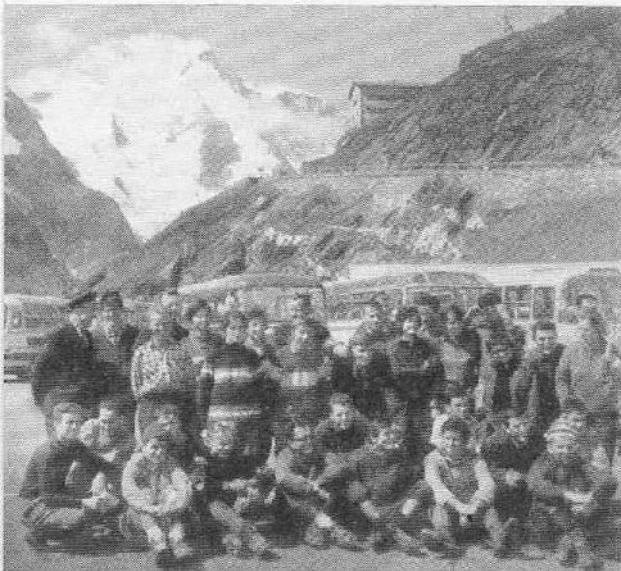
20. in 21. marca t. l. so se tu zbrali načelniki mladinskih odsekov in se pogovorili o pro-

blemih MK in MO ob poročilu za občni zbor PZS, izvolili novega načelnika in komisijo MK in sprejeli vrsto sklepov, po katerih naj bi se MO razvijali v prihodnji poslovni dobi. Naj omenimo, da je bil sprejet tudi pravilnik o zaslužnem mladinskem planinskem znaku, ki pravi: V pristojnost posveta načelnika spada tudi podelitev zaslužnih znakov, ki so namenjeni predvsem mladim mladinskim delavcem, ki še niso dopolnili 25 let starosti.

Za nagrajevanje s tem znakom predlaga mladinski komisiji pri PZS mladinski odsek in upravni odbor matičnega planinskega društva, koordinacijski odbor ali mladinska komisija po lastni presoji. MK pri PZS predlaga predloge v potrditev posvetu načelnikov MO. Pogoji za pridobitev zaslužnega mladinskega znaka so, da kandidat ne presega starostne meje 25 let; da je aktiven član mladinskega odseka vsaj 5 let; da je njegovo delo v mladinskem odseku bilo posebno uspešno, kar mora biti v predlogu natančno dokumentirano. Obstoji pa tudi »znak mladinskega vodnika«, ki ga posvet načelnikov podeli tistim mladincem ali pa tudi starejšim planincem, ki sicer zelo uspešno opravljajo naloge mladinskih vodnikov, a ni smiselno, da bi na tečajih za

Zgornji in Spodnji Lom z Grahovčami – eno naših najlepših gorskih naselij

Mladinci na Grossglocknerju
Dve miadi bratki in naročnici Planinskega Vestnika
iz Dornave na Ptujskem polju

mladinske vodnike ponovno obravnavali snov, ki jo že popolnoma obvladajo ali celo v MO predavajo.

Za podelitev teh znakov brez izpita je posvet prav tako izvolil posebno komisijo, ki bo na podlagi predlogov MO sestavila predlog za odlikovanje. Tudi vsi ti predlogi morajo biti ustrezno pripravljene in dokumentirane. Roki in postopek pri oddaji predlogov posameznih MO so podobni kot pri zaslužnem mladinskem planinskem znaku.

IZ
PLANINSKE
LITERATURE

ABC ZA VODNIKE LAVINSKIH
PSOV

Komisija za GRS pri PZS je konec leta 1965 izdala prevod priročnika za vzgojo lavinskih psov. Originalno delo je izdala GRS TIROL, Odsck za lavinske pse.

Po požaru na sedežu PZS je bilo nemogoče dobiti stari pripomoček za šolanje psov, ki so ga pripravili tovariši z Jesenic, zato je brošurica avstrijskih reševalcev prišla kar prav. Resnica je, da jo praktiki brez izjeme pohvalijo, saj je preprosta in kljub temu dovolj obsežna, da vodnika seznanj tudi še z vrsto vprašanj, na katera bo naletel, ko se bo podal na pomoč v gore.

Vsebina knjižice, ki je izšla ob pomoči Republiškega sekretariata za notranje zadeve SRS v offset tisku in omejeni nakladi, je na kratko naslednja:

- A. Lavinski pes: 1. Splošno, 2. Reja in nega psa, 3. Prehrana, 4. Bolezni, 5. Temeljna pravila o vzgoji psa. B. Šolanje lavinskega psa: 1. Splošno, 2. Osnovni pouk, 3. Šolanje za pridobitev višjega znanja. C. Reševanje iz plazu: 1. Taktično reševanje iz plazu, 2. Načrtno reševanje iz plazu, 3. Napotki za reševanje iz vidika vodnika psa. Dodatek — Kako podamo poročilo o reševanju iz plazu.

Knjižica je opremljena s številnimi slikami in v sedanji fazi razvoja na tem področju nudi zanesljivo oporo vsem, ki se žele posvetiti vzgoji lavinskega psa. Prav gotovo pa bo storila še več: Omogočila, da bo vzgoja cnotna in tako olajšala posvete vodnikov lavinskih psov.

RAZGLEDE PO SVETU

NOVICE IZ DOLOMITOV: 1500 m visoki severni greben Monte Agner sta v 5 in pol urah preplezala Dal Bianco in Pellegrinon. Imeniten pri tem je čas. Torre di Alleghe je imel do junija 1964 deviško severno steno, visoko 450 m. V 19 urah jo je 17. in 18. julija 1964 preplezal Domenico Vellentier. Philippovo zajedo v Civetti so 1. 1964 preplezale štiri francoske naveze v okviru Livanosovega tečaja. Naveze iz tečaja so naredile dve prvenstveni smeri in ponovile vrsto smeri. Severozapadna zajeda v Cima Su Alto je postala klasična in so jo 1. 1964 močno plezali. V Torre Venezia je Livanos z Raybaudom preplezal severnozapadni greben, visok 300 m, VI in VI +, 80 klinov, 20 ur plezanja. Isti je s 45 klini premagal 200 m južne stene Torre di Babele. Novo smer je dobila severnozapadna stena Torre della Busazza, vzporedno s smerjo Castiglioni—Gilberti. Preplezala sta jo Lepince in Ringuet. Južna stena Torre Trieste je postala klasična, toliko jo plezajo (smer Carlesso—Sandri). Štirje Poljaki so kot prvi pozimi premagali Stoesserjevo smer v južni steni Tofana di Roccs 22. do 26. februarja 1964. Bili so J. Krajski, J. Rurzab, R. Rodziviški in R. Stafirski, Berardini in Paragot sta 22. in 23. julija 1964 ponovila francosko direttissimo v severni steni Zapadne Cine. To je bila komaj tretja ponovitev. V direktni smeri severne stene Velike Cine je bilo v 1. 1964 nekaj novosti: Prima feminine, prva ženska ponovitev, srečna vzporedka je E. Stagni iz Zeneve, plezali so z njo znani Habersaat, Wohlschlag in Dalphin. Saška smer je junija 1964 zabeležila 8. ponovitev, izvršili so jo Avstrijci Hof in tovariši, 5. in 6. ponovitev so si vpisali Francozi.

CROZZON DI BRENTA v Brentskih Dolomitih je domena plezalskega akrobata, atleta Cesara Maestrija. V noči od 25. do 26. januarja 1964 je preplezal sloviti severni greben sam, v treh dneh z Baldessariem izvedel prvenstveno smer v severni steni Punta Campiglio. Stena je visoka 300 m. Kmalu po prvem vzponu je Maestri smer sam ponovil v 7 urah. V Brentskih Dolomitih je Maestri doma, v Madonna di Campiglio ima športno trgovino. Je neverjetno popularen, kljub temu pa skromen. Konec septembra 1964 sem ga imel priložnost gledati kot »solista« v prvenstveni smeri, ki jo je izvedel za XIII. trentski filmski festival in ga razgretega po uspehu po-

zdraviti. Nenavadna je njegova naglica v vsakem terenu in posebej v vertikali, izredna njegova moč in spretnost, pa tudi ljubeznivost. Čeprav as in poleg Bonattija najvidnejša zvezda v italijanskem alpinizmu, ni videti, da bi imel — na ravnem kaj vrtoglavice.

1947 = 1964, enačba velja za alpinistično poletno sezono v l. 1947 in l. 1964, ki sta bili obe enako lepi, to se pravi, vreme jima je bilo enako naklonjeno. Šele v drugi polovici avgusta je nagajal dež in sneg. Vendar enačba ne drži povsem, l. 1947 je bilo poleti, v juliju in avgustu kar 47 lepih dni, toliko jih pa v l. 1964 le ni bilo. Zato je bila alpinistična bera v vseh Alpah dobra — tudi pri nas smo zabeležili uspehe, vsaj Čehom. Aiguille Noire, Blanche de Peuterey je še vedno »une grande course«: Avstrijca Wagner in Walter sta si vpisala enajsto ponovitev (pravzaprav sedmo z začetkom na Aiguille Noire.) Bertone in Zappelli, Bonattijev tovariš v navezi zadnjih let, sta izsilila novo smer preko Brenve, Parat in Seigneur v Mt. Blanc du Tacul v severovzhodnem steburu, za kar sta rabila dva dni, za 400 m visoko steno, v kateri sta pustila 100 klinov, Arigoni in Friedli pa sta prva prečila Aiguilles de Chamonix od Aig. l'M do Mt. Blanca (Petits in Grands Charmoz, Grépon, Blaitière, Fou, Caiman, Plan, Aig. du Midi, Mt. Blanc du Tacul in Mont Maudit). V Walkerju so zabeležili prvo žensko ponovitev: Vaucherova žena in Ringova, Švicarka in Avstrijka v spremstvu A. Baertschija, sta si ozalšali svoj planinski dnevnik s to imenitno lovoriko. Pravijo pa, da je Walker tako naježen s klini, da ni več tisto, kar je bil. Vrhunski norveški plezalci par Hoibakk in Opdal je preplezal zapadno steno Aig. de Blaitière, počiščno, komaj 5 klinov je tičalo v smeri. Sodita, da britanska smer taka, nenabodena s klini, vsebuje 4 raztežaje VI, nobenega mesta pa ne A₂ (kot npr. zapadna stena Druja). Zapadna stena Petits Jorasses, menita, ima 3 raztežaje VI in mnogo več V in V+ kot Blaitière. Od 36 raztežajev v Petites Jorasses so samo trije pod IV, v Blaitière pa 10 na 32. Hoibakk pravi, da so Petites Jorasses najlepša in najtežja smer, ki jo je v Alpah naredil. Smer je 1. 1964 preplezalo več navez, med njimi tudi Vaucherova žena z možem, Jugeon sen. in jun. Angleži Brown, Patey in Bonington so 17. julija prvi prišli preko jugozahodnega grebena Aiguille de Leschaux. V Aiguille du Dru je zapadno steno zmogla tudi ženska, Bizeova z možem in Seigneurom. Ista plezalka je zabeležila tri VI+ v Rochers de Balme v skupini Vercors, plezala je z istimi možmi, prav tam je tudi Stagnijeva naredila prvenstveno smer čez 300 m visoko steno v prostem plezanju. V. Marksova in Mouroux sta prečila la Meije, štirje ruski alpinisti pa so preplezali južno steno le Meije in južno steno Pavé. Bili so Korablin, Učnikov, Senačev in Černoslavin. Severno steno Pointe Puiseux v Pelvouxu sta Ginél in Pinard prvič preplezala 26. in 27. junija 1964. Stena je visoka 1000 m, VI+,

porabila sta 50 klinov in 22 m čistega plezanja.

Albertinijevo smer v Dent d'Hérens je kot prvi pozimi ponovil Mario Curnis. Vse to je seveda le del plezalske bere prvenstvenih smeri in velikih ponovitev v sezoni 1964.

AIGUILLE VERTE je eden najslavnejših vrhov v Alpah. Smeri v njej spadajo v kriterije za vrhunski razred evropskih plezalcev. 7. julija 1964 pa je njeno slavo zagrnil pajčolan žalosti. 14 alpinistov je na Aiguille Verte našlo svojo gorniško smrt, med njimi pet gorskih vodnikov, slavni smučar — tekmovalec Charles Bozon in himalajec Jean Bouvier, pa 9 vodniških aspirantov. Šli so na zadnjo preizkušnjo v okviru ENSA (École Nationale de Ski et d'Alpinisme), verjetno najuglednejše alpinistične šole na svetu. Tečajniki so plezali greben Grands — Montets, kopno turo IV. stopnje, ki se konča v vršnem plečetu, okovanem v led. Tedaj je bil led pokrit z 20 cm visoko plastjo sipkega snega. 50—80 m pod vrhom se je del tega snega odlomil kot kloža, kot kložasti plaz. Napaka, ki jo je skupina naredila, je bila v tem, da so se vsi naenkrat znašli v območju tega kložastega odloma. Verjetno niso mogli presoditi, da utegne biti tako nevarna. Časopisi so seveda zagnali hrup, da so bili v couloirju Couturier. Napadli so učni načrt in zahtevnost ENSA. Direktor, znani himalajec Jean Franco, je izjavil, da sta bila Bozon in Bouvier slučajna gosta, da je bilo vreme ves čas tečaja lepo in da so zato tečajniki imeli za seboj lepo število težjih tur. Z vodjo se je Franco dogovoril, da bo ture nadzoroval iz letala in vzdrževal zvezo po radiu. Skupina je startala iz gornje postaje žičnice Grands Montets. Ob 7.55 je startal Franco s policijskim helikopterjem, pri koči Couvercle odložil vrečo brašna, nato pa v spiralah odletel proti vrhu Aiguille Verte. V višini 4000 m je bila skala suha, sneg od prejšnjega dne je skopnel. Z vodjo je Franco vzpostavil radijsko zvezo in dobil odgovor, da je vse v najlepšem redu. Sklenili so s helijem pristati na vrhu M^t. Blanca, kar je tudi dokaz, da vreme ni moglo biti boljše.

Za strašno novico je Franco nato zvedel v Chamonixu. Spriče oglednikov — helijev je bilo kaj kmalu jasno, da je tragedija popolna in da bo treba opraviti le pogrebno službo. Nastopili so chamoniški vodniki, vojaška šola, žandarji — gorski vodniki (PSHM) in razni prostovoljci in ob 17. uri istega so bili vsi ponesrečenci že na mrtvaškem odru v ENSA. Z dna couloirja Couturier in Cordier so jih pripeljali helikopterji in žičnica Croix de Lognan — Argentière.

8. julija si je Franco s helikopterjem ogledal teren pod vrhom Aig. Verte. Z Alouette II sta se s pilotom približala couloirju Cordier na 10 m in ugotovila, da je bil plaz majhen. Pregledala sta vso pot ponesrečencev in videla stopinje na Col de Nant Blanc (3776 m). Kloža se je odtrgala 50 do 60 m pod vrhom

in je bila široka 20 do 30 m in komaj 20 cm debela. Franco je na drsni površini klože videl sledove ponesrečencev, ki so se na trdi podlagi skušali za vsako ceno obdržati s cepini in dreczami, z rokami in komolci. Naklonina je 45°, torej ne težka, a vendar tolikšna, da se telo, ki začne drseti, ne more več ustaviti.

Komisija je ugotovila, da je bila tura dobro pripravljena, da ni šla preko načrtov šole, posebno odkar je žičnica na Grands Montets turo skrajšala, vsi udeleženci so ji bili kos, inštruktorski kader idealen, Bouvier je bil posebno znan kot nivolog, bil je petkrat v Himalaji, vreme je bilo blizu idealnemu, skala je bila celo na 4000 m čisto suha; ker teren ni bil težak, niso varovali niti niso hodili v razmaku. Vzrok torej: Naključna prisotnost klože, ki se je zganila pod koraki skupine. Kloža je težko videti, ima trdo skorjo, nič drugačno kot varen sneg, pod vrhno skorjo pa je sipek sneg na drsni ploskvi. Težava je v tem, ker se vsa kloža splazi nacinkrat, kmalu nato pa se razleti, razprši. Skupina se je borila za življenje precej niže od napoke, toda brzina drsenja je bila tedaj že prevelika, zdrseli so v ozebnik in se pobili na kopnik čereh. Mrtve so našli 800 m pod vrhom.

»AMERIŠKI ALPINIZEM ne gre po evropskih potih.« pravi v »Dolomitih« (sept. 1964, Bolzano) H. Hager. Alpinizem se je v ZDA zelo razvil, privzema pa »sovjetske« poteze: plezalec se mora javiti, da bo plezal to in to smer in mora dobiti nekakšno privoljenje, v skladu s svojo sposobnostjo in plezalsko biografijo, po turi pa se mora spet javiti. Samohodstvo ni dovoljeno. No, zdaj ko so se tega spomnili Amerikanci, je to tudi »zapadnjaku« M. Oechslinu kar blizu, celo simpatično, čeprav je pred leti grmel zoper »podržavljenje« alpinizma, kakor je to imenoval v SZ. Res se povsod na svetu in v vseh časih potrjuje »Si duo faciunt idem, non est idem«. Če dva isto storita, ni isto. Če bi vsi ljudje pomislili, da se med seboj razlikujemo, bi bilo na svetu več soglasja.

BERLINSKI RAZISKOVALNA EKSPEDICIJA v Karakorum 1964 je od aprila do junija 1964 raziskovala Kondus v srednjem Karakorumu, nedaleč od Cogolise, usodne gore Hermana Buhla. Hoteli so priti na Link—Sar (K₆), vzhodno od ledenika Link—Sar. Prišli so do višine 6300 m (tabor III), tam pa jih je zavrnilo neurje. Ekspedicijo so pripravljali od l. 1960 v berlinski sekciji DAV in je to prva popolnoma severnonemška ekspedicija, od kar DAV obstoji. Udeležili so se je Lipp, Roloff, Hilliges in Körbler, zvezni oficir Pakistana je bil Aljaz Husein Šah. Imeli so 50 kulijev. K₆ je eden od poslednjih problemov Karakorumu. Dyhrenfurth ga primerja Bergellu in pravi, da bo v akrobatskem alpinizmu še mnogo pomenil. Erich Waschak, član avstrijske ekspedicije v Karakorum 1960, je s strani Kondusa videl K₆ in zapisal:

»Teško, če bo s Kondusa kdaj kdo stopil na vrh. Berlinčani so na dveh mestih premagovali mesta V in VI, do tabora III (6300) so se zvrstile vse večje težave, tako da jim je nურje vzelo spred noča lepo trofejo. Po slikah sodeč spada premagovanje »zidu« nad taboroma II in III med najtežje, kar so doslej ekspedicije opravile.

Istočasno so bili v Karakorumu tudi Monakovčani pod vodstvom Filipa Rosenthala. Pakistanska vlada jim je v zadnjem trenutku prepovedala K₁₂ v območju Nanga Parbata. Končno so se odločili za Turpin-Peak (5900 m). K₁₂ jim je bil prepovedan zaradi bližine kitajske meje, Mazena-Peak, na katerega jih je Pakistan opozoril, pa jim je ušel zaradi slabega vremena. Mazena-Peaks (7070, 7100, 7120, in 7020 m) stoje v verigi Nanga Parbat-Rakiot-Peak.

CHACRARAJU, veličastna gora v Peruju, na katero je prišel prvi Lionel Terray l. 1956, je v l. 1964 imela amerišanske goste. Bila sta Tom Frost, nedvomno eden izmed najboljših današnjih plezalcev na svetu, in L. Ortenburger. Pristopila sta po severnem grebenu in to po težkem plezanju. Plezalci z El Capitana v Yosemite utegnejo res zrasti Evropejcem čez glavo.

SMISEL IN VREDNOST planinstva! Dokler se bomo z resničnim zanimanjem o tem spraševali, bo imelo svoj smisel, bo ohranilo svojo vrednost, čeprav je jasno, da je doživetje gora vse prej kot predmet za dolge debate. Ta povzdiguje lepoto, oni samoti in tihoto, tretji bo dejal: Rad grem v hribe, nimam več kaj reči! Smisel ali nesmisel, korist ali škoda, dobro ali zlo?

Vprašanje je bilo postavljeno pred 100 leti, ko je planinstvo postalo gibanje, ko se je pollaščalo množic. Prej se je človek gorá ogibal, čeprav je tudi premagoval take prirodne sile, kot so morje, puščava, goščave pragozdov. Mt. Blanc v sreču Evrope je prišel na vrsto šele 1786. Pa še danes je večini človeštva na znotraj tako tuja kakor kdajkoli. Morebiti zato, ker gora terjá od človeka napor, ki se po mnenju večine ljudi ne izplača. Planinstvo se dalje goji stran od civilizacije, treba se je torej odpovedati nekaterim komoditetam, ko pri drugih športih to ni potrebno. Samota v gorah marsikoga plaši, marsikdo se niti za krajši čas ne odpove rad družbi. Pri planinstvu tudi ni lovorjevih vencev in nagrad, ljudje teh naporov ne priznavajo. Nesmisel torej? Kaj naj govori zoper to?

Vse mogoče se navaja: Hoja v breg je koristna za mišičevje vsega telesa in še za dihalne in krvne organe. Sonce, veter, dež in sneg povzročajo fiziološke dražljaje na koži. Na presnovo in dihanje celičja hoja v breg ugodno vpliva. Planinstvo vzgaja k pogumu, samopremagovanju in tovarištvu, gora s svojimi nevarnostmi pospešuje in krepi te kreposti, ali pa je morda smisel v posebno intenzivnem doživetju narave? Brezmejni razgledi z vrhov, panorama gorskih grebenov,

veličastne stene, pretresljiva nečnost in vitalna moč planinske flore in favne v rednem boju za obstanek, vse to človeka osrečuje in uči. Skala, pečina, ledenik ponujajo probleme in obljublajo raziskovalcu nova spoznanja. Ljudje in pokrajine omogočajo zanimive poglede na znanost o zemlji in o ljudeh.

Vse to pa ni odločilno. Priznajmo: Plavanje in atletika sta morda še bolj primerni panogi za utrjevanje telesa. Tudi druge športne panoge vzgajajo pogum, vztrajnost, odzivnost in samopremagovanje. Tudi vrtnar lahko doživlja narodo, raziskovalec pa lažje, bolje in hitreje kot v gorah pride na svoj račun.

Jedro vprašanja je drugod: Zgodovinska situacija je za današnjega človeka v tem, da ga rastoča civilizacija trga s prirodne poti, človek postaja suženj svoje okolice, poklica, denarja, svojih strasti. Tem nefiziološkim, patološkim dražljajem vsakdanjosti skuša človek ubežati v prostem času. To pa ni lahko in tu začne alpinizem dobivati svoj smisel. Kdor si za svoj prosti čas izbere gore, najde v njih sebi ustrezno okolje, gre nasproti močnejšemu, vendar prirodnemu elementu in ob njem spozna šibkosti in pomanjkljivosti civiliziranega sveta, spozna močje svojega bitja, preizkusi, kaj je težnost, kaj ravnotežje, z obema nogama stoji na zemlji. To doživetje mu daje spoznanje nove resnice in ga obogati, mu omogoča spoznanje »stvari na sebi«, odkriva pa tudi samega sebe, uči se ceniti preprostost in užitke, ki jih civilizacija ne nudi. Etična vrednota planinstva so izkušnje in spoznanja, ki bi jih težko kje drugod dobil. »Gora ne podarja ničesar, pač pa vzbuja v človeku najboljše, najbolj nesebične lastnosti«. Tako utemeljujejo smisel planinstva v Nemčiji, domovini najbolj intenzivne filozofske misli o tem pojavu 19. in 20. stoletja.

LEDENE JAME PRI WERFENU so odkrili pred 85 leti. Trajalo je vse do l. 1964, da so v te jame prodri tudi filmski amaterji in posneli ta 15 minutni barvni film, 75 let potem, ko je G. Eastman izumil celuloidni film. Filmanje je vodil H. Stranger, pomagali so jim spelcologi pod vodstvom dr. Fritza Oedla. Tako je film odkril ta veličastni ledeni labirint, doslej posnet samo s črnobelo fotografijo, ki se ji je zadnji čas pridružila še barvna. Odločilni problem svetlobe so rešili z agregatom in s 400 m kablo, svetlobni park pa so ojačali še z baterijami. Imeli so 3 jodkvarce — žarnice 1000 watt in 500 watt spotlight. Imeli so seveda tudi transformator, za katerega je skrbel isti kakor za agregat. To je samo nekaj tehničnih podatkov za arzenal, s katerim so lahko izplenili slike za film »Svet ledenih velikanov«, na katerega so Nemci ponosni kot na prelomnico v zgodovini svojih gora in svetovni zgodovini dokumentarnega filma.

152 SEKCIJ ima ÖAV, najštevilnejša avstrijska planinska organizacija. Na skupščini 1964 v Schladmingu jih je bilo zastopanih 106. Vseh članov ima ÖAV 184 964, med temi

je 60 000 mladincev pod 25. letom. Vzgajajo jih v tečajih, grade mladinske planinske domove, prirejujejo počitniške in smučarske taborne in kulturne prireditve, kar seveda vse terja velika sredstva. Prizadevajo si že 10 let, da bi bila mladina ÖAV sprejeta v »Bundjugendring«, ki skrbi za delitve državnih proračunskih sredstev na posamezne mladinske organizacije. Čeprav je vzgoja ÖAV po izvedbi vsestranska in vzorna, tako pravijo, čeprav iz mladine ÖAV prihaja naraščaj v avstrijsko gorsko reševalno službo, čeprav mladina drugih planinskih organizacij, med drugim tudi Naturfreunda, uporablja 400 planinskih koč, ki so last ÖAV, in se okorišča z njihovimi popusti, doslej zvezna mladinska organizacija dosledno odbija, da bi sprejela mladino ÖAV v svoj »krog«. Proti temu sta se izjavila v »ringu« Naturfreund in delavska mladina, kar po štatutu »ringa« zadostuje za odklonitev. ÖAV grozi, da bo revidiral predpise o popustih na kočah, če Naturfreund ne bo spremenił svojega stališča. Poudarjajo, da so v l. 1964 za vzdrževanje svojih koč žrtvovali blizu 3 milijone šilingov. To res ni majhna vsota, vendar ne dovolj velika, da bi se zaradi nje zasul prepad političnih nasprotij, ki ločujejo ÖAV kot predstavnika avstrijske nacionalistične planinske organizacije, ki je v svoji zgodovini nešteto krat pokazala proti nam grobe šovinistične izpade, in med Naturfreundom, svetovno planinsko organizacijo, ki jo družijo druga internacionala. Prihodnje leto bo ÖAV imel svojo redno letno skupščino na Koroškem, v Beljaku, torej na terenu, ki ga je v svoji zgodovini zadnjih 50 let označeval kot »ogrožen« teren.

213 000 ČLANOV je v l. 1964 štel DAV, ki ne spada med ekskluzivne planinske klube (ameriški Alpine Club šteje komaj 800 članov), vendar, pravijo, od sekcij da zavisi, ali sprejema tudi take, ki samo plačajo članarino, kot planinci pa nič ne pomenijo. Članstvo DAV raste, število ležišč v kočah pa je v zadnjih letih zraslo komaj za 20%. Na nove kočice ne mislijo več, pač pa dovoljujejo adaptacije, v l. 1964 pa so dovolili tudi eno izjemo po natančni analizi. Nič ne ukrepajo zoper kočice zunaj Alp, ki predstavljajo članom nekake klubske prostore. DAV je kakor ÖAV močno centraliziran, zato so datjave sekcij centrali kar velike, pa bodo članarino še povečali (DAV 16—36 DM, pri SAC 28—42 šv. fr.)

SAMOPOSTREŽNO SMUČARSKO KOČO vsako leto organizira akademska skupina ÖAV z Dunaja in to na Zauchsee (1600 m). Koča ima 18 ležišč, železne postelje s holcel — žimnicami in odejami. Iz Altenmarkta v Pongauu je dosegljiva v treh urah. Posode za kuho in drva je dovolj, brašno mora smučar prinesiti s seboj. Če je prešibkih kosti ali nevajen oprtnika, mu ves tovor spravijo z žičnico na Zauchsee, pol ure od kočice. Pravzaprav je taka »samopostrežnica« zanimiv ek-

sponat iz klasičnih časov alpinizma. Danes oskrba v Alpah ni več problem. Koče, kolikor jih še grade, so skoraj čez noč nared. Material prenese helikopter, tri mesece pa je koča gotova. Tako so Švicarji v Val Roseg na Las Plattas (2160 m) postavili novo kočico Coaz. 88 ton materiala je spustila na gradbišče jeklena postovka, kar je zadostovalo za stavbo za 70 ležišč. Kočo so zgradili l. 1926, povečali l. 1949, zaradi umikanja ledenika pa so morali kočico premestiti na drugo mesto.

NOVA »TRANSVERZALA« V ŠVICI, verjame ali ne. To pot v predalpskem svetu med Melchsee-Fruttom in Hasslibergom! Pravijo, da se lepo vključuje v dosedanje zaznamovane poti, ki jih propagirajo podobno kot pri nas našo transverzalo.

SOVJETSKI ALPINISTI so bili l. 1964 v Švici, osem Georgijcev in dva spremljevalca. Bili so gosti GHM in so se zanimali za organizacijo CAS, GRS, ENSA in življenje v gorskih vaseh. Švicarji so jim pokazali alpinistične centre, žičnice, helikopterske ture (s Porterjem so dosegli 4200 m, odtod pa prišli na P. Dufour (4634 m), Expo v Lausanne, gorico blizu Lausanne, Mt. Blanc, CERN (Evropski center za atomska raziskovanja), Villars, Sollalex in Anzinde. Letos bo šlo deset Švicarjev na Kavkaz.

NEZGODNI IZKAZ bi lahko imenovali zdravniško potrdilo za tiste, ki so nezgodam in nesrečam bolj izpostavljeni kot drugi (nosači, vodniki, alpinisti, smučarji itd.). V tem izkazu naj bi bila zabeležena krvna grupa, prejšnja cepljenja (zaradi event. preobčutljivosti na določene serume), osebne preobčutljivosti (to mora navesti zdravnik), tetanus injekcije in ekscitativne injekcije. Pravzaprav bi danes, ko je najbolj razširjena epidemija, ki jemlje življenje ljudem, najrazličnejša nesreča, moral tak izkaz imeti vsak. Prva pomoč in kasnejša zdravniška oskrba bi imela lažje delo, če bi obnemem s ponesrečencem takoj imela v rokah tudi navedbe takega izkaza.

PIONIRSKI NAGRADNI NATEČAJ: JUNAŠTVO PIONIRJEV V VOJNI IN DANES

Uredništvo lista »4. julij« razpisuje pionirski nagradni natečaj v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger, ki so letos posvečene 20-letnici osvoboditve s sodelovanjem ZTS, Zvezo prijateljev mladine, RK, Foto-kino zvezo, Počitniško zvezo in našo organizacijo. Pionirji! Pišite, rišite ali posnemite kratek film o junaštvu vaših vrstnikov med NOB ali o junaštvu mladih danes. Vsa dela bodo objavljena v listu »4. julij«, pripravljeno pa bo veliko lepih nagrad za najboljše prispevke. Veliko število udeležencev natečaja bo obiskalo s člani uredništva mnoge lepe kraje naše dežele in pomembna mesta iz narodno-osvobodilne borbe.

Svoja dela pošljite najkasneje do 15. maja na naslov: Uredništvo lista »4. julij«, Beograd, Trg bratstva i jedinstva 9.

Čestitamo za 1. maj!

EXPORTPROJEKT

Ekonomska in turistična propaganda, fotografije, letaki, prospekti, katalogi, albumi. Urejevanje razstav, sejmskih štandov.

LJUBLJANA, CANKARJEVA 4 – Telefon 21-719

industrija usnja,
kemičnih izdelkov
in plastičnih mas

»**STANDARD**«

KRANJ, SAVSKA CESTA 20 a

proizvaja:

STANDARD
zgornje in spodnje usnje
STANDIT
kemična pomožna sredstva
za čevljarstvo industrijo
VIST
umetno penjeno usnje

Plasticiramo kovinske predmete vseh velikosti

PRVOVRSTNI IZDELKI

**TOVARNE
VOLNENIH
IZDELKOV
MAJŠPERK**

SO POZNANI ŠIROM NAŠE DOMOVINE,
KAKOR TUDI IZVEN MEJA JUGOSLAVIJE

**Tovarna
emajlirane posode
Celje**

Vas bo s svojimi izdelki povsem zadovoljila.
Posebno priporočamo naše nove izdelke:

**ECONOM – SOKOVNIK – PASTEL
POSODA – NOVUM**

Pri nakupu pazite, da vas bodo postregli
s posodo z našim zaščitnim znakom
DVA LEVA

»TOPS«

Tovarna pisarniških strojev in precizne
mehanike
LJUBLJANA

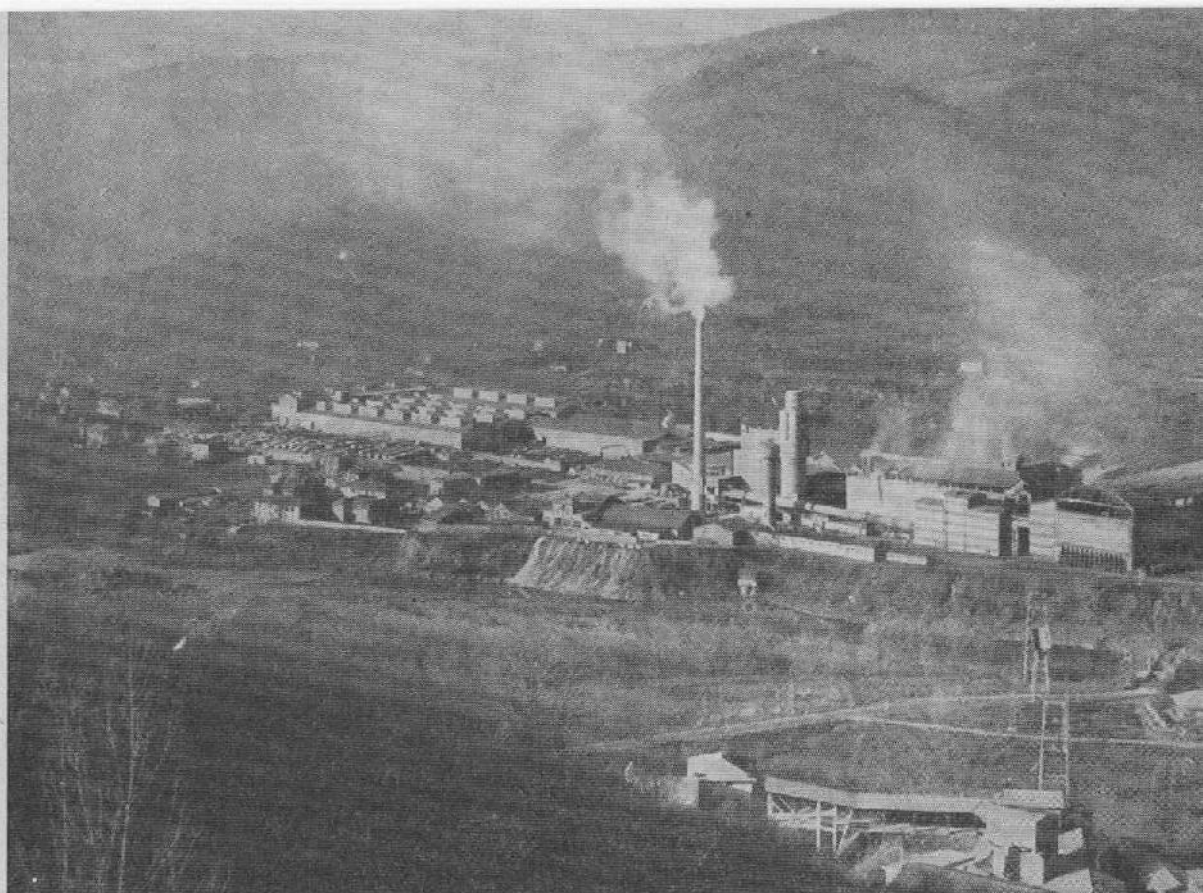
proizvaja:

standardni pisalni stroj TOPS S-3 z va-
ljem 30 cm, 45 cm in 62 cm

srednji portabel pisalni stroj TOPS-
SAVA (P2) z valjem 24 cm v kovčku

mali portabl pisalni stroj TOPS M-1 z
valjem 24 cm v torbici

razmnoževalne aparate več vrst, od ka-
terih je najbolj znan »TOPS-Gestetner
M-105«

TOVARNA CEMENTA
IN SALONITA

15. SEPTEMBER

ANHOVO — SLOVENIJA

pošta: Deskle-Anhovo
telefon 3, telegram: Salonit Anhovo

SALONIT valovite plošče

- šablone
- salonitke
- vodovodne cevi
- kanalizacijske cevi

Streha SALONIT je izredno lahka, trajna tudi v ostrih klimatskih razmerah
in zato primerna za pokrivanje objektov v visokogorskih predelih.

TISKARNA JOŽE MOŠKRIČ

KNJIGOVEZNICA

TISKARNA
izdelava vseh vrst
tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

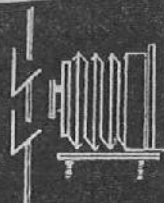
KLISARNA
izdelava vseh vrst eno-
in večbarvnih klisejev

KNJIGOVEZNICA
vezava preprostih in
luksuzno opremljenih
del

STAMPILJARNA
izdelava vseh vrst žigov,
pečatov in knjigoveskkih
črk

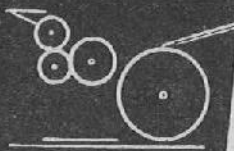
ETIKETE
v vseh barvah in
barvnih folijah

KLISARNA

STAMPILJARNA IN
GRAVERNICA

TISKARNA

LJUBLJANA

Nazorjeva 6 – Telefon 21-296

Združene papirnice Ljubljana

Ljubljana - Vevče

Sedež: Vevče
p. Ljubljana-Polje
Ustanovljene leta 1842

IZDELUJEJO :

- SULFITNO
CELULOZO** l. a za vse vrste papirja.
- PINOTAN** strojilni ekstrakt.
- BREZLESNI
PAPIR** za grafično in predelovalno industrijo, za reprezentativne izdaje, umetniške slike, propagandne in turistične prospekte, za pisemski papir in kuverte najboljše kvalitete, za razne protokole, matične knjige, obrazce, šolske zvezke in podobno.
- SREDNJE-
FINI PAPIR** za grafično in predelovalno industrijo: za knjige, brošure, propagandne tiskovine, razne obrazce, šolske zvezke, risalne bloke itd.
- KULERJE** za kuverte, obrazce, bloke, formularje, reklame in propagandne tiskovine.
- KARTONE** za kartoteke, fascikle in mape.
- RASTRIRAN
PAPIR** brezlesni in srednjefini za šolske zvezke, za uradne in druge namene.
- PELURNI
PAPIR** bel in barvan.

ZAHTEVAJTE VZORCE!

ZAVAROVALNA SKUPNOST ZA SR SLOVENIJO

V LJUBLJANI

Telefon 31 18 22

Predajte se športu
in užitkom, ki vam jih nudi
lepa priroda!

Na opreznost
nikar ne pozabite!

Zato
zavarujte se pravočasno
zoper nezgode
ter
za primer smrti
in doživetja!

Zastopniki zavarovalnic v vseh večjih krajih!

**DVE KNJIGI
O GORAH**

DR. FRANCE AVČIN:

KJER TIŠINA ŠEPETA (PONATIS)

KNJIGA JE DOBILA LEVSTIKOVO NAGRADO
MK ZA LETO 1964

»Gore so vselej čiste. Kot žareče plamenice nad somrakom izrojene človekove civilizacije sijejo vzvišeno, prek vseh časov. Tudi v čase, ko nihče ne bo več hodil po njih, po tej zemlji. Ko ne bo ne tebe ne mene in nikogar več, ki bi s Turgenjevim šel iskat skritih svetišč,

kjer le tišina šepeta.

(avtor)

Žirija za podelitev Levstikovih nagrad za izvirna leposlovna dela je svoj predlog, da naj se nagradi prav knjiga dr. Franceta Avčina, utemeljila takole:

»...Dasi je knjiga planinsko potopisna in ne sodi v čisto beletristiko, ima polno mest, ki kažejo pisateljevo sposobnost nazornega umetniškega oblikovanja. Opisi lepot slovenske pokrajine sodijo med najlepša pričevanja o slovenski zemlji in približujejo človeku znova čistost narave.«

Knjiga **KJER TIŠINA ŠEPETA** je bila razprodana že mesec dni po izidu. Ponatis bo izšel v omejeni nakladi avgusta 1965.

ZORAN JERIN:

VZHODNO OD KATMANDUJA

Novinar Zoran Jerin in alpinist Aleš Kunaver sta se v pozni jeseni 1962 podala peš na drzno, šeststo kilometrov dolgo pot čez ves vzhodni del himalajske države Nepal. Od Katmanduja ju je vodila pot v deželo Kumbu, čudovito trdnjavo plemena Šerp, od tam pa prav do vzhodnih meja Nepala in v indijski Dardžiling. Skoraj dva meseca sta spremljala Himalajo po deželi gozdov, terasastih polj, visokih gorskih prelazov in ledenih tisočakov. Iz njunih doživetij je nastala bogato ilustrirana knjiga o nenavadni in naporni poti, o srečanjih z nepalskimi ljudmi, gorami in živimi bogovi. Našemu bralcu, zlasti še ljubitelju gora, bo nudila edinstven pogled na deželo, kjer je še mnogo rek, vrhov in krajev, ki jih ne najdeš na nobenem zemljevidu, kjer lahko še zmeraj odkriva novo in presenetljivo lepoto vsakdo, ki kdaj zaide tja. Knjiga **VZHODNO OD KATMANDUJA** bo imela okoli 300 strani in bo izšla junija 1965.

Tej številki Planinskega vestnika je priložena tudi naročilnica za knjigi **KJER TIŠINA ŠEPETA** in **VZHODNO OD KATMANDUJA**. Naročite lahko obe ali samo eno.

Prašek za avtomatsko varjenje

EP-10

vrsta toka: enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

EP-20

vrsta toka: izmenični (∞)
enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

Proizvaja

Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija